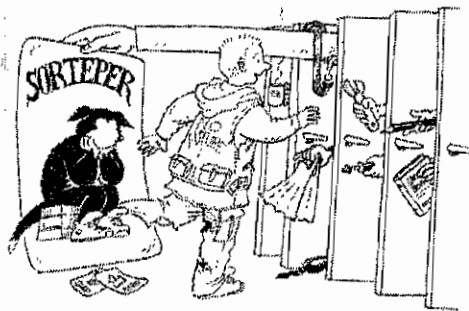
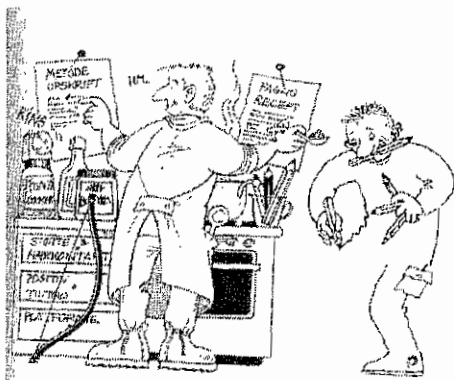
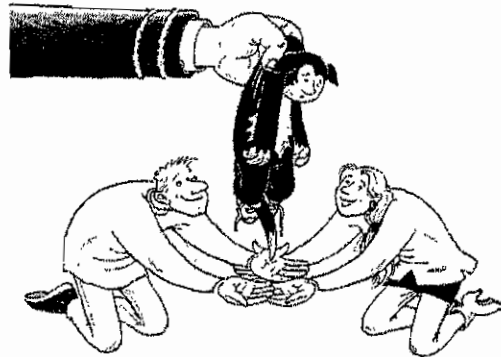
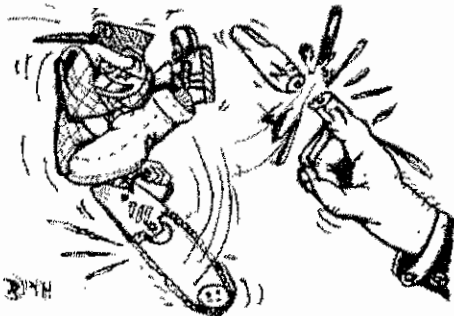

GADEBØRN I KØBENHAVNSOMRÅDET

Julie Elmelund Bebe og Tanja Skovgaard Fich

Den Sociale Højskole Odense, 6. Semester hold 01e, gruppe 8.

Juni 2004

"Denne opgave er udarbejdet af socialrådgiverstuderende ved Den Sociale Højskole i Odense, som et led i uddannelsesforløbet. Den foreligger urettet og ukommenteret fra skolens side og er således et udtryksmåde for de studerendes egne synspunkter".

"Denne opgave- eller dele heraf- må kun offentliggøres med forfatterens tilladelse".

INDHOLDSFORTEGNELSE

Projektbeskrivelse.....	3
Problemformulering.....	8
Afgrænsning.....	8
Metode.....	10
Individuelle værdigrundlag.....	12
Julie Elmelund Bebe.....	12
Tanja Skovgaard Fich.....	12
A 1) Er problemet med gadebørn en generel tendens i Danmark?.....	15
A 1.1) Århus.....	15
A 1.2) Odense.....	16
A 1.3) Delkonklusion.....	16
B 1) Hvilke politiske beslutninger lå til grund for det tidligere Projekt Gadebørn?.....	17
B 2) Hvad kan årsagerne være til, at en ung ender som gadebarn?.....	19
B 2.1) Anthony Giddens beskrivelse af det senmoderne samfund.....	19
B 2.2) Identitet og udvikling i ungdomstiden.....	22
B 2.3) De unges tidligere forløb i det sociale system.....	24
B 2.4) Omsorgssvigt, den negative sociale arv og mønsterbrydning.....	25
B 2.2) Delkonklusion.....	28
C 1) Københavns kommunes målsætninger for arbejdet med udsatte børn og unge og socialforvaltningens arbejdsgang.....	31
C 1.1) Københavns kommunes målsætninger og socialforvaltningens arbejdsgang.....	31
C 1.2) Analyse af sagsbehandlingen i arbejdet med gadebørn.....	35
C 1.3) Delkonklusion.....	37
C 2) Beskrivelse og analyse af feltarbejdssteder.....	37
C 2.1) Beskrivelse af feltarbejdssteder.....	38
C 2.1.1) Døgntakten.....	38
C 2.1.2) Tjek- punkt.....	40
C 2.1.3) Gaderummet.....	43
C 2.2) Analyse af feltarbejdssteder.....	44
C 2.2.1) Analyse af arbejdsformer og metoder i Døgntakten.....	45
C 2.2.2) Analyse af arbejdsformer og metoder i Tjek- punkt.....	49
C 2.2.3) Analyse af arbejdsformer og metoder i Gaderummet.....	53

C 2.2.4) Delkonklusion.....	58
C 3) Forskellen mellem det specialiserede bydækkende - og sagsbehandleres arbejde med de unge og samarbejdet mellem parterne – herunder de unges egne erfaringer.....	59
C 3.1) De unges egne erfaringer.....	59
C 3.2) Sagsbehandling kontra gadeplansarbejde.....	61
C 3.3) Samarbejdet mellem sagsbehandlere og gadeplansarbejdere.....	63
C 3.4) Delkonklusion.....	64
C 4) Hvordan ser succesraten ud i forhold til det specialiserede bydækkende arbejde med gadebørn i Storkøbenhavn?.....	65
C 4.1) Succesraten i Døgnkontakten.....	65
C 4.2) Succesraten i Tjek- punkt.....	67
C 4.3) Succesraten i Gaderummet.....	68
C 4.4) Delkonklusion.....	70
C 5) Sammenhængen mellem mål, midler, fagpersoner og brugere i indsatsen omkring gadebørn i Storkøbenhavn.....	71
C 6) Københavns kommunes forslag til forbedringer i arbejdet med bl.a. gadebørn....	75
Undersøgelses – og metoderefleksioner.....	77
Reviderede værdigrundlag.....	78
Julie Elmelund Bebe.....	78
Tanja Skovgaard Fich.....	79
Konklusion.....	79
Litteraturliste.....	81
Bilag 1 -8	

PROJEKTBEKRIVELSE

Julie Bebe 01 e og Tanja Skovgaard Fich 01e

Emne: Gadebørn i Københavnsområdet

1. Indledende præsentation

Vores emnevalg er truffet på baggrund af en udsendelse sendt på TV 2, omhandlende en gruppe unge tilknyttet et projekt kaldet "Sjakket". Disse unge blev i udsendelsen betegnet som gadebørn, hvilket for os var tankevækkende. Findes der virkelig gadebørn i Danmark? I vores del af verden, er begrebet ikke defineret på samme måde som i 3. verdens lande. I disse lande opfattes begrebet bogstaveligt, og der er her tale om børn og unge der lever, bor på gaden og som har meget usle vilkår. Vi blev derfor grebet af en nysgerrighed og ønskede at finde ud af, hvordan gadebørn herhjemme lever og hvorfor en sådan betegnelse er påsat dem.

I efteråret 1985 blev der i København afholdt en høring om den mest udsatte del af ungdomsgruppen – de børn, der lever en stor del af deres tilværelse på gaden. Høringen gav anledning til både bekymring og undren, om hvorledes noget sådant kunne forekomme i Danmark. Baggrunden for den foreliggende undersøgelse, var en række spørgsmål vedrørende de børn, der i kortere eller længere perioder lever deres liv i forskellige typer af gademiljøer. Ud af dette kom en definition af, hvornår man herhjemme kan betegnes som gadebarn, lavet af socialforskningsinstituttet.¹

Børn og unge under 18 år der, i kortere eller længere perioder, lever deres liv i særlige gademiljøer fx på Christiania, i området omkring hovedbanegården, i besatte huse, butikcentre eller andre mere skiftende steder i storbyen. Unge, som lever i drift og har deres primære forankring i grupper i gademiljøerne. Formelt kan de godt have en adresse hos forældrene eller på en institution. Afgørende er, at de reelt er der meget lidt, og at der ikke er nogen voksne – forældre, skole, institutioner eller sociale myndigheder – der har en forpligtende forbindelse med dem.²

Denne definition ligger op til en individuel vurdering af den unge om hvorvidt denne kan betegnes som gadebarn. Den medfører med andre ord et skøn i forhold til hvornår der er tale om et gadebarn i en konkret situation. Derfor kan definitionen være vanskelig at arbejde med, dog

¹ "Projekt gadebørn"

² "Gadebørn i Storkøbenhavn" s. 11.

afspejler definitionen imidlertid også virkeligheden, idet livet som gadebarn er en proces, hvor den unge typisk glider længere og længere bort fra alt det en almindelig opvækst byder på.³

Høringen og den medfølgende erkendelse af et sådant problem i Danmark medførte i 1993 til, at et trekantssamarbejde startede i Københavns kommune under titlen "Projekt gadebørn". Dette samarbejde bestod af to selvejende institutioner, "Tjek - punkt" og "Sjakkets aktivitetscenter" samt Københavns kommune. Det var kommunens døgnkontakt (et henvendelses- rådgivnings- og bosted, for unge under 18 år) og lokalcenter "Indre Nørrebro" med Familie - og Arbejdsmarkedsforvaltningen som øverste myndighed, der sammen med projekterne var tovholdere i Projekt Gadebørn. Målgruppen for denne indsats var børn og unge mellem 12 og 17 år uden bærerdygtige relationer til voksne.

Projektet eksisterede fra 1993- 1996, hvorefter Sjakket blev en selvejende institution og Tjek-punkt blev en etableret del af Københavns kommunes tilbud, der lavede opsøgende gadeplansarbejde.

Vi har i vores indledende research fundet frem til, at Sjakket i dag har ændret målgruppe, de arbejder primært med 2. generationsindvandrere. Derfor finder vi ikke, at Sjakket er en institution vi ønsker at inddrage i vores projekt, da det åbner op for mange andre problemstillinger, end kun gadebørnsproblematikken. Vi har endvidere fundet frem til, at der i dag ud over Tjek- punkt og Døgnkontakten, er kommet andre tilbud i Københavnsområdet, der netop beskæftiger sig med børn og unge af dansk baggrund, der kan karakteriseres som gadebørn ud fra førnævnte definition. Disse er Gaderummet, et være og overnatningssted. Målgruppen er unge over 18 år dog er der unge under 18 år, der benytter stedet og dets tilbud. Vilde lærerprocesser, et dagtilbud for unge under 18 år, der også har gadebørn i målgruppen. Alle er en del af Københavns kommunes specialiserede bydækkende arbejde med udsatte børn og unge (rådgivningssteder, institutioner, udlusningstilbud, diverse bosteder og aktivitetstilbud). Nogle af kommunens tilbud samarbejder mere end andre, dog er man bevidste om hinandens eksistens og måde at arbejde på.

Der er netop i starten af februar år 2004 udsendt en pressemeddelelse efter et fællesmøde mellem Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget og Uddannelses - og Ungdomsudvalget. I den pressemeddelelse udtaler Ungdoms- og Uddannelsesborgmester Per Bregengaard vedrørende børn og unge, der ud fra socialforskningsinstituttets definition kan betegnes som gadebørn:

³ "Gadebørn i Storkøbenhavn" s. 12

” Vores tilbud skal kunne rumme også de vanskelige unge. De unge skal have stabil voksenkontakt og gode rollemodeller. Vi har et konstant ansvar for kontakten til de marginaliserede og for at finde og udvikle nye tilbud. Der skal være tilbud til alle børn og unge. Vi opgiver ingen i København, og er der nogen, der ikke kan finde sig selv i eksisterende tilbud, så er det vores pligt sammen med dem at finde ud af, hvad der så skal til.”⁴

Som følge heraf mener Københavns Familie – og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard, at tiltagene over for den gruppe af børn og unge, skal udvides og effektiviseres. Derfor har Familie – og Arbejdsforvaltningen sammen med Uddannelses – og Ungdomsudvalget bl.a. lavet et forslag til et 10 punktsprogram for den forstærkede indsats på Nørrebro. Programmet skal fungere som principmodel for andre bydele.⁵

Københavns kommune har stor fokus på uddannelse og skolegang. Kommunen er bevidst omkring at de udsatte unge, herunder også gadebørnene, er unge der oftest ikke når at færdiggøre folkeskolen.

Kommunen ønsker at arbejde sig frem mod en såkaldt uddannelsesgaranti, for at forhindre at man i 18 års fødselsdagsgave får kontanthjælp. I forhold til vores emne gadebørn, udtaler Familie – og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard:

” Og med alle unge under 18 år, mener vi alle – også de utilpassede unge der har svært ved almindelige omgangsformer og unge som for tidligt har vendt skolesystemet ryggen og som ikke selv kan finde et arbejde. De unge, som er synlige på gaderne, og som ofte har mediernes bevågenhed.”⁶

Der er derfor også hvad angår skolegang store problemer med, at få tilpasset folkeskolen efter gadebørnenes ressourcer og vilkår.

I tilknytning til Københavns kommunes målsætninger hvad angår skolegang, vil kommunen gerne opnå at 75 % af de unge, der ikke er i gang med job eller uddannelse får en ungdomsuddannelse. I den forbindelse udtaler Familie – og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard:

⁴ www.kk.dk Artikel - ”Aktionsplan for børn og unge på Nørrebro” 5.2.2004

⁵ www.kk.dk , Artikel – ”Aktionsplan for børn og unge på Nørrebro” 5.2.2004

⁶ www.kk.dk, Artikel – ”Forstærket indsats overfor unge uden job eller uddannelse” 3.11.2003

"Men vi har brug for alternative veje til at nå målet. Derfor har vi besluttet, at skabe flere alternative skoleforløb."

Vores umiddelbare konklusion ud fra disse oplysninger omkring Københavns kommunes fortsatte fokus på bl.a. gadebørn er, at det tidligere Projekt Gadebørn, enten ikke har levet op til de fastsatte målsætninger for projektet, eller at der er kommet nye problemer til i forhold til de unge. For at underbygge vores påstand, har vi på Københavns kommunes hjemmeside fundet deres rapport omhandlende "Forbyggende sundhed for børn og unge år 2002", hvor der omkring gadeplansarbejde står:

"Gademiljøets negative indflydelse på de lidt større børn og unges normer og værdier er blevet mere udpræget i de senere år. Det eksisterende hjælpesystem har yderst vanskeligt ved at yde en relevant hjælp til disse børn og unge"

Der har endvidere været en konference om ungdomskulturens udvikling i januar måned i år, hvor borgmester Bo Asmus Kjeldgaard udtaler:

"Ungdomskonferencen er et nødvendigt initiativ. Om 10 år forventes gruppen af unge at være dobbelt så stor som i dag og med alle de modsætninger, udfordringer og spændinger, som de unge allerede giver os, kan vi ikke bare dukke os i affekt eller genbruge slidte svar og løsningsmodeller".⁷

2. Motivation

Vi antager ud fra ovenstående udtalelser, at de børn og unge der betegnes som gadebørn, skaber nogle problemer for Københavns kommune som er vanskelige at håndtere. Derfor ønsker vi at få kendskab til, de unges problemstillinger, måden hvorpå man arbejder med disse børn og unges problemstillinger, samt Københavns kommunes overvejelser, i forhold til at løse problemerne. Ungdomskulturen har, siden vi selv var teenagere, gennemgået en forandring. Det er blevet en mere barsk og egoistisk kultur, hvor individet er i centrum, hvilket kan skabe store frustrationer omkring identitet og ståsted generelt. Det er en af grundene til vi mener, at der på trods af det tidligere Projekt Gadebørn stadig er problemer på området. Gadebørn er unge, der er omflakkende og søgende. Unge der i en kombination af samfundets udvikling og dårlige opvækstvilkår er

⁷ www.kk.dk, Artikel – "Hvor er storbyungdommen om 10 år?" 16.1.2004

blevet så truede og udsatte, at de etablerede systemer såsom skole, de sociale myndigheder og andre sociale instanser, ikke har den nødvendige kapacitet til at rumme de unge og behandle deres problematikker.

Vi forventer os et grundigt indblik i arbejdet med udsatte unge gadebørn i København, et kendskab til de unges baggrund og levevilkår, samt hvordan de sociale myndigheder anskuer de unge og deres situation.

At undersøge arbejdsmetoderne i socialforvaltningerne og i det specialiserede bydækkende arbejde med gadebørn, vil give os en indsigt og dermed en evne til, bedre at kunne gennemskue de problematikker og dilemmaer, der eventuelt kan opstå når disse parter skal samarbejde om den unge. Vi vælger, at fokusere på det indbyrdes samarbejde, der foregår omkring den enkelte unge, da det er dem der er størst fokus på i vores projekt. Desuden spiller tidsfaktoren ind. Vi mener ikke der er tid til, at anskue samarbejdet ud fra en mere organisatorisk analyse.

3. Emnebeskrivelse og problemformulering

Forud for gadetilværelsen sker der en proces eller problemudvikling over lang tid, som kulminerer med, at den unge stikker af hjemmefra eller bare holder sig mere og mere væk. Den unge har oftest oplevet en lang række svigt og nederlag, hvorfor vi finder det vigtigt, at kigge på de vilkår den unge er vokset op under. Her forestiller vi os, at se på familieforhold og de sociale myndigheders arbejde, som måske har, kunne gøre en forskel på et tidligere tidspunkt. Også spørgsmålet om den sociale arv og mønsterbrydning ser vi som et vigtigt fokuspunkt. De unge der lever på gaden, har oftest en form for negativ identitet og en generel lav selvfølelse, hvorfor spørgsmålet omkring identitetsudvikling er betydningsfuld.⁸ Problemet med ungdomskulturen har som tidligere nævnt, forbindelse til den udvikling vores samfund gennemgår. Derfor er det relevant set i lyset af den voksende problematik med gadebørn at belyse denne udvikling. Baggrunden for det tidligere Projekt Gadebørn har sin rod i ovennævnte problemstillinger, hvorfor vi finder det væsentligt også at kigge på de beslutningsprocesser, der er gået forud for etableringen af Projekt Gadebørn.

Da projektet ikke længere eksisterer, vil vi i vores projekt undersøge hvorledes forholdet mellem mål, midler, fagpersoner og brugere i dag ser ud, når det handler om at nå de børn og unge, vi i vores opgave har valgt at kalde gadebørn. Med dette menes et fokus på, hvordan tanker og handlinger vedrørende udformningen af det sociale arbejde hænger sammen. Fokus på om målgruppen nås og hvordan fagpersoner arbejder med de unges problemstillinger, i indsatsen

⁸ "Gadebørn i Storkøbenhavn" s. 41.

overfor gadebørn. Vi anser dette som et centralt område, da vi mener at det er elementer der skal "arbejde sammen" for at der er en rød tråd i de handlinger der foretages.

Da vi har bemærket, at politikere Københavns kommune ser det nødvendigt at optimere og udvide indsatsen over for bl.a. gadebørn, vil vores problemformulering lyde som følgende og valgt, at inddrage problemformuleringen i 3 dele. En observationsdel, en årsagsdel og en indsatsdel.

"I Københavns kommune er der stadig problemer med marginaliserede børn og unge der betegnes som gadebørn(A). Hvad er årsagen(B) Hvad gøres der i Københavns kommune, for at løse gadebørnsproblematikken og hvilke problemstillinger finder vi, kan være medvirkende til, at Københavns kommune ser det nødvendigt at optimere og udvide indsatsen?(C)"

4. Afgrænsning

I afgrænsningen er afsnit vedrørende observationsdelen markeret med **A**. Afsnit vedrørende årsagsforklaringer markeret med **B**, og afsnit vedrørende indsatsdelen med **C**.

For at afgrænse problemstillingen med gadebørn i Storkøbenhavn, ønsker vi at beskrive og analysere følgende:

A 1) Er problemet med gadebørn en generel tendens i Danmark? Her tænker vi på de 2 andre storbyer Århus og Odense. I København er der ungdomsmiljøer i den indre by, der tiltrækker unge, der har problemer i familien, skole m.m.⁹ Derfor ønsker vi at undersøge hvorvidt der også eksisterer gadebørn i Århus og Odense, der ligesom København er store byer, hvor bestemte ungdomsmiljøer kan udfolde sig.

B 1) Den høring der fandt sted i 1985 var grunden til at Projekt gadebørn blev startet. Derfor ønsker vi at se tilbage på de politiske beslutninger, der er gået forud for projektet. Hvilke mål og antagelser, har været med til at sætte projektet i værk?

B 2) I forbindelse med afklaring af årsager til gadebørnsproblematikken i Københavnsområdet, ønsker vi at inddrage den sociale arv, mønstrebrydning og teorier omkring identitetsskabelse og de problemer, der kan opstå i denne udvikling. Desuden finder vi det relevant, at inddrage gadebørnenes tidligere tilknytning til det sociale system. For at underbygge vores årsagsforklaringer, ønsker vi at inddrage Anthony Giddens sociologiske samfundsbeskrivelse af

⁹ "Gadebørn i Storkøbenhavn" s.13.

det senmoderne samfund. Dette mener vi kan give et godt billede af årsagerne til, at nogle unge ender som gadebørn. Vi vælger dog her at fokusere mest på individniveauet, da det er de unge der er målgruppen og deres problemer der arbejdes med.

C 1) Kommunens overordnede målsætning for arbejdet med udsatte børn og unge, samt forvaltningens arbejdsgang og en analyse heraf.

C 2) I tilknytning til, hvordan man i Københavns kommune forsøger at afhjælpe problemet med gadebørn, ønsker vi at beskrive og analysere de arbejdsformer og metoder, man benytter sig af i kommunens specialiserede og bydækkende arbejde med gadebørn. I forbindelse hermed, vælger vi at beskrive og analysere Døgnkontakten, Tjek- punkt og Gaderummet, som er de bydækkende steder vi via vores feltarbejde, har fået et mere indgående kendskab til.

C 3) Er der forskel på hvorledes man arbejder med gadebørnsproblematikken i henholdsvis det specialiserede bydækkende arbejde og i socialforvaltningernes sagsbehandling? Hvordan arbejder man sammen og hvad er de unges erfaringer med henholdsvis det specialiserede arbejde og socialforvaltningerne? (sagsbehandlere).

C 4) Hvordan ser succesraten ud i forhold til det arbejde man udfører i Københavns kommunes specialiserede bydækkende arbejde? Her vælger vi igen de steder hvor vi har lavet feltarbejde, Døgnkontakten, Tjek- punkt og Gaderummet.

C 5) I forbindelse med en samlet dyberegående analyse finder vi det centralt, at undersøge hvorvidt der er en sammenhæng mellem mål, midler, fagpersoner og brugere i arbejdet med gadebørn. Med dette mener vi, hvorledes nærmiljøindsatsen (sagsbehandling), hænger sammen med det specialiserede bydækkende arbejde, i Københavns kommunes forsøg på, at styrke indsatsen overfor gadebørn.

C 6) København kommunes forslag til forbedringer i arbejdet med udsatte børn og unge, herunder gadebørn.

5. Metodevalg og udvælgelse af respondenter

Undersøgelingsdesign.

Vi har valgt hovedsageligt at benytte os af casestudie, da vi ikke mener at fx en survey – undersøgelse, vil kunne afdække de komplekse sociale sammenhænge, der er omkring gadebørnsproblematikken.

Vores fokus ligger i indsatsdelen over for gadebørn, hvor vi har et afgrænset undersøgelsesfelt, afgrænset til Københavnsområdet, hvor vi sætter fokus på såvel socialforvaltningens, som den mere specialiserede bydækkende indsats, der er i forhold til gadebørn. Vi vælger her at koncentrere os om sagsbehandling, Døgnkontakten, Tjek- punkt og Gaderummet. Dog ønsker vi at kombinere casestudiet med survey – undersøgelser, da tidsfaktoren gør det urealistisk kun at benytte sig af kvalitative metoder.

Ad. A 1)

Her kontakter vi Børn og Unge forvaltningerne i henholdsvis Århus og Odense, som vi forestiller os sker gennem telefonisk kontakt eller via mail. Derudover vil vi benytte os af de to kommuners hjemmesideoplysninger.

Ad. B1)

Undersøgelse på dette område vil have karakter af oplysninger fra relevant politisk og fagligt materiale.

Ad. B2)

I forbindelse med årsagsafklaringerne vil der her være tale om en kombination af teori og feltarbejde.

Ad. C1)

Her forestiller vi os at benytte relevant politisk materiale, i forhold til målsætninger for Københavns kommunes arbejde med udsatte børn og unge, samt et kvalitativt interview med en sagsbehandler fra Lokalcenter – Indre Nørrebro (socialforvaltning). Derudover vil der indgå relevant teori, rapporter og evalueringer på området.

Ad. C2)

I vores mere analyserende del vil det igen være en kombination af feltarbejde og teori. Her ønsker vi at benytte os af kvalitative interviews og om mulig observation. Vi forestiller os her, at tale med centrale fagpersoner tilknyttet, Tjek – punkt, Døgnkontakten samt Gaderummet.

Ad. C3)

Her bruger vi de informationer vi har fået gennem feltarbejdet og relevant teori i forbindelse med samarbejdsdelen. Herunder inddrager vi de unges erfaringer med det sociale system.

Ad. C4)

Vi forestiller os at der i indsatsen overfor gadebørn, er foretaget nogle løbende evalueringer eller rapporter, som vi vil bruge til at måle succesraten ud fra. Endvidere vil vi benytte de informationer vi har fået på området gennem vores feltarbejde.

Ad. C5)

For at kunne analysere sammenhængen mellem mål, midler, fagpersoner og brugere, vil vi benytte os af den viden vi har tilegnet os, i de forudgående afsnit vedrørende indsatsdelen.

Ad. C 6)

I forbindelse med Københavns kommunes nye tiltag forestiller vi os, at benytte artikler, pressemeddelelser og Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens sektorplan samt årsberetning.

7. Teoretiske overvejelser.

A) Sociologisk samfundsbeskrivelse, Anthony Giddens

B) Identitet og udvikling, Erik H. Erikson

C) Omsorgssvigt, Kari Killén

D) Den negative sociale arv og mønsterbrydning, Gustav Jonsson, Trine Juul Hansen m.fl.

E) Udstødningsproces, Bo Ertmann

F) Lov om social service

E) Sagsbehandling i børnesager, Else Christensen og Tine Egelund

G) Socialt arbejde, Tine Egelund og Therese Halskov

H) Motivationsarbejde, Karri Killén, Per Revsted, Knud Erik Pedersen

I) Opsøgende socialt arbejde

J) Tværfagligt og tværsektorielt arbejde, Kari Killén, Carsten Yndigegegen Hansen

8. Individuelle værdigrundlag.

Julie Elmelund Bebe

Før vi startede dette projekt, var gadebørn umiddelbart et fænomen, jeg forbandt med 3. verdenslande. Det var ikke et begreb jeg forbandt med et velfærdsland som Danmark. Men gadebørn er også et problem i Danmark, som især er knyttet til de større byer og er koncentreret omkring Københavnsområdet.

Jeg er af den opfattelse, at alle i vores samfund er lige. Vores samfund er omgivet af et sikkerhedsnet af sociale love, som netop skal sikre et stabilt og godt liv til alle borgere. Alligevel er der unge, som ender på gaden. Har det sociale system lukket dørene for disse unge eller er det de unge som har opgivet systemet?

I vores samfund bliver der stillet større og større krav til børn og unge. Folkeskolen er det første skridt i et barns liv hvor centrale kundskaber og færdigheder skal læres gennem skolens fag. Dernæst kommer et krav fra samfundets side om at uddanne sig og derefter komme ud på arbejdsmarkedet. Men for nogle unge er denne proces problemfyldt og nederlagene starter allerede i folkeskolen.

Gadebørnene kommer fra ressourcetsvage familier, som er præget af misbrug. De har ofte problemer i folkeskolen med de boglige fag og problemer med at omgås socialt med de andre børn. De problemer de har i familien præger deres skolegang og de klarer sig dårligt i skolen. De bliver stemplet som problembørn og den sociale arv farver billedet hvor end de kommer. Om det gælder lærere, pædagoger, socialrådgivere eller den enkelte borger vil disse unge oftest blive mødt med negative forventninger om deres kunnen og der vil som udgangspunkt blive fokuseret først på deres begrænsninger frem for ressourcer. Hvilke muligheder har disse unge for at bryde den sociale arv?

Jeg tror det er vigtigt at man ændrer holdning til den sociale arv og som udgangspunkt ser på disse unge som potentielle mønsterbrydere. Jeg tror, at alle kan blive mønsterbrydere hvis de mødes med den rette holdning og får støtte og hjælp til, at opdage egne ressourcer og får opbygget en tro på sig selv i, at de er vigtige og kan blive til noget.

Tanja Skovgaard Fich.

Problemstillingen omkring gadebørn i Danmark, er ikke umiddelbart noget jeg har været bevidst om var eksisterende, eller opmærksom på har været et politisk diskussionsemne, til debat i medier eller lignende. Min uvidenhed omkring problematikken bunder i, at vi herhjemme og i lande der minder om Danmark, hvad angår levestandard, kultur og socialt sikkerhedsnet, har en

forpligtigelse til at varetage barnets tarv. Vores politiske ideologi og lovgivning i Danmark bygger på, at alle borgere har muligheden for, at få den nødvendige hjælp, hvis der er opstået personlige og eksistentielle problemer i deres tilværelse. I forbindelse med børn og unge under 18 år bygger lovgivningen i Danmark på, at ethvert menneske der er i berøring rent fagligt med denne borgergruppe, og som arbejder inden for offentligt regi, har en tilsyns – og underretningspligt over for de sociale myndigheder. Myndighederne har ansvaret for, at iværksætte en foranstaltning for de børn og unge der af en eller anden grund mistrives. Når der nu alligevel eksisterer et problem som gadebørn i Danmark, er det for mig at se et signal om, at der eksisterer nogle unge som det offentlige system ikke har de nødvendige tilbud - eller ressourcer til at kunne nå på et tidligere tidspunkt. Denne påstand bygger jeg på, at der specielt i Københavnsområdet til stadighed er problemer med unge under 18 år i gademiljøet, som har givet skoler, og socialforvaltninger store vanskeligheder, i arbejdet med de børn og unge, der betegnes som gadebørn.

Grundet min personlige overbevisning, der udspringer fra et menneske og samfundssyn, der er dialektisk som bygger på, at mennesket dannes og reagerer ud fra de påvirkninger der er fra omgivelserne og samfundet, finder jeg det interessant at undersøge hvad der er grunden til, at nogle unge vælger gaden som en løsning på deres problemer. Endvidere ønsker jeg via projektet at få indblik i, hvordan det etablerede system omkring disse unge (skole, pædagoger, sagsbehandlere og politikere) ser på problematikken, samt hvordan der i Københavns kommune arbejdes, med de problematikker gadebørnene har.

Som følge af mit menneskesyn mener jeg at det er vigtigt, ikke at se på de unge som ”problembørn”, da jeg er af den overbevisning, at der er en årsag til at de handler som de gør. Gadebørnene har truffet nogle handlingsorienterede valg, på baggrund af det de igennem deres opvækst har mødt, i såvel nære omgivelser så som familien og venner, men også fra mere eksterne personer i deres netværk. Her tænker jeg på lærere, pædagoger og andre fagpersoner, de unge har været i kontakt med. Derfor mener jeg at man i arbejdet med gadebørnene, skal passe på ikke at stemple dem, men derimod være opmærksom på de bagved liggende problematikker og via denne anskuelse, give dem accept og forståelse for deres adfærdsmæssige handlinger.

For at arbejdet med gruppen af gadebørn skal bære frugt, ikke kun holde dem fra det negative gademiljø, men også få deres liv sporet ind på andre værdier og holdninger til omgivelserne, er jeg af den opfattelse, at troen på - og tilliden til den unge er altafgørende for udfaldet. Forstået på den måde, at gadebørnene er børn og unge der som oftest har oplevet massiv omsorgssvigt og derfor har behov for stabile og holdbare rollemodeller og voksne i al almindelighed, der har troen på, at de besidder egenskaber der er værdifulde og har tilliden til, at de kan ændre livsbane.

Jeg er mig fuldt ud bevidst, at min anskuelse af samfundet og menneskers handlingsgrundlag, ubevidst ville kunne "farve" nogle af de antagelser og konklusioner der løbende vil blive foretaget i projektet. Mit menneskesyn vil naturligvis også præge de valg der vil blive taget i forhold til såvel sociologiske, som psykologiske indgangsvinkler til emner, omkring børns udvikling og deres sociale adfærd og samspil med omgivelserne.

9. Sammenholdning af værdigrundlag

Ved at sammenholde vores værdigrundlag er det blevet os klart, at vi grundlæggende har den samme holdning til det danske samfunds sikkerhedsnet, den negative sociale arv og mønsterbrydning. Vi mener begge to, at de lovgivninger og regler der er på børn og unge området lægger op til, at et fænomen som gadebørn ikke burde kunne forekomme i et land som Danmark. Netop fordi at der værnes meget om forbyggende arbejde med udsatte børn og unge. Med hensyn til den negative sociale arv er vi af den opfattelse, at den hurtigt kan stemple de unge og hindre dem i at bryde med den sociale arvs mønster. Hvorvidt virkelighedens arbejde med gadebørnene er præget af den opfattelse ved vi ikke endnu, blot er vi os bevidste om, at vores holdning til den sociale arv og medfølgende stempling, vil kunne påvirke de konklusioner vi foretager os. Vi er enige om, at måden hvorpå man skal arbejde med – og møde de unge gadebørn på, skal være ud fra en positiv og optimistisk indgangsvinkel til deres såvel baggrund som adfærd.

At vi begge har samme syn på de problemstillinger vi i projektet skal ind og arbejde med, kan være såvel en fordel som ulempe. Fordelen vil være at undgå diskussioner og problemer omkring hvilken tilgang vi skal tage til de emner og teorier vi skal beskæftige os med.

Ulemperne kan være, at vi er mere lukkede over for nye vinkler og måder at arbejde på. Desuden er det klart at det bliver sværere at bevare objektiviteten i forhold til nogle af de problematikker vi undervejs vil støde på, da vi begge to mere eller mindre ubevidste vil give hinanden ret i vores subjektive holdninger.

A 1) ER PROBLEMET MED GADEBØRN EN GENEREL TENDENS I STORBYERNE I DANMARK?

Vi har i vores opgave valgt at fokusere på gadebørn i Københavnsområdet. Vi finder det dog centralt at undersøge, hvorvidt gadebørn er en generel tendens i Danmark. Vi ønsker at fokusere på de 3 største byer i Danmark: København, Århus og Odense. Det følgende afsnit er en klarlægning af, om der findes gadebørn i henholdsvis Århus og Odense. Vi har kontaktet disse byers Børn - og Ungeforvaltninger telefonisk og via mail.

A 1.1) Århus

I 1991 fandt mediebegivenheden "Gadebørns-høringen" sted i København. Høringen medførte en stor opmærksomhed omkring gadebørnsproblematikken i hele landet.

Helle Thillits Jørgensen fra Århus kommunes Familieafdeling udtaler, at Århus kommune forholdte sig til gadebørnsproblematikken i 90'erne. Dette skete i form af et notat hvori det blev præciseret, at der i Århus kommune ikke fandtes gadebørn i ordets oprindelige forstand, men, at der findes unge i drift, altså unge som ikke har en særlig stærk voksenkontakt og som undertiden er bortløbet fra hjemmet, jf. socialforskningsinstituttets definition. Disse børn og unge i drift blev der taget et særligt initiativ til via projektmidler. Ud af disse projektmidler opstod Drivremmen. Drivremmen fungerede som projekt fra 1998-2001. I 2001 blev projektet til et permanent tilbud i Århus kommune. Målgruppen for Drivremmen er unge mellem 10 og 20 år. Det er unge som driver rundt og er kørt skævt i forhold til skole, udannelse m.m. Fokus er specielt rettet mod de unge, der falder igennem systemet ved, at de har vanskeligt ved at profitere af både den generelle og den specifikke indsats for truede børn og unge. Brobygning mellem de unge og det sociale system, er det overordnede mål i Drivremmens arbejde.¹⁰ Grunden til at vi har valgt at inddrage dette tilbud er, at målgruppen er den samme som de unge vi har valgt, at definere som gadebørn og som vi koncentrerer os om. Derudover er størstedelen af de unge, der benytter Drivremmen unge under 18 år.

I en radioudsendelse, udsendt af Østjyllands radio den 22. december 2003 konstaterer Århus politi, at de oplever en stigning af gadebørn i Århus. Politiet konstaterer, at der må samles flere og flere børn og unge op fra gaden. Medarbejder Tarek August Nielsen fra Drivremmen bekræfter denne udvikling og udtaler i denne forbindelse til Århus Stiftstidende: "*Antallet af børn og unge, der lever på gaden er nærmest eksploderet de seneste 2 år.*"

¹⁰ Drivremmen, Statusrapport december 2001

A 1.2) Odense

Vi har kontaktet Odense kommune både via mail og telefonisk og er begge gange blevet oplyst om, at der ikke findes noget decideret tilbud til gadebørn i Odense og at gadebørn ifølge socialforskningsinstituttets definition, ikke er nogen man kender til i Odense. Vi har dog på et tidligere tidspunkt i vores projektførelse, fået tilsendt rapporten "3 ½ års udvikling af børn og unges negative adfærd i Odense" fra Odense kommunes Serviceforvaltning/Projektafsnit. Rapporten er en beskrivelse fra 1984 af mange forskellige grupper af unge under 18 år, der har givet Odense kommune problemer. De unge boede rundt omkring og var svære for kommunen, at få etableret kontakt og hjælp til.

Efter gadebørns-høringen i 1985 ønskede Odense Kommunes Projektafsnit at undersøge hvorvidt, der fandtes gadebørn i Odense. Dette blev i midlertidigt afslået da ledelsen mente, at problemerne var stærkt overdrevne og opreklameret i pressen og gadebørn var i hvert fald ikke noget man kendte til i Odense. Dog viser materialet fra Odense kommunes Serviceforvaltning/Projektafsnit, at der er registreret gadebørn i Odense i 1984.¹¹

Vi har fundet frem til en rapport der i 1997 blev lavet til Odense kommune, kaldet "Det knuste spejl". I rapporten fastslås det, at der i Odense findes unge under 18 år uden fast bolig. Rapporten indeholder bl.a. en beskrivelse af en gruppe unge piger, af dansk baggrund, i alderen 13-18 år. Disse piger kommer fra socialt belastede familier. De er blevet stempet som uanbringelige, de udøver vold og småkriminalitet og har ingen fast bolig. De unge piger betaler for mad og husly med seksuelle ydelser. Disse unge piger er ifølge den definition vi i vores projekt opererer med gadebørn, da de er under 18 år, ikke har noget fast tilhørssted, samt at Odense kommune ikke har formået at få dem væk fra de omstændigheder hvorunder de lever. Derfor kan det kan undre os, at det fra Odense kommunes side, er blevet afvist at gadebørn eksisterer.¹²

A 1.3) Delkonklusion

Vores hypotese om, at det ikke kun er i Storkøbenhavn der er gadebørn, har vist sig at holde stik. I Århus virker det umiddelbart som om, at der er et tiltagende problem med gadebørn jf. udtalelse fra en medarbejder i Drivremmen, samt fra politiet. Man er i Århus bevidst om problemets eksistens og kommunens projekt Drivremmen, er tilpasset netop gadebørn og er i 2001 blevet et fast tilbud, hvilket også indikerer at der er gadebørn og behov for et tilbud til den gruppe af unge.

¹¹ 3 ½ års udvikling af børn og unges negative adfærd i Odense, rapport fra Odense kommune 1987

¹² Det knuste spejl s. 23

I Odense eksisterer der ifølge Børn - og Ungeforvaltningen ikke gadebørn. Vedkommende vi talte med, var bekendt med definitionen af gadebørn, men udtalte at gadebørn har Odense kommune ikke. Dog viser rapporter, at der så sent som i 1997 var en gruppe piger i Odense der hører ind under definitionen, samt at Odense kommune selv har bedt om at få rapporten lavet. Når der ikke har været et decideret tilbud til disse piger eller gruppen af unge i rapporten fra 1984, kan man stille spørgsmålstegn ved, hvorvidt der er grebet ind over for problemet. En årsag kan være, at der fra ledelsens side allerede i 1985 var modstand mod det allerede dengang eksisterende gadebørnsproblem i København. Da vi ikke har, kunne få tilstrækkelige oplysninger fra Odense kommune, grundet deres afvisning af et eventuelt gadebørnsproblem, kan vi ikke redegøre for, hvilken sammenhæng der er med rapporten i 1997, ledelsens modvilje og at der ikke er sat et projekt, tilbud, eller andet i værk over for den pågældende gruppe. Vi må derfor konkludere, at der i Århus er lignende problemer med gadebørn som i Storkøbenhavn. Hvorimod Odense står lidt i det uvisse. Dog vil vi vove den påstand, at de problemer der indtil for få år siden har været med gadebørn, uden at der har været iværksat noget konkret specielt tilbud, tilpasset denne gruppe, at problemerne ikke uden videre kan være forsvundet.

Da vi i dette afsnit kun ganske kort ville undersøge, om tendensen med gadebørn kun er gældende for København, har vi valgt ikke at gå nærmere ind i problemerne i Århus og Odense. Dog indikerer vores research, at gadebørn ikke kun er at finde i København, men at også Århus og Odense har/har haft gadebørn. Dette holder stik med tesen om, at gadebørn er at finde i store byer, hvor ungdomsmiljøer har større udfoldelsesmuligheder. Nogle ungdomsmiljøer, danner grobund for grupperinger af unge med problemer. Sammenhængen mellem gadebørn og grupperinger i bestemte miljøer, redegøre vi for i afsnit B 2 (årsagsforklaringer).

B 1) HVILKE POLITISKE BESLUTNINGER LÅ TIL GRUND FOR DET TIDLIGERE PROJEKT GADEBØRN DER EKSISTEREDE FRA 1993- 1996.

Vi forsøgte i forhold til undersøgelse af de politiske beslutninger der lå til grund for Projekt Gadebørn, at indhente oplysninger fra Københavns kommune, i form af referater fra politiske møder omkring projektet. Dette erfarede vi, var meget problematisk. Vi har op til flere gange kontaktet embedsmand fra socialdirektoratet Kjeld Rothenberg, der er ansvarlig for såvel ungegrupperne i Københavns kommune, som for Projekt Gadebørn. De meldinger vi har fået tilbage fra Kjeld Rothenberg har henvist til en evaluering der er lavet om Projekt Gadebørn, hvorfor vi har set os nødsaget til at benytte denne som informationskilde på området.

Projekt Gadebørn blev til i 1993 i forbindelse med Socialministeriets såkaldte Storbypulje, også kaldet 50 M puljen (fordi den oprindeligt var på 50 mio. kr. årligt). 50M puljen blev til som følge af en forespørgselsdebat i Folketinget 1.12.1992. Puljens midler skulle bruges til socialt udstødte personer i storbyerne. Det var Socialministeriet der i samarbejde med kommunale og amtskommunale repræsentanter, og repræsentanter for frivilligt socialt arbejde, der besluttede hvordan midlerne skulle fordeles. Gadebørnsproblemet var et lille område, men med politisk bevågenhed på alle niveauer, ikke mindst på grund af en stor gadebørns - høring i 1991 (den første var i 1985), der blev fulgt af mediernes og som efterfulgte en rapport om gadebørn i København. Derfor havde Københavns kommune et gadebørnsprojekt blandt forslagene til, hvad en storbypulje kunne bruges til.¹³

Der blev afsat 5 mio. kr. årligt til Københavns kommunes forslag til Projekt Gadebørn i 3 år. Det var ikke Københavns Amt der fik midlerne, da en stor andel af de socialt udstødte med bopæl i Københavns Amt drager til Københavns kommune.

Københavns kommune satte Døgnkontakten for børn og unge til at udarbejde en projektskitse, som i store træk rummede hvad der senere blev til Tjek- punkt. Det var en udbygning af det opsøgende arbejde, som man i Døgnkontakten længe havde ønsket at lave, og som man havde haft gode erfaringer med i en kort periode i 1991. Man ønskede på et tidligt stadie at give Døgnkontakten en egentlig sagskompetence, som kunne sikre de unges sager et mere ubureaukratisk sagsforløb. Dette måtte man opgive af hensyn til lokalkontorenes kompetence.¹⁴

I april 1993 forelå det endelige

"Forslag til etablering af to projekter for de mest udsatte unge, "gadebørnene", i København med model for et partnerskab mellem private og frivillige organisationer og Københavns kommune". (projektbeskrivelse - Projekt Gadebørn)

Denne kom til at fungere som gyldig projektbeskrivelse. Projektbeskrivelsen indeholdte de to projekters mål, midler, organisation og et foreløbigt samlet budget. De unges tilværelse beskrives: *"som en særlig tilværelsesform som adskiller sig markant fra såvel barndommen som tilværelsen som voksen"*

Ungdommen er med andre ord en transformationsperiode præget af paradokser, udviklingsmuligheder og risici, og som stiller særlige krav til sociale tiltag. Man mente at de mest

¹³ Projekt Gadebørn s. 69

¹⁴ Projekt Gadebørn s. 70

truede unge havde komplekse sociale problemer, som ikke måtte ansues ud fra en bestemt vinkel, f.eks. misbrug, men ud fra den unges almene sociale behov.

I projektbeskrivelsen ses der kritisk på de eksisterende hjælpetilbud - socialforvaltningen (sagsbehandlerne) som man mener, anskuer de unges som værende voksne, med krav om at bo fast, at kunne overholde aftaler, drøfte langsigtede planer mv. Hvor behandlingsinstitutionerne behandler de unge som børn, med fokus på regler og opdragelse, eller som voksen med krav om motivation. Begge dele gavner ikke den unge ifølge projektbeskrivelsen. Man forsøger derfor at vende begrebet "uanbringelige unge" om til "uansvarelige institutioner"

Derfor bliver den afgørende målsætning for Projekt Gadebørn, at bygge bro mellem det sociale system og de unge. Der skrives i projektbeskrivelsen i denne forbindelse:

"som supplement til det almene system i forhold til de mest truede unge, som ikke kan rummes i de etablerede systemer, er der navnlig behov for etablering af 1) Kontaktsted som kan møde de unge "der hvor de befinder sig" og 2) Etablering af aktiveringsformer, som er tilstrækkeligt "nærværende" til at engagere de unge". (Projektbeskrivelse – Projekt Gadebørn).

Det var projekterne der skulle udføre opgaverne, mens det offentlige skulle sikre rammerne, kontrollere at penge blev brugt rigtigt, påtage sig ansvaret for at de unge kom videre i systemet og sikre en faglig udvikling for projekterne.

De to projekter i Projekt Gadebørn blev "Sjakkets aktivitetscenter", som skulle være et decideret aktiveringsprojekt der skulle møde de unge hvor de var og konkurrere med gademiljøet. Det andet projekt, Tjek- punkt, skulle fungere som rådgivnings og henvisningssted, samt bygge bro mellem de mest belastede unge under 18 år og det sociale hjælpeapparat.

I perioden 1993- 1996 overtog Københavns kommune trinvist finansieringen af de to projekter. Fra 1996 har de to projekter Sjakket og Tjek- punkt været fuldt kommunalt finansieret.¹⁵

B 2) HVAD KAN ÅRSAGERNE VÆRE TIL, AT EN UNG ENDER SOM GADEBARN?

B 2.1) Anthony Giddens beskrivelse af det senmoderne samfund

Som nævnt i vores projektbeskrivelse, ønsker vi at benytte sociolog Anthony Giddens teorier omkring det senmoderne samfund. Med det senmoderne samfund skal forstås et samfund, der er under hastig videnskabelig, økonomisk og moralsk forandring.¹⁶ På grund af udviklingens hastighed bliver den meget synlig og nærmest umulig at forblive upåvirket af. Vi finder, at et

¹⁵ Projekt Gadebørn s. 71

¹⁶ Anthony Giddens - en introduktion til en samfundsteoretiker s. 121

sociologisk perspektiv, kan underbygge vores årsagssammenhænge vedrørende eksistensen af gadebørn, som vi diskuterer senere.

Anthony Giddens har brugt mange år på at anskue og beskrive det senmoderne samfund, som er mundet ud i en trilogi: Modernitetens konsekvenser, modernitet og selvidentitet samt intimitetens forandring. Det senmoderne samfund diskuteres, i denne trilogi vidt og bredt på såvel det mikro - som på det makrosociologiske plan. (individ og samfundsniveau)

Giddens mener at:

" De livsformer som moderniteten har frembragt, har på en hidtil uset måde revet os bort fra alle typer af social orden. De forandringer der er involveret i moderniteten, er såvel i ekstensionalitet som i intensionalitet dyberegående end størstedelen af de forandringer, som er karakteristiske for forudgående perioder".¹⁷

Forandringer af global og samfundsmæssig karakter, har været med til at skabe verdensomspændende former for sociale forbindelser mellem mennesker. Påvirkningen af dette, på det mere personlige plan, har ændret nogle af de mest intime og personlige træk ved vores hverdagsliv.¹⁸ Med andre ord, er et af kendetegnende ifølge Giddens ved det senmoderne samfund, en sammenfletning af forandringer på det personlige niveau, og forandringer på et overordnet globalt - og samfundsmæssigt niveau.

Forandringer på det samfundsmæssige niveau:

Til forklaring af denne moderne udvikling peger Giddens på 3 dynamikker, der er bagvedliggende kræfter, og medvirkende til overgangen fra det traditionelle til det senmoderne samfund. Disse dynamikker er *adskillelse af tid og rum, udlejringen af sociale institutioner* samt den *refleksive strukturering og restrukturering af sociale relationer*.

Med adskillelse af tid og rum menes, at tiden er blevet globaliseret og standardiseret. Aktiviteter kan f. eks. koordineres blandt mennesker, der befinder sig på hver sin side af kloden, hvilket adskiller rum fra tid. Denne adskillelse, er forudsætningen for udlejringen af sociale institutioner. Med denne udlejring mener Giddens at menneskelige relationer ikke længere er, afhængig af at man befinder sig i samme rum. Giddens mener, at det blandt andet er det han kalder *ekspertsystemer*, som er teknologi og viden, der er med til at øge afstanden mellem mennesker, f. eks. Internettet og mobiltelefoner, der gør det muligt at kommunikere uden at være i samme rum. Derfor er mange menneskelige relationer ikke knyttet til samtilstedeværelse men derimod til fravær.

¹⁷ Pædagogik i et sociologisk perspektiv s. 217

¹⁸ Modernitetens konsekvenser s. 12

Den tredje dynamik der har medvirket til det senmoderne samfunds tilblivelse, er restrukturering af sociale relationer. Her mener Giddens, at teknologien, ekspertsystemerne er medvirkende til, at vi får adgang til en masse informationer om os selv og samfundet. Dette er grundlaget for, at vi som mennesker reflekterer mere og stiller spørgsmål ved alt såsom vaner, værdier, tro og moral. Alt kan revideres, set i lyset af nye informationer. Dermed er valg truffet på baggrund af traditioner, ikke længere eksisterende i det senmoderne samfund. Man træffer i det senmoderne samfund valg ud fra selvstændige refleksioner. Også samfundets strukturer og systemer ændres i lyset af nye forhold. Giddens mener at denne ændring har medført en mere ustabil og usikker verden. ”...viden om denne verden bidrager til dens ustabile og foranderlige karakter”. (Anthony Giddens)¹⁹

Forandringer på det personlige niveau ifølge Anthony Giddens

Forandringer på det personlige niveau er en konsekvens af de samfundsstrukturelle ændringer. Her forsøger individet, at skabe orden og sammenhæng i en konstant vekslen mellem tvivl, valg og risici, som skyldes de samfundsstrukturelle ændringer. Forbindelsesledet mellem individet og samfundet er tillid. Individet er ifølge Giddens, nødt til at have tillid til bl.a. ekspertsystemet, teknologi og viden, for at få hverdagen til at fungere. Tillid til at lægerne ved hvad de gør, at broerne vi kører over, er baseret på gedigen ingeniør - og arkitektkundskaber. På trods af denne nødvendige tillid, skaber moderniteten os viden om alle de risici der ligger i de valg vi foretager. Når vi bliver gift ved vi at ca. en tredjedel af alle ægteskaber opløses, hvor stor risikoen er for at ende i en bilulykke m.m. Tillid er således vævet tæt sammen med risiko i den senmoderne verden. For at kunne agere i en verden med mange luner, er tillid nødvendigt.²⁰

Tilliden skabes gennem et barns opvækst og bliver understøttet af nære relationer. Spædbarnet beskyttes for en række potentielle trusler, og lærer gennem opvæksten at håndtere omsorgspersonernes fravær, og øger dermed tilliden til omgivelserne. Hermed har barnet skabt en eksistentiel sikkerhed og et forsvar mod angst i forskellige situationer.²¹ Tilliden udfordres i senmoderniteten, da de valg et moderne individ skal træffe, er langt mere omfattende og af dybere natur en nogensinde før. Ifølge Giddens kan man i senmoderniteten ikke længere henvende sig til traditioner eller religion for at få svar. Henvendelsen vil i stedet være på moderne vilkår, den fornævnte refleksion. Dermed hænger de indre, de intentionelle forandringer, sammen med de ekstentionelle samfundsmæssige forandringer.

¹⁹ Pædagogik i et sociologisk perspektiv s. 219 - 222

²⁰ Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker s. 133

²¹ Modernitet og selvidentitet s. 49

De valg og handlingerne individet foretager, bliver bestemt ud fra 4 faktorer. For det første samfundets moral, som ikke længere har stramme sanktioner over for en bestemt adfærd. For det andet den tidligere nævnte udlejring af sociale relationer, der betyder at vi i dag interagerer med flere forskellige mennesker, med forskellig baggrund end tidligere. For det tredje vores adgang til viden, der giver os sandheder om hvordan vi skal leve vores liv, der er medvirkende til stor refleksion hos det enkelte individ. Sidste faktor der er medbestemmende for de valg og handlinger vi foretager os er massemediene, der påvirker de individuelle beslutninger om livsstil. Disse 4 faktorer, ligger ifølge Giddens et enormt pres på selvet, og er medvirkende til at diverse afhængighedsformer, som f.eks. brug af stoffer, anoreksi, eller vaner, kan ses som et defensivt udtryk, for det ansvar der ligges på den enkelte. Disse afhængighedsformer og vaner, bliver en erstatning for traditionens tidligere fasthed og stabilitet.²²

B 2.2) Identitet og udvikling i ungdomstiden

Inden for udviklingspsykologien, beskæftiger man sig blandt andet med at forsøge at forklare, hvilke faktorer der bestemmer hvad et menneske bliver til, herunder hvilke kræfter og processer der former menneskets evner, interesser, karakteregenskaber m.m. Med andre ord, ser man i udviklingspsykologien hvorpå, et menneske passerer gennem det ene scenario efter det andet, hvor hvert scenario eller fase i livet, har sine betingelser.

Med ordet identitet forstås overordnet, at der er en overensstemmelse og stabilitet i et menneskes selvforståelse. Sagt på en anden måde: ”Jeg er mig - og jeg er som person den samme som jeg plejer at være”.²³

Ungdommen er en fase, der indebærer store krav til individet, om at skabe sig en identitet separat fra sine forældre. I ungdommen konfronteres man for første gang med forholdet mellem ønsker og muligheder, som også vil gøre sig gældende i det voksne liv. Derfor er en række livsvanskeligheder særligt udbredt i ungdommen, og mange problemer ses tydeligt hos unge. Mange sindslidelser debuterer i ungdommen, f.eks. skizofrenier og grænsepsykoser. Også narkotikabrug og – afhængighed er overvejende et ungdomsfænomen.²⁴

Psykolog Erik H. Erikson har bidraget væsentligt til forståelse af ungdommens identitetsdannelse. Identiteten betegner ifølge Erikson, de ”indre styrke- kvaliteter”, fra de enkelte udviklingsfaser i et menneskets liv. Samtidig udgør identitet hos Erikson den centrale vækstkomponent i

²² Pædagogik i sociologisk perspektiv s. 225- 226

²³ Den nye psykologihåndbog s. 164

²⁴ Mennesker imellem – nærhed og distance s. 114

ungdomsperiodens udvikling. Her er den overordnede udviklingsopgave, at etablere en selvstændig personlig stil, og tage stilling til en række afgørende valg og eksistentielle spørgsmål. I ungdomstiden modsat barndommen, skal den unge finde en selvstændig samlet personlig identitet, og kan ikke længere finde støtte i barndommens identifikation med ideelle kompetente forbilleder. Tidligere erfaringer, tilegnede færdigheder, konflikter og indre driftskrav, skal integreres til en sammenfattet funktionel enhed. En forudsætning for identitetsdannelse er en stabil social bekræftelse gennem nære betydningsfulde personer. Ifølge Erikson dannes identiteten ud fra de gensidigt overensstemmende samspil, med den nære omverdens personer. Imidlertid optræder der konflikter, mangler og brud under udviklingen, som stammer fra tidligere stadier i et menneskes udvikling. Disse kan være af en sådan karakter, at den unge kan have en manglende indre styrke. Den manglende indre styrke, kan skabe identitetsusikkerhed og forvirring i ungdomsperioden, og ifølge Erikson udspille sig i en sådan grad, at den unge ikke kan få det hele til at hænge sammen, men udviser akut identitetsforvirring. Denne forvirring, kan komme til udtryk på 4 forskellige måder. Som manglende evne til intimitet i gensidige kontakter, tab af aktivitetslyst (manglende evne til at koncentrere sig om stillede opgaver), forstyrrelse af tipsperspektivet (tempoet for den unge er sat ned eller gået i stå) eller som valg af negativ identitet.²⁵ Den negative identitet indebærer tab af identitetsfølelse, og medfører en tilbøjelighed til at modsætte sig de gængse forventninger, som de nære omgivelser henviser til som ønskværdige. En hånlig fjendtlighed til det, som den unge ikke kunne finde en samlet identitet ved, udtrykker sig som en tilbagetrækning til en negativ identitet. Den negative identitet er altså en identitet der udvikles i protest. Det vil som regel være i protest mod forældre, skole eller andre autoriteter, i det den unge har haft så store udviklingsmæssige mangler, og derfor føler sig svigtet af alle voksne, der burde have støttet og fungeret som identifikationsmodeller.²⁶ Den negative identitet kan komme til udtryk som en voldsomt svingende selvfølelse, som en diffus og uklar selvopfattelse og kan ytre sig ved at realitet og fantasi flyder sammen og dermed at selvets afgrænsning og enhed er alvorlig generet, sådan som det ses ved psykotiske tilstande. I forhold til gadebørn, er det fælles for dem alle, at de er blevet svigtet af forældrene og subjektivt føler sig svigtet. De har ikke fået den omsorg, som alle børn har behov for. Mange af dem er forsømte, og har fået lov til at gå for lud og koldt vand, har ikke fået mad hver dag osv. Nogle har været udsat for, hvad man kan kalde psykisk mishandling. De er blevet afvist, har levet et kærlighedsløst liv

²⁵ Drop afmagten - skab kontakten til usædvanlige unge s. 47- 50

²⁶ Identitet og udvikling s. 144- 145

og har aldrig haft mulighed for at finde tilstrækkelig følelsesmæssig tryghed. Endelig har nogle været udsat for fysisk og psykisk vold og alvorlige seksuelle overgreb.²⁷

De unge er ifølge socialforskningsinstituttets rapport fra 1991 om gadebørn i København, ofte fra meget socialt belastede familier, hvilket vi i vores feltarbejde også har fået bekræftet. Det er familier, præget af misbrug, arbejdsløshed, vold osv. De børn og unge, der udsættes for svigt har ifølge Erikson svært ved at begå sig i andre sammenhænge. De har været udsat for massiv omsorgssvigt, og har dermed mange konflikter og brud med ind i ungdomstiden fra tidligere udviklingsstadier. De børn og unge risikerer ifølge Erikson, at udvikle en negativ identitet. En negativ identitet bliver ofte understøttet gennem tilhørsforhold til en gruppe af ligestillede i en ungdomssubkultur²⁸ Også gadebørnene finder sammen i sådanne grupper. Disse grupper fungerer som overlevelseskulturer, forstået som en slags nødkulturer for unge der i den konkrete situation, ikke oplever at de har andre muligheder. I gademiljøerne lever de unge i en form for overlevelsesfællesskab, hvor overlevelsen også drejer sig om at overleve psykisk, med hensyn til at skabe en identitetsfølelse – at være et menneske der får lov til at tænke og føle. De unge bliver i gademiljøet accepteret, finder en identitet i en gruppe af ligestillede og oplever lidt varme og forståelse, i forhold til den situation de befinder sig i. De unge finder en identitet og lidt beskyttelse, mod alt det der truer dem og bevirker, at de finder sammen og klynger sig til hinanden.²⁹

B 2.3) De unges tidligere forløb i det sociale system

Som led i de årsager der kan ligge til grund for, at unge under 18 år ender som gadebørn, ønsker vi kort at inddrage de unges tidligere forløb i det sociale system, da afklaring af en eventuel tidligere tilknytning til det sociale system, kan være relevant i en samlet årsagsforklaring.

Det viser sig at gadebørnene tidligere har været i kontakt med socialforvaltningen og mange af dem har en egentlig anbringelseskarriere bag sig. Nogle har fortsat kontakt med forvaltningen i deres kommune, men denne kontakt er ikke optimal. Dette redegøres der nærmere for i afsnittet vedrørende de unges egne erfaringer med socialforvaltningen (C3)

I socialforskningsinstituttets rapport om gadebørn i Storkøbenhavn, er det indtrykket, at gadebørnene i nogle tilfælde er opgivet. I mange tilfælde viser det sig at, en ung har en svag forbindelse med en eller anden institution. Her er der typisk tale om Døgnkontakten,

²⁷ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 14- 15.

²⁸ Drop afmagten - skab kontakten til udsatte unge s. 51

²⁹ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 18-19.

rådgivningscentre eller i nogle tilfælde akutinstitutioner.³⁰ Rekrutteringen til gademiljøerne er ofte resultatet af en lang række mislykkede forløb, hvor den unge oplever anbringelse på anbringelse, kommer tilbage til forældre, hvor det viser sig slet ikke at fungere. Den unge kan ikke holde det ud og vil væk. Det eneste alternativ til forældrene er livet på gaden. I rapporten viser det sig, at nogle af de unge har 10 – 15 anbringelsesforløb bag sig, uden at det tilsyneladende har ændret noget ved deres situation. De mange anbringelsesforløb er også et udtryk for at det ikke kun er socialforvaltningen der har svært ved at gøre noget for de unge. Mange af gadebørnene er stukket af fra institutioner, fordi de har overskredet grænserne for hvad man kan acceptere det pågældende sted. Dette bliver ofte indledningen på en lang karriere, hvor den unge går fra anbringelse til anbringelse. Gadebørnenes tidligere institutionskarriere bliver derfor ofte præget af en lang række nederlag, og de unge bliver afvisende over for pædagoger og institutioner. Om gadebørnenes tidligere tilknytning til det sociale system, udtaler Majlill Skov fra Døgnkontakten i København:

”De har ofte en længere institutionskarriere bag sig, eller i hvert fald et kendskab til systemet”.

Når anbringelsesstederne ofte står magtesløse, i forhold til at holde på de unge skyldes det, at mange af de unge på anbringelsestidspunktet allerede har stiftet bekendtskab med subkulturelle ungdomsmiljøer, der udøver en tiltrækningskraft og en binding på dem. Når de er på hjemmebesøg, kommer de måske ikke tilbage, men bliver i miljøerne i noget tid. Når de unge er på institutionen eller et andet anbringelsessted, er der ofte ballade med dem, og de kommer til at påvirke de andre unge på stedet på en uheldig måde. Derfor kan de til sidst ikke være der.³¹

Om de unges anbringelsesforløb, udtaler Majlill Skov fra Døgnkontakten:

”Der er mange er de unge der har oplevet flere mislykkede anbringelsesforløb. Og oplever at de aldrig har fået det de gerne vil have”.

Socialforvaltningens arbejdsformer og sagsbehandlingen i arbejdet med gadebørn indgår i afsnit C 1.

B 2.4) Omsorgssvigt, den negative sociale arv og mønsterbrydning

Vi vil i følgende afsnit inddrage omsorgssvigt, den sociale arv og mønsterbrydning, som led i afklaring af årsagerne til at nogle unge ender som gadebørn.

Omsorgssvigt

³⁰ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 136

³¹ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 86-87

Gadebørn har, som det tidligere er blevet nævnt i afsnittet om identitet, været udsat for omsorgssvigt af deres forældre. Med omsorgssvigt forstås at: *"Forældre eller de personer, der har omsorgen for barnet, påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorligt, at barnets fysiske og/eller psykiske sundhed og udvikling er i fare"*. Der skelnes mellem 4 former for omsorgssvigt:

- 1) Fysiske overgreb, som omfatter børn, der lider skade enten ved aktiv handling eller udeladelse, f.eks. ved manglende opsyn.
- 2) Vanrøgt, som omfatter tilfælde hvor fysisk eller psykisk vanrøgt kan være mere eller mindre åbenbar, ofte allerede fra fødslen.
- 3) Psykiske overgreb, som kan defineres som en kronisk holdning eller adfærd hos forældre eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet.
- 4) Seksuelle overgreb, som omfatter seksuelle overgreb i familien eller i det sociale netværk og omfatter børn, der af voksne omsorgspersoner involveres i seksuelle aktiviteter, som de ikke er udviklingsmæssigt modne til, hverken i følelsesmæssig eller seksuel henseende.³²

De 4 underkategorier udelukker på ingen måde hinanden. Tværtimod hænger de ofte sammen.

Kjeld Hansen fra Tjek – punkt udtaler: *"Mange af de unge har været udsat for seksuelle overgreb, incest, voldtægt og vold"*.

Den negative sociale arv

I 1969 lancerede den svenske psykiater Gustav Jonsson begrebet den negative sociale arv på baggrund af sit arbejde med socialt marginaliserede familier. Begrebet den negative sociale arv kendetegner følgende:

- Den enkelte reproducerer mønstre, der har negativ betydning for såvel den enkeltes udvikling som for samfundsudviklingen
- Den negative sociale arv indeholder reproducering af både sociale og psykologiske negative mønstre
- Den negative sociale arv opererer ikke med videreførelse af mønstrene som på forhånd er givet, men anskuer reproduceringen som resultat af en dynamisk proces med det enkelte individ som aktør.³³ (at individet ikke kun er determineres af påvirkninger udefra, men også af iboende psykologiske kræfter (drivkræfter, drifter, behov og motivation))

³² Kari Killén, Omsorgssvigt er alles ansvar s. 35-50

³³ Den sociale arv og mønsterbrydere s. 19

I forhold til den negative sociale arv er der nogle børn, bl.a. gadebørnene, der har opvækstvilkår som gør, at de har større sandsynlighed for at opleve sociale problemer end andre, både som børn og senere i voksenlivet. Gadebørnene er det man kan kalde risikobørn. Det er børn, der er i risiko for at føre den negative sociale arv videre. Det vil sige, at det er børn, der er i risikogruppen for at videreføre forældrenes negative mønstre som arbejdsløshed, misbrug, dårlige sociale kår m.m.³⁴ Gadebørn, som har været udsat for svigt og nederlag, har ofte svært ved at begå sig i andre sammenhænge, som er medvirkende til at de klarer sig dårligt og bliver udstødt. Typisk har de unge oplevet adskillige skoleskift, dels fordi der er blevet flyttet meget rundt med dem, dels fordi skolen ikke er i stand til at rumme dem. Mange har således oplevet at blive smidt ud. Ofte er børnene tilknyttet det skolepsykologiske regi i lang tid, uden at socialforvaltningen kommer ind i billedet. Når socialforvaltningen griber ind, er de unge så dårligt stillede, at det ender med en anbringelse jf. afsnit om de unges tidligere tilknytning til det sociale system.

Mønsterbrydere

Når man taler om negativ social arv er det vigtigt også at være opmærksom på mønsterbrydere. Grunden til at vi har valgt at tage mønsterbrydning med er, at vi i vores feltarbejde har besøgt en meget alternativ selvejende institution Gaderummet, hvor der kommer gadebørn, hvor det viser sig, at de unge er i stand til at bryde med den negative sociale arv. Beskrivelse og analyse af Gaderummet følger i afsnit C2, C3, C4 og C5.

Mønsterbrydere forstås som:

"Mennesker der har brudt med et opvækstmiljø, der socialt set er karakteriseret af faktorer som manglende uddannelse, arbejdsløshed, dårlig økonomi, ringe boligforhold, misbrug og vold samt psykologisk set af klientgørelse, støtteforanstaltninger og offerrolle.

Mønsterbruddet har medført en tilværelse, der socialt set er karakteriseret af uafhængighed, uddannelse, arbejde og god økonomi – og psykologisk set af faktorer som det at være aktør, mestring af eget liv, subjektivitet og selvbestemmelse".³⁵

I en rapport fra 1999 lavet af Danmarks Pædagogiske Institut, kaldet "Den sociale arv og mønsterbrydere" beskriver forskere, at det at skabe et mønsterbrud er en proces. Der kan ikke peges på nogen entydig vej frem til et mønsterbrud og der kan således ikke sættes nogen aldersgrænse eller gives nogen retningslinier for, hvad der skal indtræffe og hvornår. Men

³⁴ En god start til alle børn s. 6

³⁵ Den sociale arv og mønsterbrydere s. 15-16

forskerne mener alligevel at kunne se nogle fællestræk i undersøgelsesmaterialet. Ud fra disse fællestræk opstilles 3 faser i en mønsterbryderproces. (Se bilag 1) I den første fase finder der på baggrund af en begivenhed en bevidst refleksion sted over det liv, som indtil da har været udgangspunkt. Personligt engagement med et indhold, der udvikler selvtillid, er oftest baggrunden for refleksionen. Når dette kombineres med hændelser i livet, der giver ny indsigt som f. eks at opleve andre livsværdier og familiemønstre hos en skolekammerat, nabo eller kæreste, forstærkes baggrunden for refleksion.

I den anden fase opstår ønsket om at bevæge sig væk fra det gamle liv og de mønstre, der karakteriserer det. Den distancerende handling kan igangsættes umiddelbart som en direkte følge af refleksionen, men der kan også være en længere periode mellem disse faser i mønsterbrydningsprocessen. Selvtillid til at udføre den distancerende handling er afgørende for, hvornår denne iværksættes.

I den tredje fase opstår der en orientering mod nye mål og værdier. På det konkrete plan kan dette vise sig ved at personen f.eks. er i gang med en uddannelse. Og på et mere overordnet plan at mønsterbryderen har gjort sig en række overvejelser over måder at gøre tingene på, eksempelvis tanker om hvordan hans eller hendes børn vil få den bedst mulige opvækst.³⁶

B 2.5) Delkonklusion

Ifølge Anthony Giddens er det senmoderne samfund i høj grad baseret på individuelle valg, som kræver refleksion. Denne evne til at reflektere og vælge, afhænger af den tillid individet har til omgivelserne. Tilliden er afhængig af de forhold der er i et barns opvækst. Er barnet blevet skånet for potentielle trusler, øges tilliden til omgivelserne, og barnet vokser op til at kunne reflektere og træffe valg. Gadebørnene er grundet deres massive omsorgssvigt, ikke blevet skånet for potentielle trusler og har derfor ringe tillid og et forringet selvbillede, der gør det svært at reflektere over egen situation. Derudover skabes der ifølge Giddens generelt et stort pres på det enkelte individ med hensyn til de mange valg der skal træffes, som må siges at være et endnu større pres for gadebørnene. Gadebørnene mangler tilliden, der gør presset lidt mindre. Derfor søger en gruppe som gadebørn ifølge Giddens tilflugt i afhængighedsformer, for nogen gadebørns vedkommende stofmisbrug.

Vi har gennem vores feltarbejde erfaret, at der er en stor ændring i de unges stofmisbrug. Det er hovedsageligt designerdrugs (LSD, Ecstasy, amfetamin), samt kokain. Om dette udtaler Kjeld Hansen fra Tjek- punkt:

³⁶ Den sociale arv og mønsterbrydere s. 99-106

"De brugere der kommer benytter sig af det sociale aspekt, som er type og stofbestemt. De benytter sig meget af designerdrugs – får lyst til at snakke meget. Det handler meget om at pleje sig selv (påvirkning fra stofferne). De hårde heroinmisbrugere er der ikke mere, de tager andre stoffer i dag".

Endvidere udtaler Kjeld Hansen:

"Indtagelsen af et bestemt stof er betinget af ens følelsesmæssige mangler og tidens udvikling, individualisme og travlhed. Velfungerende unge, får ikke samme løft af stoffet som Tjek- punktets unge, da deres tomrum er større".

At gadebørnene oplever en udfyldelse af deres tomrum bevirker, at de fortsætter med at indtage stoffer, for til sidst at risikere at ende i et misbrug.

I forhold til identitet i ungdommen stiller denne også store krav til de unge. Det er væsentligt for identitetsudviklingen, at den unge har indre styrke, som stammer fra tidligere udviklingsstadier i form af stabil social bekræftelse gennem nære betydningsfulde personer, som skaber et positivt selvbillede. Dette er afgørende for hvilken identitet den unge udvikler. Gadebørn har jf. identitetsafsnittet udviklet en negativ identitet, som forsvar mod svigt og nederlag. Den negative identitet giver risiko for at fantasi og virkelighed flyder sammen, som det ses ved mange psykiske lidelser.

Netop i forbindelse med psykiske lidelser, har vi i vores feltarbejde fået oplysninger om en eskalering af psykiske lidelser hos gadebørn.

"Der er meget psykiatri indblandet, de kradser lidt i kanten, og det gør det vanskeligt. Dette skyldes stoffer. Der opleves svært psykisk syge ind i mellem. Det eskalerer. Jeg synes det er tankevækkende, at de kan være her, og at der ikke er nogen der har undret sig tidligere, men jeg ved også godt at den udspringer i den alder". (Kjeld Hansen, Tjek- punkt)

Døgntakten bekræfter også denne udvikling.

"De forventninger der er i dag har de unge meget svært ved at leve op til. Mange er psykisk skrøbelige, bruger misbruget til at dulme det. Det forværrer risikoen for f.eks. en hashpsykose – jeg tror det er stigende". (Majlill Skov, Døgntakten)

Den negative identitet understøttes i subkulturelle ungdomsmiljøer. Disse miljøer har primært en form for "social beskyttelsesfunktion" for den enkelte. Dog har disse miljøer normer ligesom andre grupper. Der er en tendens til at miljøerne er præget af stofmisbrug, som kan få alvorlige konsekvenser for den enkelte. Netop fordi gadebørnene er afhængige af det tilhørsforhold de har til de subkulturelle miljøer, har de dårlige muligheder for at stå imod disse miljøers destruktive funktioner.

Mange af gadebørnene kan siges at have videreført den negative sociale arv. Grunden hertil er at deres indre psyke er meget sårbar, som følge af nederlagsoplevelser i skole, blandt kammerater, i tidligere anbringelsesforløb, og pga. deres tilknytning til de subkulturelle gademiljøer. Mange gadebørn har ikke de indre ressourcer der skal til, for at kunne bryde ud af den negative sociale arv og blive mønsterbrydere. Det kræver først og fremmest en mestring af eget liv og et brud med det liv man fører. Dette er mange af gadebørnene ikke på nuværende tidspunkt i stand til, da de befinder sig i en form for "overlevelsesholdning", hvor de har vendt ryggen til alt hvad der har svigtet dem undervejs i deres barndom/ungdom. Gadebørnene er aktuelt i en proces, hvor deres adfærdsmønstre er i konflikt med såvel hjælpesystemet, som det omkringliggende samfund. Gadebørnene udviser også negative psykologiske og sociale mønstre. De lever på gaden og har opgivet håbet om, at det bliver anderledes. Mange af dem har misbrugsproblemer og psykiske lidelser, som udspringer af deres massive omsorgssvigt, kombineret med nederlags- og afmagtsfølelser.

Vi må konkludere, at årsagerne til, at der er gadebørn i Storkøbenhavn, er et resultat af mange faktorer, der influerer på hinanden.

De unges udvikling mod gadetilværelsen kan ligeledes illustreres i en såkaldt udstødningsmodel. (Se bilag 2)

1. De unge har fra tidlig opvækst været udsat for massiv omsorgssvigt. Allerede i en tidlig alder har der været problemer med skolegang som har været medvirkende til en tidlig udstødning.
2. Socialforvaltningen forsøger at anbringe de unge, hvor der eksisterer mange mislykkede forsøg, da institutioner og andre anbringelsessteder ikke kan rumme de unge
3. De unge søger tilflugt og støtte i subkulturelle miljøer.
4. Fra de unges oprindelige tilknytning til subkulturer, som mange allerede på anbringelsestidspunktet havde forbindelse til, bevæger de sig videre ud i forskellige gademiljøer, og etablerer der kontakt til andre unge i forskellige overlevelsesholdninger. De finder nogle de kan identificere sig med.
5. Mange af gademiljøerne er præget af misbrug, kriminalitet og prostitution, som bevirker at den unge kommer ud i en afvigende kultur.

Udstødningen er årsagen til, at nogen unge ender som gadebørn. Familien, skole, og det etablerede hjælpesystem har ikke længere fat i de unge. Dog er det ikke alle gadebørn, der ender i sidste fase, eller følger modellen trin for trin. Modellen er brugt til at illustrere, hvor slemt det kan gå for nogen.

C 1) KØBENHAVNS KOMMUNENS MÅLSÆTNINGER FOR ARBEJDET MED UDSATTE BØRN OG UNGE OG SOCIALFORVALTNINGENS ARBEJDSGANG.

Vi har i forbindelse med beskrivelse og undersøgelse heraf, benyttet Københavns kommunes hjemmeside, hvor der foreligger såvel en overordnet målsætning, samt en sektorplan på området for arbejdet med udsatte børn og unge. Derudover benytter vi os af et interviewet vi har lavet med en socialformidler i Børne- og Ungeteamet Indre Nørrebro, der har mange års erfaring i arbejdet med udsatte unge, og som er kontaktperson til det mere alternative sted Gaderummet, som vi har besøgt. I forhold til den konkrete arbejdsgang i forvaltningerne, benytter vi os i dette afsnit af fagligt materiale, i form af bøger på området. I analysen vælger vi at beskæftige os med de problemer der kan være i sagsbehandlingen.

C 1.1) Københavns kommunes målsætninger og socialforvaltningens arbejdsgang

Københavns kommunes overordnede målsætning på det børne- og familiepolitiske område, hvad angår børn, unges og forældre med særlige behov er at:

"bidrage til løsning af børn, unge og deres forældres problemer"

"understøtte dem i deres behov og ønsker for at få et godt liv"

"støtte dem i at deltage i samfundslivet som andre borgere"³⁷

Det er Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen der sikre, at denne målsætning opfyldes. Til dette er der lavet en sektorplan, som er det styrings- og udviklingsværktøj der eksistere, i relation til at hjælpe udsatte børn, unge og forældre.

For at sikre en indsats, der tager hensyn til en udsat ungs livssituation, har Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen i deres nye sektorplan fra september 2003 opstillet 4 hovedkomponenter til et meningsfyldt ungeliv, der skal spille konstruktivt sammen. Disse komponenter er:

1. *"tæt voksenstøtte og socialt netværk"*

2. *"en afklaret bosituation"*

3. *"en meningsfuld hverdag med arbejde og/eller uddannelse"*

4. *"et fritidsliv"³⁸*

Forvaltningens indsats over for de udsatte unge, tager udgangspunkt i en to - strenget strategi:

1. Det lokale niveau som står for det nære arbejde tæt på den unge og dennes hverdag. Dette er kommunens tilknyttede ungerådgivninger, som står for anonym rådgivning til den unge,

³⁷ www.kbhdatabase.dk

³⁸ www.faf.kk.dk/sektoerplaner.htm

familiesamtaler og personlig voksenstøtte, samt kontaktpersonsordningen der anvendes, når det er nødvendigt, at skabe en holdbar relation imellem den unge og en voksen. Via dialog med den unge skal der skabes tillid, således at den unge tillader støtte og indblanding.

2. Det bydækkende niveau står for den specialiserede indsats på tværs af byen. Dette er rådgivningssteder, udslusningstilbud, institutioner, aktivitetstilbud og diverse boformer med støtte, der ligger rundt omkring i kommunen, og arbejder med de konkrete problematikker, der kan være med den unge.³⁹ Herunder ligger blandt andet Døgnkontakten og Tjek- punkt, hvis nærmere beskrivelse følger, i vores afsnit vedr. vores feltarbejde.

Foruden den to - strengede strategi forvaltningerne har, arbejdes der også med konkret sagsbehandling. Dette finder vi vigtigt at inddrage i arbejdet med gadebørn, da det er sagsbehandlerne der via socialarbejdere på gadeplan, bliver kontaktet når der opstår kendskab til et gadebarn. Sagsbehandlere på børn - og ungeområdet sidder i en del af socialforvaltningen, som er bureaukratisk opbygget. I sociologen Max Webers klassiske idealtipe beskrives bureaukratiet ved

"generelt regulerende kompetenceområder, tjenestehierarki og faste over- og underordningsforhold, skrevne dokumenter, adskillelse mellem embedsudøvelse og privatlivet, specialuddannelse af personale, fuldtidsbeskæftigelse og regulering af embedsudøvelsen ved regler".⁴⁰

Socialforvaltningen er imidlertid et specielt bureaukrati da der arbejdes med mennesker, sagsbehandleren er i direkte kontakt med borgeren. De mennesker der arbejdes med er socialforvaltningens "råmateriale" som udarbejdes til en "sag", der passer til organisationens administrative forhold.

Sagsbehandling er primært en juridisk orienteret aktivitet i socialt arbejde. Det karakteristiske ved sagsbehandling er, at man henholder nogle fakta til en lovgivning og beslutter at bevillige, afslå og udmåle. Man tager principielt kun de fakta i betragtning, som hører lovens univers til. Andre fakta er irrelevante.⁴¹ I forbindelse med sagsbehandlingen af børn og unge sager, hvor det vurderes at et barn eller en ung har behov for særlig støtte, skal sagsbehandleren foretage en såkaldt § 38 undersøgelse der indebærer følgende:

³⁹ www.faf.kk.dk/sektoerplaner.htm

⁴⁰ Beskyttelse af barndommen s. 243

⁴¹ Social rådgivning og social behandling s. 77

"Må det antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunen sørge for at barnets eller den unges forhold undersøges. Kommunen skal som led i denne undersøgelse inddrage de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold....." (lov om social service §38 stk.1)

ydermere:

"en undersøgelse skal resultere i en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte foranstaltninger, og i bekræftende fald af hvilken art disse bør være. Der skal være oplysninger om hvordan forældremyndigheds indehaver og barnet eller den unge stiller sig til foranstaltninger, og om de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne." (lov om social service § 38 stk. 2)

Kravene til undersøgelsen bygger på forestillingen om en arbejdsproces, der starter med indsamling af al relevant information til belysning af et givet problem. Informationssamlingen efterfølges af en vurdering, der omfatter et kvalificeret skøn over problemets karakter og en stillingtagen til, hvilke foranstaltninger der forventes at kunne løse problemet. Sagsbehandlerne skal sikre, at familiens forhold bliver undersøgt tilstrækkelig grundigt til, at indsatser ikke sættes vilkårligt ind, og de skal gøre grundlaget for foranstaltningsbeslutninger klart for de implicerede parter. I vejledningen til § 38 undersøgelsen ligges der stor vægt på, at sagsbehandleren skaffer sig et førstehåndskendskab til familien, og det barn sagen drejer sig om. I servicelovens § 58 stk. 1 pålægges det socialforvaltningen en egentlig høringspligt i forhold til de børn, der er fyldt 12 år, og en pligt til at tillægge barnets synspunkter en vægt i den samlede bedømmelse af barnets situation. Endeligt er det i undersøgelsen vigtigt, at den gennemføres skånsomt og at den ikke må være mere omfattende, end forholdene tilsigter. Der er ingen præcise retningslinier for, hvordan sagsbehandleren skal gribe undersøgelsen an. Der er inden for de fastsatte rammer en frihed til at gå til værks ud fra et fagligt skøn om, hvad der vil være det bedste⁴²

Der påhviler ikke kommunen en pligt til at udarbejde en handleplan, kun i forhold til anbringelse uden for hjemmet og unge der begår alvorlig kriminalitet. Imidlertid kunne handleplaner måske, på samme måde som det er hensigten ved anbringelser, skærpe målsætningen med foranstaltningen og forventningerne til dens varighed og virkninger, samt styrke kontinuiteten i sagsbehandlingen og inddragelsen af børn og forældre i handleplansovervejelserne. Derudover være med til at fastlægge hvornår og hvordan foranstaltningen skal evalueres.

⁴² Børnesager - evaluering af den forebyggende indsats s. 44-46.

Vi har i vores forsøg på at komme nærmere den mere specifikke sagsbehandling vedrørende gadebørn, interviewet Tony Jensen, der har arbejdet med udsatte børn og unge i 31 år, som arbejder i Børne- og ungeteamet indre Nørrebro. Vi løb i dette interview panden mod en mur, da han i spørgsmålene omkring gadebørn var noget tvetydig i sine udtalelser. Dette på trods af, at han var gjort bekendt med formålet med vores interview, og havde fået tilsendt såvel Socialministeriets definition af gadebørn, som interviewguide i forvejen. Om gadebørn, udtaler han:

"Gadebørn findes ikke og jeg kender dem ikke"

På trods af vores ihærdige forsøg på at forklare, hvilken definition vi i vores projekt opererer med og hvad denne indebærer, når man betegner et barn eller en ung som gadebarn. Samtidig med, at vi har fået bekræftet deres eksistens i et forudgående interview med Tjek-punkt, benægter Tony Jensen gadebørnenes eksistens.

Til Socialministeriets definition af gadebørn udtaler Tony Jensen:

"Vi mener ikke at vi gennem definitionen har gadebørn, derfor er det svært at have erfaringer med dem"

I Tjek- punkt kommer der unge prostituerede under 18 år, som lever efter gadebarnsdefinitionens beskrivelse⁴³ Til dette responderer Tony Jensen:

"Gennem politiet og mit arbejde i den sociale døgnvagt, kan jeg ikke erindre, at de nogensinde er kommet med en prostitueret under 18 år – De må vide mere end os tilsyneladende"

Vi forsøger at argumentere ud fra det tidligere Projekt Gadebørn, og mener at han må være bekendt med projektet, som følge af hans lange erfaring i arbejdet med børn og unge.

"Kender det ikke - der er heller ikke nogen af de andre sagsbehandlere, der kender til det der Projekt Gadebørn og arbejdet med dem" (Tony Jensen)

Det er for os tankevækkende, at en person som Tony Jensen benægter gadebørnenes eksistens, når han som fagperson har arbejdet med udsatte børn og unge i mange år og stadig gør det. Grundene hertil kan være flere. Det kan være en bevidsthed om, at vi tager problematikken op i et projekt, og at han som medansvarlig for arbejdet med udsatte børn og unge, ikke ønsker at være medvirkende til at erkende problemstillingen. Derudover kan der ligge en forsvarelse af de målsætninger der foreligger i kommunen, omkring arbejdet med udsatte børn og unge og lovgivningens krav om, at et fænomen som gadebørn ikke må eksistere. Der skal være etablerede tilbud til alle unge, uanset deres problemstillinger.

⁴³ Interview med Tjek-punkt

Interviewet med Tony Jensen er vi bevidste om, ikke kan bruges direkte i vores projekt, da hans udtalelser er farvet af nogle faglige eller personlige holdninger, som ikke kan bruges til at generalisere, i forhold til forvaltningernes direkte arbejde med gadebørn. Det kan også være et grundlæggende problem at socialforvaltningerne mangler en klar definition af hvad gadebørn er. Vi vurderer, at den påståede uvidenhed omkring gadebørn, som Tony Jensen fremførte, er en uforståelig måde at anskue problematikken på og kan give anledning til eftertanke i forhold til det socialforvaltlige arbejde. Socialforvaltningernes manglende kendskab til gadebørnsdefinitionen, vil vi komme nærmere ind på i analysen af sagsbehandlingen i arbejdet med gadebørn (C 1.2) I vores senere analyse af sammenligningen mellem sagsbehandling i forvaltningen og det specialiserede bydækkende arbejde, benytter vi i stedet en evaluering, lavet af Socialministeriet omhandlende de problemer, der kan ligge i sagsbehandlingen som arbejdsform, set i forhold til at løse gadebørnsproblematikken.

C 1.2) Analyse af sagsbehandlingen i arbejdet med gadebørn

Else Christensen og Tine Egehund har for socialforskningsinstituttet lavet en evaluering af den forebyggende indsats, der er i forbindelse med børnesager, § 38 undersøgelsens formål. Denne blev færdiggjort i 2002 og er en stor undersøgelse af kommunernes arbejde i forbindelse med børnesager. Gadebørn er unge der har mange sagsforløb bag sig, der er grund til at være opmærksom på "genganger – familier" hvis børnesager aktiveres flere eller gentagne gange. Familier, der tidligere har haft en børnesag, adskiller sig fra førstegangshenvendelser ved at være en gruppe, der dels er hårdt socialt belastede (er langvarig arbejdsløshed, bolignød og fattigdom), dels er præget af forældrenes misbrug og begrænsede kapacitet til at varetage børnenes omsorg og opdragelse. Familier med gentagne børnesager er således en gruppe der kan karakteriseres ved en social og personlig marginalisering, der rækker ud over flertallet af de familier der er involveret i en børnesag. Problemerne og kompleksiteten i sådanne situationer, påkalder sig kommunernes opmærksomhed, i forhold til tidligere indsatsers virkninger, da gengangerne tilsyneladende ikke hjælpes nok til at problemerne reduceres. Evalueringen viser at journalerne ofte er manglefulde i forhold til informationer om de sociale forhold, som er en del af problemet og indsatsen. Der er ofte i journalerne ikke indskrevet de fundamentale oplysninger om f.eks. forældrenes arbejds- eller arbejdsløshedssituation. Disse manglende oplysninger kan reducere kvaliteten i det direkte arbejde med familien. Dette kan vise sig ved at en ny sagsbehandler ikke vil have mulighed for, ud fra journalen at danne sig et hurtigt overblik over familiens sociale situations betydning for den

samlede problemstilling.⁴⁴ Samtlige undersøgelser peger på, at børnene ikke inddrages i undersøgelsesprocessen i det omfang det forventes gjort i lovgivningen. Kun 20 % af børnene bliver tilbudt en samtale i forbindelse med undersøgelsen.⁴⁵ I vejledningen til § 38 undersøgelsen står, som tidligere nævnt at sagsbehandleren skal have et førstehåndskendskab til barnet eller den unge. Det er derfor vigtigt i denne forbindelse, at undersøge hvorvidt der ud fra barnets synspunkt er et problem, hvad der er problemet, hvilke forhold problemet kunne have en sammenhæng med og hvad der eventuelt kunne afhjælpe problemet. At børnene ikke i højere grad inddrages i undersøgelsens forekomst og resultat, må vi sige er betænkeligt.

I forbindelse med sagsbehandlerens opfattelse af og deres erfaringer med gadebørn har vi benyttet en rapport lavet af socialforskningsinstituttet fra 1991. Vi har ikke kunne finde materiale af nyere dato på området, men har via vores feltarbejde og kontakt til diverse socialforvaltninger erfaret, at man er uvidende omkring hvad en betegnelse som gadebarn omfatter. Derfor mener vi at rapporten fra 1991 stadig er brugbar. Der er i rapporten kontaktet flere sagsbehandlere fra Københavns kommune, for at drøfte deres erfaringer med gadebørn. Flere af forvaltningerne, giver udtryk for at de har vanskeligt ved at udskille de børn og unge, der faktisk lever på gaden og kan karakteriseres som gadebørn. En sagsbehandler udtaler:

*"Vi ved faktisk for lidt om det. Det er et rent tilfælde, at jeg f.eks. vidste, at der var et gadebarn i min sagsstak. Nu havde jeg så også to. Jeg tror, der er flere, end vi overhovedet har kontakt med, eller er klar over".*⁴⁶

Dog kommer sagsbehandlerne på forskellige måder i berøring med gadebørn. De kender nogle af dem via rapporter i forbindelse med kriminalitet. Det er ikke altid ensbetydende med, at socialforvaltningen kommer ind i billedet. Dette afhænger nogle gange bl.a. hvordan forældrene reager i situationen.

Sagsbehandlerne påpeger at der fra skolers og institutioners side er sen udmelding, når børn og unge har problemer. Man oplever at skolerne selv prøver at løse problemerne sammen med de unge og forældrene, fordi forældrene ikke er indstillet på at få forvaltningen ind i billedet. Flere sagsbehandlere efterlyser i forhold til gadebørnsproblematikken, at man fik ændret anbringelsesmønsteret, så anbringelserne skete tidligere, men her støder man på normer for, hvornår man skrider ind, som ikke er lige til at ændre. I forhold til anbringelse skaber det ofte sagsbehandlere problemer, enten fordi anbringelserne mislykkes, og den unge rykker hjem til en

⁴⁴ Børnesager s. 130-132

⁴⁵ Børnesager s. 135

⁴⁶ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 153

uændret familiesituation, eller fordi man simpelthen ikke kan placere den unge, enten fordi der ikke er plads på institutionerne eller fordi der ikke findes tilbud der kan rumme den unge. I mange tilfælde er sagsbehandlerne heller ikke i stand til at opfylde de unges behov for en bolig, og nogle af de unge anbringes på hotel eller pensionater.⁴⁷

C 1.3) Delkonklusion

Københavns kommune har nogle overordnede mål for og redskaber til, hvordan arbejdet med de udsatte børn og unge skal foregå, herunder hører gadebørnene. Forvaltningen er bygget bureaukratisk op og sagsgangen er regelstyret og bygger på lovgivningsmæssige rammer. Det er socialforvaltningerne der er i direkte kontakt med de unge, og det er sagsbehandlerne der efter lovgivningen, skal lave en undersøgelse af den unges problemstillinger og forslag til foranstaltninger, i løsningen af disse.

I § 38 undersøgelsen er det vigtigt at sagsbehandleren indhenter relevante oplysninger fra fagpersoner og andre der har kendskab til den unge. Derudover skal såvel den unge selv, som forældrene inddrages i undersøgelsen, her er det en pligt at den unge, hvis denne er over 12 år bliver hørt. § 38 undersøgelsen har været til debat, jf. Socialforskningsinstituttets evaluering, og brugen af denne i forhold til gengangerunge, som også gadebørnene oftest er. Dette komplicerer sagsgangen, da der ofte er mangel på relevante oplysninger i undersøgelsen vedrørende den unges sociale forhold. Derfor vil kvaliteten af sagsarbejdet med den unge ikke være optimal, da der kan være aspekter sagsbehandleren ikke er vidende omkring, som kan få betydning for den foranstaltning der sættes i værk.

Der er derudover problemer i socialforvaltninger omkring kendskabet til hvad begrebet gadebørn indeholder, som også kan problematisere sagsarbejdet og kvaliteten heraf. Er der kendskab til de unge er det ofte et problem for sagsbehandleren at finde en institution, bolig eller andet til den unge. Enten p.g.a. ventelister, boligmangel eller mangle på alternative tilbud, der kan rumme den unge.

C 2) BESKRIVELSE OG ANALYSE AF FELTARBEJDSSTEDER

Dette afsnit er en beskrivelse og analyse af vores 3 feltarbejdssteder Døgnkontakten, Tjek- punkt og Gaderummet, der er en del af Københavns kommunes specialiserede bydækkende niveau, der

⁴⁷ Gadebørn i Storkøbenhavn s. 154 -160

arbejder med bl.a. gadebørn. Vi ønsker her at beskrive stederne og analysere deres arbejdsmetoder.

C 2.1) Beskrivelse af feltarbejdssteder

C 2.1.1) Døgnkontakten

Vores interviewperson i Døgnkontakten er Majlill Skov, socialpædagog

1. Indledning

Døgnkontakten er Københavns kommunes gadeplans – og krisecenter for børn og unge, primært i aldersgruppen 12 – 18 år. Døgnkontakten er åben for telefonisk og personlig henvendelse døgnet rundt.

Døgnkontakten startede i 1975, da der manglede et talerør for børn og unge under 18 år. De unge havde brug for at blive hørt i forhold til deres oplevelser af virkeligheden.

Døgnkontakten er bydækkende og fungerer således som et tilbud til alle lokalcentre i Københavns kommune, om at bistå den unge, forældre og samarbejdspartnere med at skabe kontakt, motivere, undersøge og foreslå handlemuligheder for de unge, der henvender sig.

Derudover har Døgnkontakten som en ”storby – foranstaltning” en forpligtigelse over for børn/unge fra resten af landet, som henvender sig, enten telefonisk eller personligt.

En stor del af de unge, der retter henvendelse er 15 – 18 årige, der enten er bortløbet fra institutioner og familiepleje eller kommer efter voldsomme konflikter i hjemmet.

Den unge kan ikke ved ophold på Døgnkontakten være anonym. I den forbindelse kontaktes forældre og den pågældende forvaltning.

Dog kan børn og unge bevare deres anonymitet ved rådgivning og vejledning.⁴⁸

2. Organisation

Døgnkontakten som er en del af kommunens tilbud om rådgivning og vejledning til børn og unge er en del af Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen. Der er i døgnkontakten 12 fastansatte socialfaglige medarbejdere, der er uddannet enten socialrådgivere eller pædagoger.

Døgnkontakten er tilknyttet en lægekonsulent som medarbejderne og de unge, der er i huset, kan benytte sig af i konkrete situationer.

Alle faste socialfaglige rådgivere modtager ekstern supervision hver 14. dag.

⁴⁸ Interview med Døgnkontakten

3. Fysiske rammer

Døgntakten har udover deres rådgivning 3 små hybellejligheder på Nørrebro, samt et ekstra værelse på Døgntakten til en enkelt overnatning. Hybellejlighederne bruges i udredningssammenhænge og til en vis grad at lade den unge afprøve muligheden for, at kunne klare en mere selvstændig boform. Der er endvidere i Døgntakten en boafdeling, der bruges ved de mere intensive krise- og udredningsarbejder.

4. Målgruppe

Som tidligere nævnt er målgruppen børn og unge i alderen 12 – 18 år. Gruppen indebærer alle børn og unge der har brug for rådgivning, vejledning og/ eller støtte i forhold til enhver form for problemstilling. Målgruppen er med andre ord ikke afgrænset på nogen måde, end ikke til kommunens egne børn og unge.⁴⁹

5. Brugergruppe - brugerflade

Døgntakten får henvendelser fra unge i alle samfundslag, men med en markant overvægt fra familier, som befinder sig i lavindkomstområdet og som har en svag tilknytning til arbejdsmarkedet. De unge kan groft opdeles i 3 grupper:

- 1) Unge med pludseligt opståede, men forbigående, personlige eller relationsmæssige problemer. Dette drejer sig om unge, som kommer fra relativt velfungerende hjem, hvor der ofte er tale om konflikter mellem unge/ forældre, som kan løses ved en relativ lille intervention f.eks. via Døgntaktens ”Mæglerfunktion”.
- 2) De marginaliserede unge og/eller mest belastede unge. Her er der tale om unge, hvis hverdag er præget af misbrug og/eller kriminalitet, manglende tilknytning til skole/erhvervsliv, manglende positive voksenrelationer og socialt netværk samt unge med begrænset selvfølelse og svag jegidentitet. Det kan være omsorgssvigtede unge, hvis opvækst har været præget af vold, incest eller lignende. Disse unge har ofte et langvarigt kendskab til det sociale system, og mange har en lang ”anbringelseskarriere” bag sig.
- 3) De traumatiserede/kriseprægede unge. Dette er en gruppe unge, som har været udsat for krænkelser, omsorgssvigt eller andre voldsomme hændelser i deres liv, og som befinder sig i stor indre konflikt. De kan fremtræde som selvdestruktive, selvmordstruede, psykisk svage/ustabile og/eller som indadvendte, usikre og desorienterede – men er ofte ikke kendt i det sociale system.⁵⁰

⁴⁹ www.doegntakten.dk

⁵⁰ interview med Døgntakten

Størstedelen af Døgntkontaktens brugere er unge fra gruppe to, som er børn og unge hvoraf nogen hører ind under gadebørnsdefinitionen.

6. Formål

Døgntkontaktens overordnede formål er, at yde unge i krise en tidsafgrænset støtte til at komme videre med deres udvikling, og i den forbindelse støtte den unge, forældrene og socialforvaltningerne med at afklare problemstillinger og handlemuligheder i forbindelse med socialforvaltningen, samarbejdes der i § 38 undersøgelser. Døgntkontakten har en målsætning der lyder, at der skal være iværksat et tilbud til den unge, inden for 3 måneder. Den typiske sagsbehandlingstid er et par måneder. Døgntkontakten har desuden som opgave at medvirke til at analysere, koordinere og beskrive særlige tværgående ungdomsproblemstillinger, med udgangspunkt i Døgntkontaktens pædagogiske praksis.

7. Samarbejdspartnere

Et forløb med en ung i Døgntkontakten, fordrer et tæt samarbejde og løbende dialog med den ansvarlige socialforvaltning, som hurtigst muligt inddrages. Dette er vigtigt for at sikre, at det fortsatte arbejde straks koordineres.

Derudover samarbejdes der tæt sammen med den sociale døgnvagt og Tjek- punkt. Den unges læge, skolevejleder, klasselærer, tekniske skoler m.fl., indgår ligeledes i samarbejdet omkring den unge.

C 2.1.2) Tjek- punkt

Vores interviewperson i Tjek- punkt er pædagog Kjeld Hansen.

1. Indledning

Tjek – punkt blev oprettet i 1993 og fungerede som udviklings – og forsøgsprojekt frem til oktober 1996, hvor Projekt Gadebørn stoppede. Tjek – punkt var en udlægning af Døgntkontakten og skulle nå unge, man ikke kunne få fat i og som ikke passede ind i Døgntkontaktens tilbud. Tjek – punkt overgik derfor fra at være en projektorganisation til at blive en etableret del af Københavns Kommunes tilbud til marginaliserede unge op til 20 år.

Tjek – punkt er et sted, hvor unge i gademiljøet opsøges og kan få rådgivning. Hovedsageligt består arbejdet af opsøgende arbejde og rådgivning på gadeplan.

Rådgivningen består dels af formidling af kontakt til læge, sagsbehandler eller anden offentlig myndighed og hjælp til nedtrapning ved stofmisbrug.

Det opsøgende arbejde foregår i særligt afgrænsede miljøer eller blandt grupper af definerede unge, som ikke tilhører et bestemt miljø.

I Tjek – punkt er det muligt at komme i ”Butikkens” åbningstid tirsdag og torsdag kl. 16-21, dog kan åbningsdagene ændres efter behov. Udover åbningstiden er det muligt for den unge at komme og ringe på døren, da der altid er en medarbejder til stede alle hverdage fra kl. 9-23. Størstedelen af de unge, som er tilknyttet Tjek – punkt er unge med massive problemer som prostitution, kriminalitet og misbrug.

De unge har mulighed for at henvende sig anonymt og få hjælp, støtte og rådgivning.⁵¹

2. Organisation

Tjek – punkts medarbejdere består af syv faste medarbejdere. En leder, en stedfortræder og fem pædagoger. Derudover er der tre tilkaldvikarer. Der er tilknyttet en forsvarsadvokat to timer om måneden, til at rådgive og vejlede de unge, samt en kvindelig læge med konsultation på Vesterbro.

3. Målgruppe

Tjek – punkts målgruppe er socialt truede unge op til 20 år, som har en eller flere af følgende problemstillinger:

- Store familiemæssige problemstillinger
- Ingen positiv kontakt med forældre eller socialforvaltning
- Intet positivt socialt netværk
- En længere anbringelseskarriere bag sig
- Problemer med kriminalitet, misbrug og prostitution⁵²

4. Brugergruppe og brugerflade

Langt de fleste af brugerne kommer fra splittede hjem og har enten et meget dårligt netværk eller slet ikke noget. Mange er opvokset på institutioner. Der er også unge, der stadig går i skole hvor Tjek – punkt prøver at fastholde dem i skoleforløbet. Selv om nogle af de unge kommer fra rimelige forhold har de generelt meget store sociale problemer, præget af incest, voldtægt og vold. Brugerne er hovedsageligt piger i alderen 15-17 år. Når der er travlt i Tjek – punkt er der typisk 8 brugere ad gangen i åbningstiden. Tjek – punkt møder lige mange unge uafhængig af årstiden i det opsøgende arbejde, som er indeholdt i målgruppen. Antallet af unge, der kommer igennem Tjek – punkt som ”sag” er 60-80 stykker på årsplan. Mange er gengangere.⁵³

⁵¹ www.tjek-punkt.dk

⁵² Tjek-punkt årsplan 2002

⁵³ Interview Tjek - punkt

5. Formål

Tjek – punkts formål, er at bygge bro mellem marginaliserede unge og det sociale - og sundhedsmæssige system. Altså at (gen-)etablere en brugbar relation mellem de socialt mest belastede unge op til 20 år og hjælpeapparatet, med henblik på at yde hjælp til den enkelte unge. Tjek – punkts arbejde er at få etableret en hjælp andetsteds eksempelvis gennem en sagsbehandler.

6. Arbejdsformer – og principper

Tjek – punkt har tre kerneydelser ud over formålsbestemmelsen, omhandlende brobygning mellem den unge og de sociale myndigheder. Disse kerneydelser er opsøgende arbejde på Christiania, opsøgende arbejde i narko- og prostitutionsmiljøet på Vesterbro og derudover, at benytte deres lokaler på Vesterbro som mødested for de unge og Tjek – punkts samarbejdspartnere. Den kontinuerlige kontakt med miljøerne, opnås gennem det opsøgende arbejde, og har blandt andet en forebyggende effekt: Ved tidligt at kunne skabe kontakt til en ung, kan Tjek- punkt medvirke til, at kriminalitets-, stofmisbrug - og prostitutionsdebut eller anden sociale deroute måske undgås eller bremses. I det opsøgende arbejde, arbejder man to og to sammen.

Under vores besøg i Tjek – punkt, fik vi belyst at nedenstående arbejdsprincipper er grundelementer i tilgangen til det daglige arbejde med de unge.

- anonymitet
- frivillighed
- motivation
- medinddragelse.

7. Samarbejdspartnere

Tjek – punkt samarbejder med alt og alle, der kan hjælpe og som spiller en rolle i forhold til de unge.

C 2.1.3) Gaderummet

Vores interviewperson i Gaderummet er Maya Thisted, psykologi- og samfundsvidenskabsstuderende, ansat som studentermedhjælper i Gaderummet.

1. Indledning

Gaderummet er et døgnåbent brugerstyret værelse - og aktivitetssted for gadeunge og marginaliserede, sindslidende og udstødte unge, der finansieres af Københavns kommune.

Gaderummet fungerer som socialpsykologisk fristed, i det det er organiseret som et samarbejds –

og solidaritetsprojekt, hvilket vil sige at der ingen forskel er på brugere og personale, alle samarbejder om Gaderummet. Det er et samarbejde mellem ressourcestærke unge og gamle, og unge på kanten af samfundet. Gaderummet har eksisteret siden sommeren 1996, og udspringer af en tidligere rådgivningspraksis, der ydede psykologisk rådgivning til nødstedte unge. Den psykologiske rådgivning er i dag blevet til Regnbuen, som er en del af Gaderummet. Regnbuen yder assistance efter behov, i form af samtaler og behandlingstilbud. Dette varetages af psykologer og psykologistuderende. Vi vælger kun at beskrive Gaderummet, da vi har valgt ikke at fokusere på de unges psykiske lidelser.

Det er stedets politik at der specielt skal være plads til de unge, der ikke har andre steder at være. De unge er tit udelukket fra sammenhænge, hvor de kan føle sig hjemme. Gaderummet er et fristed, hvor man kan komme ind fra gaden. Her kan de unge modtage råd og vejledning, få et måltid mad, samt ly for natten. Desuden er det et stående tilbud til alle, der benytter Gaderummet at de kan få psykologisk rådgivning fra Regnbuen.⁵⁴

2. Organisation

Den mest gennemgående person i Gaderummet, som også er ansvarlig leder, er Cand. psych. Kalle Birck - Madsen, der også står for rådgivnings og terapiforløb. Gaderummets arbejdsstab består af 1 pædagog, en pensioneret lærer, en pensioneret socialdirektør, en psykolog i jobtræning, samt en færdiguddannet psykolog. Derudover er der 3 studentermedhjælpere ansat 10 – 15 timer pr. uge. På sidelinien har Gaderummet en polsk filosof tilknyttet, der blandt andet tager sig af patientklagesager inden for det psykiatriske system.

Der stræbes efter at nedtone skellet mellem de der kører stedet og dem, der bruger stedet. Det er en del af den ånd og ideologi, der ligger bag Gaderummets tilbud til de unge.⁵⁵

3. Målgruppe

Målgruppen for Gaderummet er unge mellem ca. 18 og 25 år. Det er unge, der står med massive psykiske og sociale problemer, og som, når de søger stedet, ofte har mistet både bolig og kontanthjælp. De har intet socialt netværk, der kan hjælpe dem, og tyr derfor til Gaderummet som en sidste løsning. Dog er der unge under 18 år der benytter stedet, som er grunden til vi valgte at besøge Gaderummet.

4. Brugergruppe – brugerflade

⁵⁴ Ansøgning om økonomisk støtte fra hjemløsepuljen.

⁵⁵ www.gaderummet.dk

De unge der benytter sig af Gaderummet, har ofte en barsk livshistorie med adskillige nederlag bag sig, og en negativ indstilling til sociale instanser og psykiatri som følge af, at være blevet sendt fra det ene tiltag til det andet, med lille hensyntagen til vedkommendes egne udviklingsønsker. Mange er stillet med en plettet straffeattest. Nogle er helt opgivet af de sociale myndigheder. Mange af de unge har endvidere forskellige former for misbrugsproblemer.

5. Formål

Gaderummet har til formål at:

- 1) Forbedre de bolig – og psykosociale betingelser for brugergruppen af meget udstødte unge på Indre Nørrebro, samt for unge fra andre steder, som måtte opsøge projektet.
- 2) Udarbejde en intern erfaringsopsamling, og at få foretaget en ekstern evaluering af det samlede arbejde.
- 3) Pege på og kvalificere relevante veje, for et videre arbejde med udstødte unge eller unge i fare for at blive stødt ud.⁵⁶

6. Arbejdsformer – arbejdsprincipper

Gaderummet tilsigter at være en funktionel organisme, en praktisk livssammenhæng for de unge, der modsvarer deres problemer, ressourcer og forudsætninger, og understreger brugernes mulighed for at få indflydelse på tilrettelæggelsen og udnyttelsen af tilbudet. Gaderummet arbejder gennem den stadige bestræbelse på at lave arbejdsprocesser med indhold for hver enkelt ung, således at stedet også generelt og til stadighed kan rumme forskellige arbejdsprocesser, aktiviteter, bo – og hjemmeforhold. Gaderummet skal fungere som et supplement til de unges manglende familienetværk, altså en støttende funktion⁵⁷

7. Samarbejdspartnere

Gaderummet har et meget vidt forgrenet netværk i det civile, bestående af private, samt samarbejdsrelationer, til de fleste offentlige myndigheder inden for Gaderummets arbejdsområder.⁵⁸

C 2.2) Analyse af feltarbejdssteder

Vi vælger i vores analyse af feltarbejdsstederne, at fokusere på det, vi finder er kendetegnende for de enkelte steders måde at arbejde med de unge på. Vi har gennem vores feltarbejde erfaret at det

⁵⁶ Statusrapport for Gaderummet – Regnbuen 2000

⁵⁷ Ansøgning om økonomisk støtte fra "Hjemløsepuljen" 2002

⁵⁸ Interview Gaderummet

er 3 meget forskellige tilgangsvinkler der er, i arbejdet med de unge, samt forskellige metoder der bruges for at få de unge væk fra gademiljøet.

C 2.2.1) Analyse af arbejdsformer og metoder i Døgntakten

Vi vil i det følgende afsnit beskæftige os med det, vi har fundet mest centralt i forhold til Døgntaktens måde at arbejde på. Vi har igennem interview med Majlill Skov fra Døgntakten fundet frem til, at Døgntakten arbejder ud fra et holistisk syn, specielt i forhold til samarbejdet med forældrene omkring en § 38 undersøgelse. Derfor ønsker vi i vores analyse, at gå nærmere ind i, hvordan forældrene motiveres og hvordan man samarbejder i undersøgelsen. Endvidere arbejder Døgntakten meget på, at skabe positive voksenrelationer til de unge, som er det sidste vi analysen kommer ind på.

1. Det holistiske arbejde

Socialrådgiverne Tine Egelund og Therese Halskov giver i deres bog "Praksis i socialt arbejde", deres bud på hvad en helhedsorienteret indsats i det sociale arbejde omfatter.

"Det har som sit markanteste særkende, at det indbefatter handlinger såvel i forhold til at fremskaffe ressourcer til at afhjælpe menneskers materielle nød som handlinger med henblik på at arbejde med menneskers følelses- og samspilsmæssige problemer."

Helhedssynet i det sociale arbejde skal forsøge at sikre mennesker rimelige fysiske rammer i bred forstand (kost, tøj, bolig, arbejde, uddannelse m.m.), men også forsøge at skaffe mennesker større overskud, til at tage hånd om deres egen situation og reducere den afmagtsfølelse, der kan opstå overfor de problemer, de står i. En anden måde at beskrive helhedssynet i det sociale arbejde er at: *"Socialt behandlingsarbejde altid indeholder såvel et ressourcefremskaffende som et menneskebehandlende element"*.⁵⁹

Døgntakten samarbejder med den unges sagsbehandler i arbejdet omkring en § 38 – undersøgelse. Der er kontakt til skole, læge og andre, der har kendskab til den unge.

Døgntakten forsøger at inddrage hele den unges netværk i arbejdet med den unges problematikker.

Hvad angår de fysiske rammer har Døgntakten botilbud, hvor den unge kan indskrives. I forhold til skole og uddannelse forsøger man, at iværksætte undervisningstilbud eller praktikophold. Derudover får den unge overlevelseshjælp via sagsbehandleren, indtil en reel handlingsplan er færdiggjort. I forhold til det menneskebehandlende element, forgår der samtaler

⁵⁹ Praksis i socialt arbejde s. 37

med den unge i Døgnkontakten. Er der behov for psykologhjælp kan den unge gennem Døgnkontakten, henvises til Ungdomsklinikken, som er psykologrådgivning.⁶⁰ I tilknytning til Tine Egelund og Therese Halskovs definition af helhedssyn i det sociale arbejde, stemmer Døgnkontaktens arbejdsmetoder godt overens med.

2. Motivationsarbejde med de unges forældre

Majlill Skov udtaler i forbindelse med de unge og deres familier at:

"Oftest har de rigtig dårlig skolebaggrund, social belastede familier, stor arbejdsløshed, hen imod fattigdom. Man er fattig på almindelig bistand"

De unge har ofte været udsat for omsorgssvigt og har mange anbringelsesforløb bag sig, hvor gaden er blevet den sidste udvej. Det kan det være svært at motivere forældrene til et samarbejde, da de oftest selv er socialt belastede og resourcesvage.

Den første kontakt til forældrene etableres på baggrund af den unges indskrivelse i Døgnkontakten. Forældrene skal give tilladelse hertil, da den unge er under 18 år og derfor i forældrenes varetægt.

Demæst forsøger Døgnkontakten, at skabe en mere indgående kontakt til forældrene via hjemmebesøg, invitationer til at deltage i samtaler eller besøg på Døgnkontakten. Det er forældrene der til stadighed skal bestemme den unges hjemkomsttider om aftenen, selv om den unge er indskrevet på Døgnkontakten. Er der misbrug i familien, forsøger medarbejderne i Døgnkontakten, gennem samtale med forældrene, at tale om misbruget og motivere til behandling. Døgnkontakten kontakter eventuelt forældrenes sagsbehandler, hvis denne ikke allerede har kendskab til misbruget eller hvis der forefindes andre problematikker som kræver hjælp og støtte.

Hjælpeapparatet opleves af forældrene oftest som en trussel og invaderende. Mange forældre føler at der bliver set ned på dem. Det er vigtigt at erkende, at mange af disse familier har oplevet, at hjælpeapparatet har fremhævet deres utilstrækkelighed.

Forudsætningen for at engagere sig i ændringer og problemløsninger er, at man erkender at der er et problem. Jo mere familien tager ansvar for den aktuelle situation og involverer sig i udformningen af støtteforanstaltningerne, desto bedre virkning opnår man.

Motivationsarbejde med forældrene er vigtigt i forhold til unge der har lidt af omsorgssvigt. Det gælder om at hjælpe forældrene til at erkende, at der er et problem i familien.⁶¹

⁶⁰ Interview med Døgnkontakten

⁶¹ Omsorgssvigt er alles ansvar s. 364.

Kari Killén har opstillet 6 forskellige trin i motivationsarbejdet med forældrene:

1. Delagtiggørelse af forældrene, i det f.eks. sagsbehandlere ser og de tanker sagsbehandlere gør sig om den unges situation. Derudover skal sagsbehandlere gøre forældrene opmærksom på, at de ønskes som samarbejdspartnere.
2. Acceptere forældrenes eventuelt manglende ønske om, at involvere sig i et samarbejde
3. Fastholde realiteterne (når der er tale om omsorgssvigt), for at forældrene selv skal kunne indse problemet
4. Give plads til forældrenes bekymringer, så det ikke står i vejen for erkendelse af problemerne
5. Få klarlagt hvad der er realistiske og urealistiske bekymringer for forældrene (f.eks. en mor der undlader oplysninger af bekymring for tvangsfjernelse af barnet)
6. Forældrene skal have mulighed for, at overveje konsekvenser af forskellige løsningsmodeller og have hjælp hertil.⁶²

Oftest forgår det i praksis ikke efter ovenstående punkter, da man ofte oplever at man tager to skridt frem og et tilbage. Dette er også Døgnkontaktens erfaring med at motivere forældrene. Døgnkontakten når måske ofte kun de første led i motivationsarbejdet, da man i Døgnkontakten har en målsætning om, at der skal være iværksat en handleplan og foreligge et reelt tilbud til den unge indenfor 3 måneder. Det indebærer at den unge måske igen bliver anbragt, kommer på en efterskole eller noget helt 3. Den unge er måske igen væk fra sine forældre, Døgnkontaktens opgave med den unge er løst, den unge er ude af Døgnkontaktens hænder og dermed er motivationsarbejdet med forældrene afsluttet.

3. Samarbejde med forældrene i undersøgelsesfasen (§ 38)

Døgnkontakten samarbejder med sagsbehandleren omkring undersøgelsen af den unges forhold i § 38 undersøgelsen. Når der først er etableret en kontakt til forældrene og barnet ikke er i en akut fare, må undersøgelsen forløbe over en vis tid. De unge, der er indskrevet i Døgnkontakten kan ikke siges at være i akut fare, da der er professionelle til at tage hånd om dem.

Det er vigtigt at møde forældrene der hvor de er, hvordan de forholder sig til situationen og hvad der optager dem. Det indebærer en forståelse for forældrenes reaktioner og deres følelser.

Åbenhed over for de bekymringer, der kan være i forhold til den situation forældrene er i, på undersøgelsens tidspunkt, samtidig med at der skal spilles med åbne kort.

⁶² Omsorgssvigt er alles ansvar s. 365

Det er vigtigt at tage udgangspunkt i så konkrete informationer som muligt, både hvad angår bekymringer i forhold til den unge, men også i forhold til det juridiske grundlag hvorudfra beslutningen er truffet. Dette skaber et godt udgangspunkt for arbejdet med forældrene. Det er væsentligt at alle informationer, der foreligger omkring den unge, bliver videregivet til forældrene med det samme, da det ellers kan skabe en utryghed hos forældrene. Man skal være opmærksom på, at forældrene kan reagere kraftigt og måske aggressivt, hvilket der skal gives plads til. Forhold omkring den unges omsorgssvigt kan være stærkt følelsesmæssigt belastende for nogle forældre, og for nogle forældre kan det være svært at tale om. Det er her bedst i samtalen med forældrene, ikke at give den unges version af hvad der er foregået i hjemmet, men bruge den professionelles iagttagelser.⁶³

§ 38 undersøgelsen påbegyndes når den unge indskrives i Døgntakten. Vi vurderer at det kan være vanskeligt og forvirrende for forældrene, at der er flere om at lave undersøgelsen. Forældrene kan blive forvirret omkring henholdsvis Døgntaktens og sagsbehandlerens rolle, og kan måske finde det vanskeligt at adskille parterne fra hinanden. Samtidig er den unge maksimalt 3 måneder i Døgntakten, hvor vi ser at der kan være et problem i forhold til de forældre, der ikke er motiveret til at samarbejde. Man kan frygte at undersøgelsen ikke bliver tilstrækkelig, både forårsaget af den forholdsvis korte tid der er afsat til undersøgelsen, samt den interne koordinering af tid og ressourcer mellem Døgntakten og sagsbehandleren. Den unge skal, jf. serviceloven, inddrages i undersøgelsen. Dette ser vi kan være problematisk inden for den korte tidsfrist og i forbindelse med, at få de nødvendige informationer, da vi taler om meget omsorgsvigtede unge, med mange tillidsbrud i bagagen, som kan have svært ved at tale om deres problemer. Derfor kan denne del af § 38 undersøgelsen også være medvirkende til, at undersøgelsen måske ikke bliver fyldestgørende.

4. Positive voksenrelationer

Døgntakten arbejder meget med de unge og deres dårlige forhold og ringe tiltro til voksne. Grunden til de unges ringe tiltro til voksne er, at de unge bringer deres erfaringer og ”indre modeller” i forhold til rollebilleder med ind i nye forhold. Det betyder, at den unge regner med at møde tilsvarende holdninger og reaktioner i nye forhold, som den unge tidligere har været ude for. Endvidere vil den unge selv opføre sig på måder, som vil kunne udløse disse forventede

⁶³ Omsorgssvigt er alles ansvar s. 238- 267

reaktioner. Det er derfor vigtigt, at være sammen med den unge på en anden måde, end den unge er vant til.

Unge der har været udsat for omsorgssvigt har først og fremmest brug for "oplevelsessituationer" ikke genoplevelsessituationer. De unge har brug for erfaringer, der kan give dem gode oplevelser af dem selv i kontakt med andre.⁶⁴

Majlill Skov fra Døgntakten udtaler i den forbindelse:

"Døgntakten prøver at sælge sig selv, ved at vise de unge at de godt kan bruge voksne til noget. F.eks. at døgntaktens medarbejdere prøver at lave ting sammen med den unge, som den unge godt kan lide. F.eks. at gå i biografen"

På den måde oplever den unge, at de voksne kan bruges til noget positivt og få nogle gode oplevelser, så de på den måde langsomt kan ændre deres billede af hvordan voksne er, samt få en tiltro til voksne. Ikke kun opleve, at en voksenrelation bygger på nederlag og svigt.

C 2.2.2) Analyse af arbejdsformer og metoder i Tjek- punkt

Vi har i vores feltarbejde fundet frem til 3 vigtige fokuspunkter i vores analyse af Tjek- punkt. Disse er opsøgende arbejde (kontaktskabelse), fastholdelse af kontakt i form af brobygning mellem den unge og de sociale myndigheder, samt den dobbeltrolle Tjek- punkt har i forhold til den unge og det sociale system.

1. Tjek- punkts opsøgende arbejde

Det opsøgende arbejde er en hjørnesteen og et kendetegn for Tjek – punkt. Grundlæggende er opsøgende arbejde betegnelsen for en metode, der går ud på, at *"et eller flere mennesker bevæger sig i retning af andre"*. Dvs. at mennesker (f.eks. klienter, brugere, medlemmer eller en anden defineret målgruppe) bliver opsøgt, frem for at de selv henvender sig på forvaltningen, i klubben, i ungerådgivningen osv. En af årsagerne til, at man benytter sig af opsøgende arbejde kan være at målgruppen ikke ville henvende sig af sig selv, eller at det blot ville tage længere tid før de ville tage kontakten. I den sociale sektor bliver begrebet opsøgende arbejde i daglig tale ofte brugt i en meget bred betydning, om alle de former for arbejde, hvor socialarbejderen bevæger sig væk fra de institutionelle rammer, væk fra kontoret væk fra projektet eller væk fra ungdomsklubben. Opsøgende arbejde kan defineres som følgende:

⁶⁴ Omsorgssvigt er alles ansvar s. 403

" Opsøgende socialt arbejde er uopfordret kontakt fra f.eks. repræsentanter fra sociale myndigheder eller repræsentanter fra det private sociale hjælpearbejde til mennesker, som andre skønner, har behov for social bistand eller omsorg".⁶⁵

I det opsøgende arbejde er kontaktskabelsen et vigtigt redskab og afgørende for det første møde mellem den unge og den opsøgende medarbejder. Man skal i kontaktskabelsesfasen specielt være opmærksom på, om det er en ung der hører ind under målgruppen.

Får en medarbejder øje på en ung, der hører ind under Tjek – punkts målgruppe vurderer man, om, hvornår og hvordan man kan tage kontakt og fortælle om Tjek – punkts tilbud.

Medarbejderne forsøger, at etablere en naturlig kontakt, hvor budskabet kommer igennem og hvor medarbejderen opnår en viden om den unges situation, uden at være anmassende. Ofte er der gået et stykke tid forud, hvor Tjek – punkt iagttager de unge og diskuterer om de hører til målgruppen. På en typisk gadevagt går langt de fleste timer med at gå, kigge og planlægge og kun lidt tid går med at tale med de unge og miljøets kontaktpersoner.⁶⁶

Med kontaktskabelse som redskab undgår Tjek- punkts medarbejdere en stempning af de unge, forstået på den måde, at det er den opsøgende medarbejder som skønner hvorvidt en ung eller en gruppe af unge, har behov for hjælp eller omsorg, hvorfor der er en fare for stempning af de unge. I kontaktskabelsen er det væsentligt, at den opsøgende medarbejder er bevidst om det opsøgende sociale arbejdes indbyggede stempningseffekt. Det opsøgende sociale arbejde indeholder, hvis det ikke udføres med omtanke, i sin yderste konsekvens et signal om, at unge skønnes at have problemer og behov for hjælp, hvis de blot benytter det offentlige gaderum som et være - eller opholdsted enten alene eller sammen med andre.⁶⁷

Den måde Tjek- punkt vælger at udføre deres opsøgende arbejde på viser, at de tager hensyn til stempningsrisikoen, da de netop bruger meget tid på at indkredse de unge der hører til målgruppen. Tjek- punkts medarbejdere bruger ca. 90 % af deres tid på at observere og diskutere hvorvidt de skal tage kontakt til en ung eller ej og de sidste 10 % på, at tale med de unge og gademiljøets kontaktpersoner. Overgangen fra iagttagelse til kontakten er vanskelig og noget der er til konstant diskussion i Tjek- punkt.⁶⁸

I forhold til det opsøgende arbejde, eksisterer en såkaldt "2.fase" efter den første kontaktskabelse, hvor redskabet er udegående socialt arbejde. Dette redskab omhandler aftaler med den unge, om

⁶⁵ Opsøgende socialt arbejde s. 15

⁶⁶ Interview med Tjek- punkt.

⁶⁷ Opsøgende socialt arbejde s. 31

⁶⁸ Interview med Tjek- punkt.

at opsøge vedkommende på eksempelvis gaden over en given periode, for at snakke. Den unge er med andre ord kendt af den opsøgende medarbejder. Vi er vidende om dette redskab, men ønsker ikke at gå dybere ind i denne "2. fase", da Tjek- punkt primært laver opsøgende arbejde i kontaktskabelsesfasen.

2. Tjek- punkts metoder til fastholdelse af kontakten til de unge

Med metoder til fastholdelse mener vi, de virkemidler man i Tjek- punkt har til at holde på den unge, efter at der er skabt en kontakt. Vi har her udvalgt brobygning mellem den unge og de sociale myndigheder, samt motivationsarbejde, som er de to faktorer Tjek- punkt ligger meget arbejde i, i forbindelse med at fastholde den unge.

A. Tjek- punkts brobygning mellem den unge og de sociale myndigheder:

Tjek – punkts primære målsætning er at brobygge mellem den unge og det sociale hjælpeapparat.

Tjek – punkts opsøgende arbejde med henblik på brobygning kan defineres således:

*"Opsøgning af fortrinsvis ukendte unge, som skønnes at have sociale og personlige vanskeligheder, og gennem denne kontakt forsøge at bygge bro mellem den enkelte unge og relevante hjælpe- eller støttetilbud."*⁶⁹

Formålet med brobygning er, at undgå en yderligere marginalisering af den unge.

Tjek- punkt oplever mange konflikter i forhold til, at formidle den nødvendige kontakt til sagsbehandlerne og finde en løsning på de unges problemer. I nogle tilfælde må Tjek- punkt ud i en meget langstrakt og krævende hjælpeindsats, der trækker på alle Tjek- punkts ressourcer og muligheder.⁷⁰ Tjek- punkt kan i forhold til brobygning mellem den unge og det sociale system betragtes som "mægler". Tjek- punkt skal forsøge at skabe en kontaktformidling mellem på den ene side den unges kaotiske og omflakkende liv, på den anden side systemets bureaukrati, hvilket kræver et indgående kendskab til begge parter. For at beskrive de konflikter, der kan opstå når man skal formidle kontakten mellem parterne, forklarer Kjeld Hansen fra Tjek- punkt situationen på følgende måde:

"Jeg tror det er det firkantede system, jeg plejer at sige at man har sådan nogle 16 kantede unge, som man forsøger at proppe ned i firkantede kasser, og det kræver edermame meget arbejde, og det er de unge der taber hver gang."

⁶⁹ Opsøgende socialt arbejde s. 19

⁷⁰ Interview med Tjek- punkt

Udtalelsen viser også at der er nogle generelle forskelle i socialforvaltningen og Tjek- punkts arbejdsmetoder, hvilket vi kommer nærmere ind på i afsnittet vedr. det specialiserede bydækkende - og Socialforvaltningens måde at arbejde med gadebørnene på. (C3)

Den afgørende problemstilling i brobygningen mellem den unge og socialforvaltningen er i form af bureaukratiske hindringer som f.eks. bestemte arbejdsrutiner og administrative forhold der vanskeliggør kontakten og dialogen med den unge. Det kan tage flere dage at få telefonisk kontakt til en sagsbehandler, hvilket kan gøre det vanskeligt for Tjek- punkt at fastholde den unge. Det gør på ingen måde Tjek- punkts formidlingsindsats uanvendelig. Men det komplicerer den og gør den til en del af det bureaukratiske system, som formidlingsindsatsens betydning derfor afhænger af. Årsagen til at formidlingsindsatsen ikke er uanvendelig, kan bl.a. begrundes ud fra den mæglerposition Tjek- punkt har, hvor de hjælper på de unges formulerede præmisser og måske er med til at begge parter oplever, at der er grundlag for en forhandlingssituation og at de problemstillinger den unge har, har mere gennemslagskraft over for sagsbehandleren når det bliver formidlet igennem en af Tjek- punkts medarbejdere, frem for at den unge selv.

B. Tjek- punkts dobbeltrolle:

Tjek- Punkt har en meget fleksibel ideologi som ikke er underlagt regler og paragrafer i deres arbejde, og som er en kontrast til sagsbehandlerens måde at arbejde på. Samtidig er Tjek- punkt underlagt Københavns kommune økonomisk, og er en del af kommunes tilbud, og derfor fuldt ud afhængig af de midler der stilles til rådighed. Deres dobbeltrolle består derfor i, at de på den ene side forsøger at omlægge arbejdsformer og strukturer i arbejdet med gadebørn, med deres specielle føling med de unge. Tjek- punkt bliver præsenteret for de unge som værende noget anderledes, mere imødekommende, fleksible og kompetente medarbejdere, som er mere indstillet på at hjælpe med de problemer, som de unge selv mener at de har, i modsætning til de sagsbehandlere og andre de unge tidligere har mødt. På den anden side har Tjek- punkt ikke andre muligheder end det sociale system ellers har. Tjek- punkt er en udlægning af Døgnkontakten, som er en professionel organisation, der skal indgå som et mere smidigt fungerende yderste led, i den etablerede kæde af foranstaltninger. Ikke blot er Tjek- punkt økonomisk og strukturelt afhængigt af Københavns kommune og af de samarbejdsrelationer de kan etablere i de enkelte situationer. Tjek- punkts troværdighed overfor de unge er derfor også afhængig af, hvordan det kan lade sig gøre at mobilisere nye muligheder i det sociale system.

Dobbeltrollen kan endvidere komme til udtryk i det opsøgende arbejde, hvor Tjek- punkts opsøgende medarbejdere organisatorisk er tilknyttet Københavns kommune. De opsøgende

medarbejdere vil derfor ofte stå i en rolle, hvor de for at skabe kontakt til de unge, ser sig nødsaget til "at lade som om" at han eller hun ikke er en del af systemet, eller arbejder bevidst på at fastholde sin position som systemets aller yderste led tættest på de unge. De opsøgende medarbejdere kan føle at de står i dilemmaet mellem at være systemets repræsentant over for de unge, og samtidig være de unges "advokat" i forhold til systemet.⁷¹

C 2.2.3) Analyse af arbejdsformer og metoder i Gaderummet

Det kendetegnende for Gaderummet er, at det er opstartet af og drevet af det man kalder en "ildsjæl", som vi ønsker at beskrive nærmere. Derudover er Gaderummet ubureaukratisk og et sted hvor fortrolighedsrummet er stort, hvilket kan skabe nogle dilemmaer og splid mellem den solidaritet der er med den unge og den loyalitet der er i forhold til f.eks. underretningspligt over for de sociale myndigheder, når vi taler om gadebørn under 18 år. Det sidste der er særligt ved Gaderummet er måden hvorpå den unge bliver hjulpet videre. Den unge skal selv være motiveret til forandring, og motivationen skal komme indefra.

1. Ildsjælen Kalle Birck - Madsen

Ildsjælen karakteriseres som modbillede til lønarbejderbevidste socialarbejdere og den traditionelle bureaukrat og defineres som følgende:

*"... forsøgsmagerne brænder for ideen i deres projekter, har ofte selv taget initiativet til projektet, er fulde af energi og villige til at yde en ekstraordinær indsats. De arbejder under arbejdsvilkår, som ofte er meget ringe: uklare ansættelsesforhold, stort merarbejde og forskudte arbejdstider."*⁷²

Ildsjælen kan være frivillig og ulønnet, drevet alene af engagement og hjertes godhed. Ildsjælen karakteriseres som en række dimensioner eller funktioner, snarere end som en konkret person. Disse funktioner kan være tovholder, tilvejebringer af ressourcer, formidler mellem samfundsmæssige sfærer. Ildsjælen træder ofte nye veje i forfølgelsen af nye løsninger som samtidig tenderer imod en slags oprør mod de bureaukratiske principper og regler og laver deres eget lille system.

Dog behøver ildsjælen en forankring i systemet og kan ikke stå alene i taklingen af svære problematikker. Dette kan føre til svigt af den unge, hvis et større hjælpesystem ikke er tilknyttet ildsjælens arbejde.⁷³

⁷¹ Opsøgende socialt arbejde s. 65

⁷² Drop afmagten – skab kontakten til udsædvanlige unge s. 114

⁷³ Drop afmagten – skab kontakt til udsædvanlige unge s. 116

Gaderummet er startet og drevet af ildsjæl og Cand. Psych. Kalle Birck-Madsen, som driver stedet på en meget kontroversiel måde, som kan risikere at komme i konflikt med det sociale systems love og regler.

Gaderummet er præget af stor fortrolighed, de ansatte og de unge imellem. Gaderummet kontakter ikke de sociale myndigheder, hvis børn under 18 år opholder sig og overnatter i Gaderummet. Dette og andre dilemmaer bliver beskrevet i efterfølgende afsnit.

2. Forholdet mellem fortrolighedsrummet og forpligtelser over for de sociale myndigheder

Det fortrolighedsrum der kendetegner den personlige relation, er dyrebar og sårbart. De betroelser der åbnes op for i en fortrolig kontakt, er ikke ment til offentliggørelse. Det være sig i forhold til en medarbejdergruppe, forældre, andre klienter, sociale/skoleforvaltningen eller i en videre offentlig sammenhæng. Dermed står socialarbejderen, som tilbyder den personlige relation som arbejdsform i et grundlæggende dilemma. I forhold til Gaderummet er der et dilemma i forhold til de generelle lovregler om socialarbejderens skærpede underretningspligt overfor kommunen jf. § 35, stk. 1 og 2 i Lov om social service og bekendtgørelse overfor kommunen efter samme lov, ved kendskab til:

"...forhold for børn og unge under 18 år, der må give formodning om, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte".

I et sted som Gaderummet kan underretningspligten udgøre en trussel mod fortrolighedsrummet mellem medarbejderen og de unge. Ikke mindst fordi de unge, der opsøger Gaderummet oftest er i strid med de sociale myndigheder, og har set Gaderummet og deres medarbejdere som et alternativ, til at være registreret i en journal. Dog kan man se det fra Gaderummets synsvinkel og pointere, at de fleste usædvanlige unges forhold må antages at være velkendt i socialforvaltning, der allerede har været involveret i en række foranstaltninger omkring den unge hvilket gør, at underretningspligten formelt set ikke er gældende.

Vi har gennem vores interview med Gaderummet fundet frem til at unge gadebørn under 18 år kommer i Gaderummet og bruger det som et frirum, hvor de kan være sig selv og være i fred. Gaderummet er et populært sted, netop fordi det er de unge, der har styringen og sætter dagsordenen. Dog kan man sætte spørgsmålstegn ved hvorvidt medarbejderne i Gaderummet har et ansvar i forhold til de unge under 18 års livsførelse? Dette spørgsmål stiller vi, ud fra Gaderummets ide, om at den unges motivation til forandring skal komme indefra. Derfor kan en ung i princippet leve en forhutlet tilværelse med Gaderummets kendskab, uden at der sættes ind. Så længe der er tale om en mindreårig, er der ikke hjemmel i loven for en ret til at "gå i hundene", og dermed lader det sig heller ikke gøre, at give den unge selv det fulde og endelige ansvar for sin

egen gøren og laden, eller for sine egne livsbetingelser. Set ud fra denne vinkel har Gaderummet et medansvar i forhold til at sætte ind overfor en ung under 18 år.

Gaderummet forsøger at skabe kontakt til den unges familie og netværk. Dog sker dette ikke uden den unges tilladelse. På trods af de dilemmaer Gaderummets arbejdsprincipper kan medføre er der ikke situationer, hvor en ung er overladt til sig selv, netop fordi man indbyrdes er til stor støtte og opbakning for hinanden.

3. Gaderummets arbejde med de unges motivation for forandring i livsførelse

I socialt behandlingsarbejde er der mange forløb, der enten stopper, eller aldrig kommer i gang med konstateringen: "Vedkommende var ikke motiveret...". Det kan efterlade de mest udstødte med den ringeste livskvalitet uden reel adgang til de hjælpetilbud, som egentlig var specielt beregnet for dem. Gadebørnene er unge, som netop ikke har adgang til sådanne hjælpetilbud. Motivation betyder almindeligvis noget i retning af: "*Personlig drivkraft til at ændre en given tilstand i retning af et mål (en mere ønskværdig tilstand)*".

Motivation er altså dynamiske kræfter bag menneskelig livsvirksomhed.⁷⁴

Gaderummet har en alternativ måde at motivere de unge på. Deres motivationsarbejde bygger ikke på en relation mellem den enkelte bruger og medarbejderne, men på en positiv relation mellem alle, der benytter Gaderummet. Gaderummet respekterer de unges udviklingsparathed, forstået på den måde, at den unge kan komme og være i gaderummet, samt bo der i længere tid uden at der kræves noget til gengæld. Gaderummet imødekommer den unge med f.eks. at give husly, mad og socialt samvær. Det er den unge selv, i samarbejde med andre brugere der skal komme til en erkendelse af og have lysten til at ændre på sin tilværelse og livsførelse. Er en ung med hjælp og opbakning fra andre brugere kommet til denne erkendelse, stiller medarbejderne deres ekspertise til rådighed i forhold til at hjælpe den unge videre. Dette kan f. eks. være at kontakte den unges sagsbehandler, familie eller formidle hjælp til påbegyndelse af uddannelse. En del af den drivkraft der er med til at skabe lyst til ændringer hos de unge, kommer fra tidligere brugere, hvoraf mange stadig besøger Gaderummet og som samtidig indgår i den kultur Gaderummet er bygget op omkring. Hele den solidaritetsfølelse der er omkring Gaderummet bevirker, at alle der er og har været tilknyttet stedet har lysten til at hjælpe til hvor de kan. Derfor er de gamle brugeres funktion i motivationsprocessen, at gå ind og statuere et godt eksempel for nuværende brugere, som dermed får "blod på tanden" til selv at ændre på deres situation, da de får

⁷⁴ Drop afmagten – skab kontakt til usædvanlige unge s. 129

vist nogle eksempler på, at det godt kan lade sig gøre eksempelvis at få en uddannelse eller et arbejde og en lejlighed.

Denne motivationsform synes Gaderummet virker godt på de unge og Maya Thisted udtaler i denne forbindelse:

"De unge har netværk i form af andre brugere – de spejler sig i hinanden og gamle brugere. Hvem er jeg – og hvad er det gode liv?"

Per Revsted, psykolog og psykoterapeut, beskriver i sin bog om det motivationsarbejde og de relationer der er i forbindelse med motivationsarbejdet, mellem f.eks. et gadebarn og socialarbejdere. Motivationsarbejdet foregår igennem seks følelsesmæssige indstillinger. Kan socialarbejderen formidle disse, kan de styrke den unges livskraft og dermed en motivation til forandring. Gaderummets motivationsarbejde er ikke kun en relation mellem brugere og medarbejdere, men mellem alle i Gaderummet. Dog finder vi Per Revsteds følelsesmæssige formidlinger brugbare i forhold til analyse, af måden hvorpå der arbejdes med motivation i Gaderummet.

1. Engagement: Der skal eksistere følelser for den unge, som viser sig igennem handlinger og følelsesmæssige reaktioner overfor den unge. Handlingerne skal bære præg af at nære omsorg for den unge, ellers har arbejdet ingen effekt. Følelserne er ligeledes en vigtig måde at vise reaktioner på, da dette illustrerer en ægte omsorg – både når reaktionerne er vrede, glæde, skuffelse og tristhed.⁷⁵

I Gaderummet viser engagementet sig i form af opbakning og støtte samtidig med at man ikke accepterer hvis andre brugere laver noget uhensigtsmæssigt. Der er en stor lyst til at ville hinanden det bedste.

2. Håb: Det er vigtigt at være i besiddelse af et positivt menneskesyn, for at kunne placere et håb i den unge på en troværdig facon. Motivationen skal her bære præg af, at der er muligheder for forandring uden at opstille urealistiske målsætninger for den unges livssituation.⁷⁶

I Gaderummet bringer de unge håb til hinanden, specielt i forhold til tilknytningen af gamle brugere. Desuden er der brugere af Gaderummet, der er i gang med deres forandringsproces som gør meget for at give håb til de brugere, der ikke er så langt i denne proces.

3. Tiltro: Der skal være tiltro til den unges egne ressourcer. Den unge har ofte en negativ selvopfattelse og holder fast i denne, da han/hun dermed er fri for at mærke smerten og

⁷⁵ Motivationsarbejde s. 92

⁷⁶ Motivationsarbejde s. 94

nederlagene. Derfor er det vigtigt at bekræfte den unge positivt og overbevise om at vedkommende har de ressourcer der skal til for at ændre på sin situation.⁷⁷

Gaderummets medarbejdere har stor tiltro til, at de unge ændrer livsførelse. De er af den overbevisning at de unge med hinandens hjælp bliver motiveret til at ændre retning. Tiltroen viser sig også ved, at Gaderummet ikke sætter nogen tidsbegrænsning for de unge. De har tiltroen til at det sker før eller siden, med den unges egen hjælp.

4. Respekt: Uanset handlinger er det vigtigt at vise den unge, at denne har en værdi som menneske. For at vise respekten bliver man nødt til at adskille den unge fra den unges handlinger, da man ofte fordømmer handlingerne af moralske eller juridiske årsager.⁷⁸

Medarbejderne i Gaderummet blander sig ikke i de uhensigtsmæssige handlinger, der kan forekomme. Det er op til brugerne at løse problemerne i fællesskab. Gaderummet fordømmer ingen handlinger, men tager stilling til løsning af dem, efterhånden som de opstår.

5. Forståelse: Den unge føler sig ofte misforstået og ensom. Derfor gælder det om at vise den unge, at man forstår de følelser vedkommende har. Dette gøres ved at leve sig ind i den unges oplevelser, samt ved at vise respekt for den unges egne perspektiver på tingene.⁷⁹

Brugerne i Gaderummet har alle oplevet nederlag, men er stadig gode til at gøre brug af hinanden, også i forhold til at tale om deres problemer.

6. Ærlighed: For at overhovedet at kunne virke troværdig skal følelserne være ægte. Derfor er man nødt til at være ærlig over for sig selv og sine reaktioner overfor den unge. Desuden skal man oplyse den unge omkring de retningslinier der er det pågældende sted f.eks. tavshedspligtens grænser. Dette er vigtigt at få formidlet til den unge, da den unge ellers risikerer at føle endnu et tillidsbrud.⁸⁰

Hele Gaderummets solidaritetsprincip bevirker, at alle værner om – og er ærlige overfor hinanden. Fortrolighedsrummet skaber en sikkerhed i forhold til videreførelse af oplysninger om de unges situation. Derudover ved alle brugere hvilke retningslinier der er, da det er dem der sætter dagsordenen i Gaderummet.

Det er vores vurdering at motivationsarbejdet kræver en stor indsigt i sig selv og en afklaring omkring egne oplevelser. Man kan sætte spørgsmålstejn ved om de brugere af Gaderummet, der endnu ikke er motiveret til at ændre på deres livsførelse kan være en hindring for hele ideen

⁷⁷ Motivationsarbejde s. 96

⁷⁸ Motivationsarbejde s. 97

⁷⁹ Motivationsarbejde s. 99

⁸⁰ Motivationsarbejde s. 100

omkring et samarbejde mellem brugere og medarbejdere i motivationsarbejdet. Dette er ikke noget vi har undersøgt nærmere, men en opstået hypotese omkring Gaderummets måde at angribe motivationsarbejdet på.

C 2.2.4) Delkonklusion

Døgntaktens arbejdsmetoder er holistisk og stemmer derfor overens med helhedssynet i socialt arbejde. De inddrager den unges netværk og sørger for at hjælpe med helt basale ting, som tag over hovedet, mad og lommepenge m.m.

Det motivationsarbejde der laves med forældrene går ikke altid efter planen, da der kan være mange faktorer der spiller ind, i forhold til forældrenes holdninger og de omstændigheder hvorunder forældrene lever. Der kan sættes spørgsmålstegn ved, hvor meget forældrene kan nå at blive indraget i forbindelse med en § 38 undersøgelse, grundet den begrænsede tid på 3 måneder, hvor den unge er indskrevet i Døgntakten. De omstændigheder der kan være afgørende for udfaldet af undersøgelsen, er både forældrenes ofte dårlige sociale situation, den unges mange problematikker samt, at der er to instanser der skal samarbejde med den unge og forældrene. Døgntakten gør derudover meget for at skabe positive voksenrelationer.

Tjek- punkt er meget opmærksom på den risiko der ligger for stempling af den unge, i det opsøgende arbejde, hvilket viser sig i deres fremgangsmetoder. Tjek- punkt er bindeled mellem den unge og de sociale myndigheder, hvilket kan give nogle komplikationer med at skabe en forbindelse mellem to så forskellige parter. Tjek- punkt har en dobbeltrolle, der viser sig i forholdet til den unge kontra forholdet til de sociale myndigheder. I relation til den unge, da Tjek- punkt for at fange de unges opmærksomhed, ikke skal fremstå som en del af systemet. I relation til de sociale myndigheder da Tjek- punkt er underlagt systemets økonomiske rammer, regler og er afhængige af samarbejdsrelationer til sagsbehandlere i arbejdet med den unge.

Gaderummets ideologi kan risikere, at komme i konflikt med det regelstyrede system. Der er et dilemma i forhold til det fortrolighedsrum Gaderummet værner om kontra den underretningspligt de er underlagt. Gaderummets ide om indre motivation kan ydermere komme i konflikt med pligten til at gribe ind over for en ung under 18 år, der er ved at gå i hundene. For nogle unge kan den indre motivation og den hjælp og støtte andre brugere giver være til stor nytte. De ikke motiverede unge kan være en hæmsko og vanskeliggøre de motiveredes proces, da de ikke motiverede, vil afspejle den livsførelse de motiverede forsøger at ændre på.

C 3) FORSKELLEN MELLEM DET SPECIALISEREDE BYDÆKKENDE - OG SAGSBEHANDLERES ARBEJDE MED DE UNGE OG SAMARBEJDET MELLEM PARTERNE - HERUNDER DE UNGES EGNE ERFARINGER

Da vi endnu ikke har inddraget brugernes mening og erfaringer med såvel det specialiserede bydækkende arbejde som med sagsbehandlingen, vælger vi som start på denne analyse, at give et indblik i hvilke holdninger de unge gadebørn har til de forskellige og deres måde at arbejde på. Derefter sammenholder vi disse udtalelser, med de analyser vi har lavet af henholdsvis af sagsbehandling og det specialiserede bydækkende arbejde. Vi inddrager også samarbejdet mellem parterne.

C 3.1) De unges egne erfaringer

Vi havde forestillet os, at dette afsnit skulle bygges op omkring en brugerundersøgelse, i form af spørgeskemaer til en gruppe af gadebørn. Dette har i midlertidigt vist sig ikke at kunne gennemføres, da de steder vi har kontaktet, som har forbindelse til gadebørn, enten ikke har ønsket at gadebørnene skulle deltage i en brugerundersøgelse eller ikke har haft tid og ressourcer til, med vores hjælp at gennemføre en sådan brugerundersøgelse. Vi ser os derfor nødsaget til, at bruge evalueringer, rapporter, bøger samt vores interviewpersoners udtalelser, om de unges erfaringer med henholdsvis det specialiserede bydækkende arbejde og sagsbehandlingen.

1. De unges erfaringer med projekterne

Gaderummet:

De fleste af de unge fra Gaderummet betragter et hjem som mere end en bolig. Man kan sige at boligen er et sted at sove, men før boligen får betydning som et hjem, så kræver det, at der er mennesker at dele sin hverdag med. Om at bo alene har en bruger fra Gaderummet udtalt: "*Alene i sin lejlighed – alene og anonym*". Fællesskabet er meget vigtigt i Gaderummet. En bruger udtaler: "*Det er sgu ikke så meget stedet, det er mere fællesskabet*". I stedet for at sidde alene med sine problemer giver Gaderummet de unge et rum for samtale og en mulighed for at møde andre i samme situation. En bruger udtrykker: "*Der er jo ikke nogen der har det ultragodt dernede (i Gaderummet). Jeg føler også, at det er mennesker i samme situation, der er ikke så mange ting, man behøver at forklare*".

I Gaderummet kommer der ofte mange unge på en gang. På en typisk dag kommer ca. 40-50 unge der benytter sig af stedets faciliteter f.eks. brug af computerne, lektielæsning, få lidt mad, læse aviser eller bare for at få social kontakt. Udover disse bor omkring 20 unge i Gaderummet på

døgnbasis.⁸¹ En bruger udtaler: *"I Gaderummet er der ikke nogen steder, du kan være alene. Jo du kan være heldig oppe i TV - stuen, tidligt på dagen...det er mere ligesom situationen der bestemmer, end dig der bestemmer over situationen, hvornår du kan sidde og slappe af"*.

Tjek – punkt:

Tjek – punkt lægger vægt på at den unge selv skal motiveres, før der kan ske en udvikling og der presses ikke noget ned over hovedet på den unge. En bruger udtaler: *"...Altså det er dig, der siger – jeg har lyst til det og det. Det er ikke dem, der siger – skal vi ikke det"*. Tjek – punkt møder de unge hvor de er, såvel fysisk, dvs. i deres miljø, som psykisk, dvs. får klarlagt hvilket overskud der ses hos den unge i situationen og hvad der skal til, for at parathed og vilje opstår. En bruger udtaler: *"Altså de laver opsøgende arbejde her på Vesterbro, de – altså de lærer jo mere sådan ungdommen at kende end andre mennesker(...) De forstår unge mennesker meget bedre end nogen andre steder jeg nogensinde har prøvet at snakke med..."*. Tjek – punktets arbejdsmetoder er bl.a. at engagere sig i de unges liv, at være vedholdende i f.eks. samarbejdet med en sagsbehandler og at være "ikke-pædagog-agtige". En bruger udtaler i den forbindelse: *"Det der er godt ved Tjek – punkt er at man har et helt andet forhold til de pædagoger, der er oppe ved Tjek – punkt, fordi de ikke er så...de er ikke så pædagogagtige(...)de gør noget. De siger ikke, ja men det gør vi i morgen og så glemmer det. Hvis man siger til dem, ring til min sagsbehandler, så gør de det med det samme. Og de lægger også pres på sagsbehandleren"*.

Døgnkontakten:

En del af både Tjek – punkt og Gaderummets brugere har haft kontakt med Døgnkontakten. En bruger fra Tjek - punkt udtaler om Døgnkontakten: *"Jeg har snakket med mange mennesker, altså den sociale døgnvagt, Døgnkontakten og alt sådan noget(...) Der er da nogen steder at de har været søde, men alligevel har der været sådan en eller anden tilbageholden"* En anden bruger fra Tjek – punkt udtaler: *"Døgnkontakten eller Døgnvagten de gør overhovedet ikke noget, det gør de ikke"*.

I Gaderummet fortæller interviewperson Maya Thisted at nogle af Gaderummets brugere er unge, der er stukket af fra Døgnkontakten. De har ikke kunnet tilpasse sig de regler Døgnkontakten arbejder efter f.eks. spisetider, alkoholregler, hjemkomsttider m.m. Døgnkontakten kan give anonym rådgivning og vejledning, men skal et handlingsforløb sættes i gang, kræver dette at den unge opgiver sin anonymitet. Interviewperson fra Døgnkontakten Majlill Skov fortæller at: *"De fleste opgiver deres anonymitet når de har været her et par gange, men det kommer an på problemstillingen"*.

⁸¹ Udstødte unge, rapport af Kalle -Birck Madsen s. 2

Majlill Skov fortæller videre: *"Der er unge der ikke vil hverken indskrives på Døgntakten eller noget andet. Det er ok. Men man går ind og arbejder med motivation, forstået på den måde at de kan komme en gang i mellem og få noget mad, nogle lommepenge (...) på den måde bliver den unge tilknyttet Døgntakten og kan med tiden motiveres til at tage imod nogle tilbud"*.

2. De unges erfaringer med socialforvaltningen

Mange af de unge føler en svigt fra det sociale hjælpeapparat og har ofte flere mislykkede forløb bag sig. Interviewperson Kjeld Hansen fra Tjek – punkt udtaler: *"Nogle unge oplever at få rigtig mange gok i nøden"*. Om de unges forhold til sagsbehandleren udtaler interviewperson Majlill Skov fra Døgntakten: *"Oftest er de unge vrede på deres sagsbehandler (...) Det er tit at de ikke bliver hørt. Det er tit at jeg støder på sætningen "Hun hører aldrig hvad jeg siger" eller "Jeg får aldrig det som jeg ønsker"'*. En dreng på 17 år, der er gadebarn udtrykker den ønskværdige kontakt mellem sagsbehandler og den unge således: *"Først og fremmest skal du sætte dig ned og snakke med den pågældende unge, og så synes jeg, at du skal høre hvad han har at sige først. Og så bagefter kan man så komme med sine egne argumenter, fortælle, hvorfor man nu syntes, det ikke er godt. For det hjælper ikke at sætte sig ned og sige til en ung i dag: vi har en løsning på dit problem. Fordi så er det, at den unge allerede har stillet sig på bagbenene Jeg har fået kastet en løsning i hovedet hver evig eneste gang, jeg har haft et problem"*⁸². I forbindelse med at lytte til den unge og anerkendelse af brugerens egen unikke situation udtaler en bruger fra Gaderummet, i forbindelse med sagsbehandling: *"...Så har man lavet nogle regler uden at sætte nogle individuelle retningslinier ned"*.

C 3.2) Sagsbehandling kontra gadeplansarbejde

Sagsbehandlingen er som tidligere beskrevet en del af en større bureaukratisk struktur, som har bestemte arbejdsrutiner og administrative forhold, der sætter præmisserne for den sociale indsats, som kan vanskeliggøre kontakten og dialogen med de unge. Derudover har den unge tit skiftende sagsbehandlere, som heller ikke gavner socialforvaltningens relation til den unge. De foranstaltninger som sagsbehandleren sætter i værk er løsninger, der er fastsat ud fra lovgivningen og derfor en form for standardløsning. Sagsbehandlerens arbejdsmetode, er derfor ikke individuel eller fleksibel, i forhold til den enkelte unges behov. Det er en form for opdeling af de unges problemer i forskellige kasser. Denne arbejdsform betyder at de unge, hvis problematikker ikke passer ind i en af kasserne, falder igennem det sikkerhedsnet, som bl.a. socialforvaltningen skal

⁸² Gadebørn i Storkøbenhavn s. 149

understøtte. Det kan risikere at den helhedsorienterede indsats, der er så nødvendig bliver til en "ufølsom" administration af den unges problemer. En velmenende foranstaltning, hvor der kan være en eller flere problematikker hos den unge, som falder udenfor foranstaltningens muligheder, kan dermed blive usynliggjort. Derudover åbner "kasseløsningerne" heller ikke særligt meget op for den unges egne ønsker og forslag. Man kan derfor diskutere hvorvidt denne arbejdsmetode giver mulighed for at arbejde mere personrelateret.

I afsnittet om de unges forhold til bl.a. sagsbehandlere, bærer præg af en modvilje mod denne arbejdsform. De ønsker i højere grad at være medbestemmende i løsningsforslag og sagsbehandlere mangler en større indlevelsessevne i deres livssituation.

Gadeplansmedarbejderne møder de unge der hvor de er, hvilket betyder at de unge bliver mødt på deres præmisser. Dette er med til at åbne op for en dialog, hvor den unge kan føle sig mere tryk. Den måde der arbejdes på, specielt i Tjek- punkt og Gaderummet er baseret på stor medinddragelse og medbestemmelse. Dette er ifølge de unge en mangel i sagsbehandlingen, hvor de føler, at der konstant træffes beslutninger hen over hovedet på dem. I Tjek- punkt og Gaderummet delagtiggør man de unge, i det forløb der er på stedet og forsøger at få den unge til at medvirke mere aktivt i sin egen sag. I Tjek punkt og Gaderummet er rammerne for arbejdet forholdsvis løst struktureret og kan tilpasse sig de unge, efter deres ønsker. Man forsøger ikke at tvinge dem til noget, men afventer den unges klarhed. Den løst strukturerede arbejdsform, er medvirkende til at holde på de unge. De har oftest været vant til at tage ansvaret for deres eget liv og f.eks. bestemme deres egen senge- og spisetid. Det er derfor svært for de unge, at være under forhold der er meget regelstyrede. Døgntakten, som kan karakteriseres som socialforvaltningens "forlængede arm" og som derfor er delvist regelstyret, sætter nogle rammer, som nogle unge ikke kan indpasse sig efter. Døgntakten er desuden en del af det system, de unge føler sig ladt i stikken af.

I Tjek- punkt og Gaderummet føler de unge for første gang, at der bliver lyttet til dem og at de bliver taget alvorligt. Kjeld Hansen fra Tjek- punkt udtaler, at gadebørnene har været i gennem så mange nederlag, at de unge selv kan være bekymrede for om der er nogen der kan rumme dem.

At der er forskel på arbejdsmetoderne i henholdsvis sagsbehandlingen og gadeplansarbejdet er ikke overraskende. Det er det store systems formidling af lovens fastsatte rammer for det sociale arbejde, overfor det mere direkte kontakt- og omsorgsbetonede arbejde der finder sted på gadeplan. Det er to meget forskellige tilgangsvinkler i arbejdet med gadebørn, der sammen skal

hjælpe den unge til en bedre tilværelse. Derfor ønsker vi kort at gå i ind, hvorledes der samarbejdes og hvilke problemer det fører med sig.

C 3.3) Samarbejdet mellem sagsbehandlere og gadeplansarbejdere

Det er meget forskellige tilgangsvinkler der er til samarbejdet med sagsbehandlere. Kjeld Hansen fra Tjek- punkt udtaler i den forbindelse:

"At få kvalificeret hjælp og komme igennem er det største problem i samarbejdet med socialforvaltningen. Jeg havde en oprigning her til morges til en sagsbehandler, hvor pigen var blevet smidt ud hjemmefra og ikke havde noget sted at være. Så får jeg fat i en vagt som ikke ved en skid. Vi står og mangler et sted, pigen blev smidt ud i går. (vagten svarer): "Det ved jeg ikke, men det må du jo prøve at finde ud af - Hvad synes i, hvor kunne i forestille jer at de skulle gå hen?"

Socialforvaltningen er ikke kvalificeret til det. Det er dem der skal vide det."

Døgntakten er medansvarlig for § 38 undersøgelsen og derfor dem der arbejder tættest sammen med sagsbehandlere. De synes at samarbejdet fungerer fint.⁸³

Gaderummet som er en selvejende institution og derfor og mindst styret af kommunale retningslinier, arbejder kun sammen med sagsbehandleren, når det gælder unge over 18 år. De unge under 18 år, må ikke opholde sig i Gaderummet. Det er et problem der har været til debat længe i socialforvaltningen og på politisk niveau, om hvorvidt de unge under 18 år må opholde sig der eller ej. Gaderummet er blevet "sorteper" i socialforvaltningernes øjne, da de lader unge under 18 år opholde sig der, også i længere tid. Grunden til at de unge opholder sig i Gaderummet, er at de ikke har andre steder at tage hen, da det oftest er fra Døgntakten de er stukket af. Gaderummet er uforstående overfor situationen og ønsker et samarbejde med sagsbehandlere om de unge under 18 år, men bliver mødt af en tavs mur.⁸⁴

Selv om der er forskellig tilgang til samarbejdet med sagsbehandlere er samarbejdet af stor betydning i forhold til gadebørn, der ofte har været udsat for omsorgssvigt og har været igennem mange mislykkede foranstaltninger. Mange fagpersoner kan sidde inde med observationer og oplysninger, der kan bidrage til den nødvendige helhedsvurdering.

Ifølge Kari Killén vil en sagsbehandler i de mere komplekse sager, som det kan være tilfældet med gadebørn, drage fordel af at arbejde tværfagligt:

⁸³ Interview med Døgntakten

⁸⁴ Interview med Gaderummet

"Hvis man skal blive i stand til at basere arbejdet på en grundig helhedsforståelse, må de personer der har iagttagelser og viden at bidrage med, også være med til at sætte puslespillet sammen".⁸⁵

Kari Killén peger yderligere på nogle funktionelle argumenter for tværfagligt samarbejde:

1. *"Når flere personer ser på den samme sag, mindskes risikoen for subjektive fejlskøn, som følger af, at man lader sig styre af sine følelser".*

2. *"Det mindsker risikoen for overidentifikation, som følger af at man kommer for tæt på familien".*

3. *"Det er med til at imødegå forældrenes manglende motivation til at samarbejde, som kommer til udtryk ved, at forældrene blot lader som om at de er enige, benægter forholdene eller udviser aggressivitet, eller manipulerer med fagpersonerne eller spiller dem ud mod hinanden".*

Derudover peger Kari Killén på, at man skal tage udgangspunkt i en helhedsopfattelse af barnets situation, og at man altid skal gøre sine forventninger til tværfagligt samarbejde klart, samt at man skal være afklaret omkring sit eget funktions- og kompetenceområde.⁸⁶

Ud over samarbejdet til forvaltningen, eksisterer der et bredt samarbejde omkring gadebørnene med læger, politi, gadesygeplejesker, skoler, advokater m.m. Medarbejderne på gadeplan er opmærksomme på, at indhente alle nødvendige oplysninger fra andre fagpersoner, der har været i berøring med den unge. Vi har via vores interviews, fået en opfattelse af, at dette samarbejde fungerer godt. I forhold til samarbejdet med sagsbehandleren er der som nævnt delte meninger om kvaliteten af dette samarbejde. I Gaderummet er der intet, i Tjek- punkt er der irritation over forvaltningens uvidenhed og inkompetence i akutte situationer. Døgntakten er det eneste af de 3 steder der er fuldt ud tilfredse omkring samarbejdet med sagsbehandlerne.

C 3.4) Delkonklusion

Vi må konkludere at samarbejdet mellem sagsbehandlere og gadeplansarbejdere ikke fungerer efter hensigten og at dette kan medvirke til en forringelse i den helhedsopfattelse, der skal foreligge i arbejdet med gadebørnenes situation. Den manglende helhedsopfattelse kan medvirke til, at de foranstaltninger der bliver sat i værk ikke er optimale. Denne hypotese afspejler sig også i de unges manglende tillid til systemet og de mange mislykkede forsøg, der har været i arbejdet med dem. Vi har ikke haft mulighed for at gå dybere ind i det samarbejde der foregår.

Hovedårsagen er interviewet med Tony Jensen fra Børne- og ungeteamet indre Nørrebro, som var

⁸⁵ Nu trækker vi på samme hammel s. 39

⁸⁶ Nu trækker vi på samme hammel s. 40

meget kritisk og afvisende i alle spørgsmål, som vi derfor ikke kan drage nytte af i forhold til samarbejdsrelationerne.

C 4) HVORDAN SER SUCCESRATEN UD I FORHOLD TIL DET SPECIALISEREDE BYDÆKKENDE ARBEJDE MED GADEBØRN I STORKØBENHAVN? (JF. FAMILIE- OG ARBEJDSMARKEDSFORVALTNINGENS TO - STRENGEDE STRATEGI, I ARBEJDET MED KOMMUNENS UDSATTE BØRN OG UNGE)

C 4.1) Succesraten i Døgnkontakten

Interviewperson fra Døgnkontakten Majlill Skov fortæller, at Døgnkontakten ønsker at få lavet en ekstern evaluering af deres arbejde med de unge inden for en nær fremtid, men at der pt. ikke foreligger andet materiale om deres arbejde med de unge, end det der er at finde på deres hjemmeside. Vi vil i dette afsnit derfor benytte Døgnkontaktens Udviklingsplan for 2003-2004, da vi mener at udviklingsplanen beskriver hvilke områder Døgnkontakten ønsker at forbedre, og dermed indirekte beskriver succesraten inden for deres arbejde. Udviklingsplanen er den første af sin slags i Døgnkontaktens historie. Fokus er primært internt i Døgnkontakten og dernæst Døgnkontaktens samarbejdspartnere.

Døgnkontakten oplever en stigning i vejledning og henvisninger. I 2001 er der registreret 338 flere henvendelser end i år 2000 (Se bilag 3). Dette kan skyldes at der er flere, der retter henvendelse til Døgnkontakten og dels at rutinerne omkring registrering af henvendelser er blevet forbedret. Interviewperson Majlill Skov udtaler: *"Der er et stort behov for et sted som Døgnkontakten fordi der er anonym rådgivning og åbent 24 timer i døgnet"*.

Døgnkontakten har et kvalitetsmål der hedder sig, at over 90 % af de aktive sager, dvs. unge der indskrives i Døgnkontakten, skal være afsluttet inden for en periode på 3 måneder efter henvendelsestidspunktet. Dette kvalitetsmål lever Døgnkontakten op til, da 92,5 % af samtlige sagsforløb i 2001 var afsluttet inden for 3 måneder fra henvendelsestidspunktet. Kvalitetsmålet har også været opfyldt i 1998, 1999 og 2000.⁸⁷ Majlill Skov udtaler at, i nogle tilfælde kan den unge være indskrevet i Døgnkontakten i mere end 3 måneder, da der kan være ventetid på at få en plads til den unge på en institution eller lignende. Majlill Skov udtaler videre om succesraten: *"De unge kommer altid videre fra Døgnkontakten enten på den ene eller anden måde. Enten på ungdomspension, efterskole eller kommer hjem igen. Hvis det er kriterierne for succes så er succesraten rigtig høj."*

⁸⁷ www.doegnkontakten.dk Døgnkontaktens Udviklingsplan for 2003-2004

Døgntakten modtager ca. 1600 henvendelser om året. Mange af disse er enkelte forespørgsler eller telefonrådgivning. Tilbage er ca. 300 egentlige forløb med den unge og deres familier.⁸⁸

Ifølge Majlill Skov er gruppe 2 (marginaliserede og/eller udstødte unge) repræsenteret som størstedelen af disse forløb, og at det er de unge, Døgntakten har mest med at gøre. Det er usikkert præcist hvor mange det drejer sig om. Der opleves ifølge Majlill Skov ikke, at der i gruppe 2 er gengangere. Dog ses der tilfælde af, at en ung i gruppe 1 (unge med pludseligt opståede, men forbigående, personlige eller relationsmæssige problemer) kommer igen til Døgntakten efter 1 år, hvorefter den unge bliver indskrevet som en gruppe 2 ung.

Ifølge interview med Maya Thisted fra Gaderummet stikker en del unge af fra Døgntakten, fordi de ikke kan indpasse sig efter de regler Døgntakten arbejder under. De kommer så til Gaderummet, der arbejder under en løs struktur med få regler.

Døgntakten har valgt at fokusere på 3 indsatsområder for det fremtidige arbejde med de unge og Døgntaktens samarbejdspartnere.

1) Kvalificering af udredningsarbejdet med de unge, der er tilknyttet bo – gruppen. Her ønsker Døgntakten at få samlet op på rutiner og metoder og få en øget systematik i sagsarbejdet. Herunder bedre koordinering og samarbejde med sagsbehandlere if. t. § 38 undersøgelse af den unge. Derudover ønsker Døgntakten iht. udredningsarbejdet, at lave aktiviteter med den unge uden for Døgntaktens regi, således at den unges sociale kompetencer kan ses i andre rammer end i Døgntakten.

2) Kvalificere og udvikle arbejdet i relation til de unges sociale økologi, der er tilknyttet Døgntakten. Social økologi referer til den samlede kontekst hvori den unge er tilknyttet. Dette være sig familie, skole, venner, kvarter og bydel. Disse parter ønsker Døgntakten, med den unges accept, en mere systematisk inddragelse af i udredningsarbejdet.

3) Udvikle og synliggøre funktionsopdeling i relation til forskellige arbejdsopgaver og fokusområder, der relaterer sig til målgruppen. Døgntakten ønsker at kvalificere den pædagogiske og socialfaglige indsats via mindre afgrænsede projekter, som den enkelte medarbejder eller grupper kan gå ind i som f.eks. værksteds- og aktivitetsmuligheder for den unge på Døgntakten, cykelværksted, sommeraktiviteter m.m.⁸⁹

Døgntakten lever op til deres kvalitetsmål i forbindelse med at få etableret et tilbud til den unge. Dog indikerer de nye indsatsområder, at der er behov for forbedring i selve arbejdsgangen

⁸⁸ www.doegntakten.dk Facts om Døgntakten

⁸⁹ www.doegntakten.dk Døgntaktens Udviklingsplan for 2003-2004

under indskrivningen af den unge. Døgnkontakten vil gerne udvikle og forbedre kriterierne for deres arbejde med de unge. Noget der umiddelbart ikke ligges stor vægt på, er at inddrage de unge og forholde sig til deres ønsker om hvordan et forløb skal være. Det er ud fra vores vurdering en af årsagerne til, at nogle unge ikke kan affinde sig med at være indskrevet i Døgnkontakten.

C 4.2) Succesraten i Tjek- punkt

Om succesraten udtaler Kjeld Hansen fra Tjek-punkt:

" Det vides ikke, da man i Tjek- punkt arbejder med de unge i kortere perioder og sender dem videre til eksempelvis socialforvaltningen. Derfor er succesraten ikke til at måle, da de unge når vi giver slip på dem, ikke er kommet ud af deres problemer".

Vi har dog fundet en evaluering, der er lavet af Tjek- punkts arbejde, som er fra 2002 og bygger på en redegørelse, der hovedsageligt er belyst ud fra en statistisk analyse. Den kan give et lille indblik i, hvordan den brobygning, som er et af Tjek- punkts hovedformål i deres arbejde, i praksis fungerer. I 2001 havde Tjek- punkt haft 120 forløb af varierende længde, 59 % af disse er gengangere. (Se bilag 4) Gengangere er defineret som unge hvis "sag" eller "logbog", som man har valgt at kalde det i Tjek- punkt, er blevet afsluttet, for derefter at blive åbnet, hvis Tjek- punkt igen kommer i kontakt med den unge. Dette siger ikke noget om Tjek- punkts succesrate, da deres opgave er, at brobygge til det sociale system, eksempelvis til en sagsbehandler. Dog kan det sige noget om de hjælpeforanstaltninger der i Tjek- punkt brobygges til, specielt nævner evalueringen det mistillidsforhold der er til sagsbehandlere, hvilket vi har nævnt i flere forudgående afsnit af vores projekt. Det er dette faktum vi vurderer, kan være en afgørende faktor, for den store procentdel af gengangere, man i Tjek- punkt oplever. Tjek- punkt har en målestok, der hedder sig, at den unge skal brobygges indenfor 3 måneder. Varigheden af Tjek- punkts arbejde bliver interessant når den sammenlignes med resultatet af arbejdet. Når et forløb afsluttes, kan resultatet deles op i: *Sag overdraget, Problem løst eller ung udeblevet.*⁹⁰ Sag overdraget er, når der er skabt kontakt til en relevant hjælpeforanstaltning, problem løst, bliver oftest brugt ved råd - og vejledningssamtaler og ung udeblevet, er når Tjek- punkt mod forventning ikke har haft kontakt til den unge i mere end 14 dage. Sidstnævnte sker i 7 ud af 32 forløb af mellemlang varighed (14 dage - 3 måneder), 13 ud af 52 af kort varighed (1 - 14 dage) og 0 ud af 12 ved længerevarende forløb (over 3 måneder).⁹¹ I forbindelse med de korte forløb, hvor mange unge udebliver, kan hænge sammen med, at Tjek- punkt i disse forløb ofte kun er i kontakt med den unge på gadeplan,

⁹⁰ Evaluering af Tjek- punkt i tal 2002

⁹¹ Evaluering af Tjek- punkt i tal 2002

hvor medarbejderne har givet råd og vejledning, samt lavet aftaler med den unge om et senere møde, hvor den unge derefter er udeblevet. At det kan tage 3 måneder før det er muligt at overdrage en ung til det sociale hjælpeapparat, kan synes som lang tid. Dog er det for os ikke overraskende, da der er tale om unge med vanskelige problemstillinger og med stor mistillid til systemet. Grunden kan derfor være, at der bruges meget tid på at motivere en ung til, dels at ville modtage hjælp og dels at få den unge til, at turde tage i mod hjælp. Det er Tjek- punktets erfaring, at det tager tid at motivere det sociale hjælpeapparat og ikke mindst, tager det tid at få den unge og det sociale hjælpeapparat til, at blive motiveret på samme tid.⁹²

Kigger man særskilt på de unge under 18 år gælder det, at for 32 % er problemet løst, mens 23 % er udeblevet og 45 % er overdraget til relevante hjælpeforanstaltninger.⁹³ Tjek- punkt ligger stort arbejde i de unge under 18 år, og er særligt opmærksomme og insisterende på, at denne gruppe skal have relevant hjælp. Både i forhold til den unge og i forhold til det eksisterende hjælpeapparat, samt socialforvaltningens særlige forpligtigelse til at yde hjælp til en ung under 18 år med særlige behov for dette. På trods af Tjek- punktets målsætninger for de unge under 18 år, kan udeblivelsesprocenten virke temmelig høj. Der er i evalueringen ikke belyst om denne andel af udeblevede unge, også hovedsageligt gælder ved aftaler lavet på gadeplan. Man kan derfor kun gisne om årsagen hertil. En forklaring kan handle om den førnævnte motivation, som kræver tid og måske er gentagne opsøgninger af den unge på gadeplan nødvendig. Evalueringen viser, at resultatet af Tjek- punktets arbejde har været relativt ens i de senere år. Dette på trods af, at de enkelte år rummer forskellige unge, forskellige (nye) medarbejdere, og at der hvert år er afprøvet nye metoder, i arbejdet med de unge.⁹⁴ På baggrund af dette, må det vurderes at Tjek- punkt er stabile i deres arbejde og at der ligesom i andet socialt arbejde, er unge der ikke nås, som kan have årsager der ikke nødvendigvis kan findes i den arbejds metode der udøves, og tilgangen Tjek- punktets medarbejdere har til de unge.

C 4.3) Succesraten i Gaderummet

I Gaderummet forefindes der ikke ligesom i Tjek- punkt og Døgntakten materiale om deres arbejde, som kan indikere hvorledes succesraten ser ud. Vi er derfor i forbindelse med Gaderummet, nødsaget til udelukkende, at benytte de oplysninger vi via vores interview med Maya Thisted har erhvervet, og derigennem vurdere succesraten.

⁹² Interview med Tjek- punkt

⁹³ Tjek- punkt i tal s. 18

⁹⁴ Tjek- punkt i tal s. 19

Maya Thisted udtaler om Gaderummets succesrate:

"Succesraten er god, nogle flytter i lejlighed. Pigerne klarer sig bedst og bor her max. 1 år. Flere af de unge er kommet i gang med en uddannelse"

Gaderummet er det af de 3 steder vi har besøgt, der arbejder mest kontroversielt med de unge, hvilket vi i vores analyse og beskrivelse af gaderummet har uddybet. De unge, der er tilknyttet Gaderummet kommer stort set altid videre i deres liv. Maya Thisted udtaler:

"Der er altid nogen der falder igennem, men det er få, langt de fleste ændrer livsbane før eller senere. Det kan godt tage lang tid, for nogle op til 4 år, men det sker på et tidspunkt"

Maya Thisted mener selv at årsagen er at finde i den "ikke regelstyrede" tilgang Gaderummet har, til deres arbejde med de unge. At der ikke eksisterer tvang og faste rammer, er en del af succesen bag.

"Der må ryges hash og drikkes øl, ellers går de unge, og hvor skal de så være." (Maya Thisted, Gaderummet)

Gaderummet er det eneste sted der eksisterer, hvor de unge kan opholde sig og være på deres egne præmisser og støder derfor ikke de unge fra sig, som det i nogle tilfælde sker hos Døgntakten. Mange af de unge har været vant til at tage vare på sig selv i mange år, og sat rammerne for hvordan hverdagen skulle fungere. De har derfor svært ved at indordne sig under regelstyrede rammer, som kan hindre dem i lysten til at ændre på deres situation.

Den meget alternative tilgang til de unge som Gaderummet har, viser sig at være effektiv. De faktorer der spiller ind er, at de unge selv sætter dagsordenen. Der er en god hjælp, støtte og opbakning fra gamle brugere, som også er gode forbilleder for de unge. Det frie valg er sat højt på dagsordenen i Gaderummets arbejde. De unge vælger selv hvad de vil og hvornår de vil det. Er den unge motiveret til forandring står medarbejderne klar, med hjælp af praktisk art, som f.eks. at tage kontakt til sagsbehandlere, uddannelsessteder og behandlingstilbud. Derudover har alle i Gaderummet en stor tiltro til, at der er gode ressourcer i de unge, som kan udvikles hen over tid, og påpeger ikke problemer som f.eks. misbrug. Man opererer i Gaderummet ikke med handleplaner, som man i forvaltningsmæssig regi gør. Det er med andre ord ikke de problemer den unge har, der fokuseres på, men de ressourcer den unge har for at ville ændre ved sin egen situation. Denne arbejdsmetode er tydeligvis noget der tiltaler de unge, der kommer i Gaderummet, hvilket også kommer til udtryk i den succesrate Maya Thisted udtaler at stedet har. Noget andet der kan indikere at Gaderummet har succes med de unge, er stedets ansøgning om større lokaler, grundet pladsmangel, men også grundet Københavns kommunes kritiske tilgang, til de forhold hvorunder de unge bor og opholder sig i Gaderummet. Maya Thisted udtaler at hvis et passende sted findes, vil der med garanti komme mange flere unge til, som finder Gaderummet et

tiltalende sted at være. Gaderummet vurderer vi, at være det sted de unge bedst kan lide at være. Dog er der en kritisk tilgangsvinkel til nogle af Gaderummets arbejdsmetoder, samt en generel skepsis hos offentlige myndigheder, når det gælder unge under 18 år, der opholder sig i Gaderummet. Derfor kan der stilles spørgsmålstejn ved om Gaderummets metoder vil kunne udvikles til at gælde andre steder, der huser unge under 18 år, da nogle af Gaderummets arbejdsmetoder er i strid med lovgivningen. Gaderummets stifter Cand. psych. Kalle Birck - Madsen udtaler om Gaderummets position som "det sorte får" i arbejdet med gadebørn:

"Ligeledes håber jeg, at vi kan medvirke til at fremme en ordentlig debat om hvordan det sociale og sundhedsmæssige område for unge kan og skal ombygges og videreudvikles. Erfaringen siger, at når man sørger en sådan debat, så står man selv i fare for at blive udstødt og marginaliseret. Man skal ikke tro at det kan være anderledes. Men det mener vi, det kan. Ligesom gadebarnet, den gadeunge eller den marginaliserede og udstødte med psykiske problemer, passer vi ikke ind nogen steder".⁹⁵

C 4.4) Delkonklusion

Vi må konkludere at succesraten de 3 steder ikke er ens, set ud fra de forskellige kriterier stedeme arbejder under. Døgntakten er mest regelstyret, hvilket afspejler sig i succesraten. Den er forholdsvis god, hvis man udelukkende skal se på deres arbejde ud fra de lovgivningsmæssige rammer, de bl.a. via samarbejdet med socialforvaltningen er underlagt. De forsøger at forbedre arbejdsmetoderne, i forhold til selve sagsgangen, når en ung er indskrevet, både i forhold til de samarbejdspartnere der er, men også internt i Døgntakten. Der er ikke stor brugerindflydelse, hvilket kommer til syne i nogle af de unges umiddelbare modstand mod Døgntaktens arbejdsprincipper.

Tjek- punkt er til dels også underlagt kommunens regelstyrede arbejdsmetoder, men har en anden tilgangsvinkel til de unge, da de laver opsøgende arbejde. De kan arbejde mere selvstændigt og udvikle metoder, der tilgodeser og er tilpasset de unge, mere end det er tilfældet i Døgntakten. Deres succesrate er god, hvis man ser på deres evne til at kontakte de unge og forsøget på, at brobygge til det etablerede hjælpeapparat. Årsagerne til at det ind imellem mislykkedes, kan ikke give deres metoder skylden, men er en kombination af de unges mistillid til de sociale myndigheder og problemer med, at få de unge og sagsbehandlere, til at få et godt samarbejde. Hvis Tjek- punkts arbejde ikke var at bygge bro mellem den unge og det sociale system, men at de hovedsageligt selv skulle stå for handleplaner m.m. mener vi, at andelen af unge der udebliver

⁹⁵ Udstødte unge af cand. psych. Kalle Birck - Madsen

ville være mindre. En ung registreres først som udeblevet, hvis den unge ikke er dukket op efter 14 dage. Tjek- punkt giver derfor de unge en lang line og god tid til at møde op en anden dag end aftalt, hvorfor årsagen ikke kan findes i, at Tjek- punkt har for stramme regler over for de unge. Gaderummet er umiddelbart de unges foretrukne sted. I Gaderummet er succesraten god, hvis den handler om at få den unge væk fra gaden, og at denne proces ikke er tidsbestemt. I Gaderummet er der ikke unge der stikker af eller udebliver i 14 dage fra en aftale. Stort set alle kommer væk fra gaden og får noget meningsfuldt at stå op til, selv om det for nogen, kan tage op til flere år. Det viser sig også, at de unge er vedholdende, når de bliver motiveret til at ændre på deres situation. Gaderummets metoder er kontroversielle og i konflikt med det etablerede system og deres fremgangsmåde. Dog må vi konstatere, at det er en metode, der virker på de unge.

C 5) SAMMENHÆNGEN MELLEM MÅL, MIDLER, FAGPERSONER OG BRUGERE I INDSATSEN OMKRING GADEBØRN I STORKØBENHAVN

Til opfyldelse af de målsætninger der er i Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen om et positivt ungeliv, er der lavet en to - strengt strategi jf. s. 30, der består af et lokalt og et bydækkende niveau. I det lokale niveau, finder vi socialforvaltningen. I det bydækkende niveau, de specialiserede indsats for udsatte unge.

Det vi ønsker at anskueliggøre er, hvorvidt der eksisterer en sammenhæng i indsatsen overfor gadebørnene. Er vekselvirkningen mellem indsatsens metoder og fagpersoner i såvel det bydækkende, som det lokale niveau sammenhængende, når det handler om at nå ud til målgruppen? I vores tilfælde, hvorvidt gadebørnene nås og dermed kan få et positivt ungeliv, jf. s. 29.

Vi vælger i dette afsnit at fokusere på sagsbehandlingen i socialforvaltningen og vores 3 feltarbejdssteder, som er en del af det bydækkende niveau.

For at afklare dette ønsker vi at fokusere på følgende punkter, som vi mener, kan være afgørende for, den samlede indsats effekt over for gadebørn. Vi forestiller os, at nedenstående punkter er en kort opridsning/skitsering af de fokuspunkter, vi har beskæftiget os med i projektets indsatsdel (sidste led i problemformuleringen), altså en konklusion på Københavns kommunes indsats for at løse gadebørnsproblematikken og hvilke problemstillinger vi finder, kan være medvirkende til, at Københavns kommune ser det nødvendigt at optimere og udvide indsatsen?

- Målsætninger for sagsbehandlere og gadeplansarbejdere.
- Metoder i sagsbehandling kontra gadeplansarbejde.
- Fagpersonernes roller og deres tilgang til gadebørnene.
- Samarbejdet mellem gadeplansarbejdere og sagsbehandlere.

- Gadebørnenes problemstillinger kontra målsætninger i de to niveauer? (lever mål og midler op til gadebørnenes problemstillinger)
- Er der en "rød tråd" i sammenspillet mellem ovennævnte faktorer?

I forhold til målsætninger i sagsbehandlingen med gadebørn, er der i lovgivningen beskrevet at en § 38 undersøgelse skal foretages, hvis et barn har behov for særlig støtte. Undersøgelsen skal resultere i en afklaring om, hvilke foranstaltninger der skal i værksættes. Derudover skal sagsbehandleren skaffe sig et førstehåndskendskab til såvel forældre, som det barn det drejer sig om. Endvidere er der en høringspligt, hvis barnet er over 12 år.

Målsætningerne i det specialiserede arbejde, skal arbejde med de konkrete problematikker den unge kan have. I forbindelse med gadebørn har de 3 specialiserede indsatser vi vælger at inddrage, følgende målsætninger: At yde unge i krise en tidsafgrænset støtte til at komme videre med deres udvikling og i den forbindelse støtte den unge, forældrene, socialforvaltningen, med at afklare problemstillinger og handlemuligheder. At bygge bro mellem marginaliserede unge og det sociale - og sundhedsmæssige system, at (gen)etablere en brugbar relation mellem de socialt mest belastede unge og hjælpeapparatet. Derudover, at forbedre de bolig- og psykosociale betingelser for brugergruppen af meget udstødte unge og arbejde på at kvalificere relevante veje for et videre arbejde med udstødte unge eller unge i fare for at blive stødt ud.

De samlede mål der er for det specialiserede og det lokale niveau, forsøger at lave en helhedsindsats, som kan få den unge væk fra gaden. Vi er i vores projekt stødt ind i faktorer der bevirker, at disse målsætninger ikke alle kan opfyldes. I forbindelse med sagsbehandlerens undersøgelse af den unges forhold, har en evaluering vist, at journalerne ofte er mangelfulde i forhold til informationer om sociale forhold, som er en del af den unges problemer. Evalueringen viser endvidere, at den unge ikke inddrages i undersøgelsesprocessen, i det omfang det forventes gjort i lovgivningen. Det resulterer i, at førstehåndskendskabet til den unge ikke er tilstede.

I den tidsafgrænsede støtte, hvor man i Døgnkontakten arbejder med netværk og socialforvaltningen, har det vist sig at det kan være vanskeligt at inddrage og motivere forældrene til den unge, i en tidsafgrænset periode på 3 måneder. Endvidere har gadebørnene svært ved at lukke op og tale om deres problemer, som også er en tidsmæssig hindring.

I brobygningen mellem den unge og socialforvaltningen, kan det give problemer grundet gadebørnenes mistillid og manglende tiltro til socialforvaltningen som hjælpeapparat. I forhold til at forbedre bolig- forhold og psykosociale betingelser hos gadebørnene, kan vi udelukke denne målsætning, gældende for børn under 18 år, da man i Gaderummet som har denne målsætning, ikke samarbejder med resten af indsatsområderne, når det gælder unge under 18 år.

Metoderne i sagsbehandlingen er standardløsninger fastsat ud fra lovgivningen og derfor ikke individuelle eller fleksible, i forhold til den enkelte unges behov, en såkaldt "kassemetode". I det specialiserede arbejde, møder man de unge på deres præmisser og inddrager dem i indsatsens forløb. Den unges parathed afventes, man forsøger at støtte den unge i at blive motiveret til at blive klar til at modtage hjælp. Gadeplansarbejderne metoder er mere omsorgsbetonet, som tager udgangspunkt i et andet menneskes (den unges) behov, og handler på en måde der søger at imødekomme det andet menneskes behov.⁹⁶ Sagsbehandlere arbejder med problemudredning bundet til formelle forvaltningskrav og procedurer, man forsøger at klassificere den unge efter hjælpebehov og tilbud, som skal tilgodeses i videre foranstaltninger. I arbejdet med gadebørn kan ingen af disse to metoder undværes. Det er vigtigt at der eksisterer en omsorgsfunktion samt en mere problemløsende tilgang, for at opfylde de behov der er hos den unge. Dog er det et problem netop i forhold til den problemløsende tilgang til gadebørn, som sagsbehandleren har, da løsningen af gadebørnenes problemer ofte ikke findes i standardløsninger.

Sagsbehandlere er i de unges øjne bureaukratiske magtpersoner, der træffer beslutninger, uden inddragelse af den unge og dennes synspunkter. Dette vanskeliggør kontakten og dialogen med den unge, denne nærer mistillid til sagsbehandleren og dermed hele det sociale hjælpeapparat. Gadeplansarbejderne har mulighed for at imødekomme den unge på en anden måde, da indsatserne her er en forholdsvis ubureaukratisk kultur og med en åben organisering, der muliggør en inddragelse af de unge som "aktører". Gadeplansarbejdere har via deres omsorgsarbejde, en mere praktisk karakter, hvor det er den unge der er omdrejningspunktet. Derfor har gadeplansarbejderne bedre kontakt til de unge, hvilket afspejler sig i de unges tilsyneladende positive erfaringer med dem.

De forskelle der er på sagsbehandlingen og det specialiserede arbejde (gadeplansarbejde) hvad angår metode og roller, viser sig i det samarbejde der eksisterer omkring gadebørnene. Vi har bemærket, at der er nogle problemer i samarbejdet mellem sagsbehandlere og gadeplansarbejdere. Dels eksisterer der som tidligere nævnt intet samarbejde mellem sagsbehandlere og medarbejderne fra Gaderummet, dels en utilfredshed blandt Tjek- punkts medarbejdere, i akutsituationer samt i de tilfælde hvor sagsbehandleren skal medinddrages, hvor der kan gå lang tid før det er muligt at skabe en kontakt. (Dette er medvirkende til, at trække arbejdet med de unge i langdrag og tærer på Tjek- punkts ressourcer.)

⁹⁶ Drop afmagten - skab kontakten til usædvanlige unge s. 231

De problemer gadebørnene har, er udover massiv omsorgsvigt, skoleproblemer (som vi ikke har valgt at gå dybere ind i), tilknytning til gademiljøerne, for manges vedkommende misbrugsproblemer, psykiske lidelser og en stor mistillid til det sociale system. Man forsøger i de to niveauer indsats overfor gadebørn, via målsætningerne at løse gadebørnenes problemer og der synes at være de bydækkende tiltag der skal til, for at samle de unge op fra gaden og få den unge til at blive motiveret til hjælp. Dog er der nogle barrierer, der vanskeliggør processen fra at have skabt kontakten til den unge, til en egentlig foranstaltningsmulighed. Døgntakten skal fungere som et henvendelses og rådgivningssted, som skal forsøge at yde de unge en tidsafgrænset støtte, til at komme videre i deres udvikling, hvor de unge selv henvender sig. Det skaber imidlertid problemer i forhold til, at nå nogle gadebørn, da der i Døgntakten er nogle fastsatte regler, som bevirker at nogle gadebørn ikke kan indordne sig, hvorfor vi må vurdere at der her risikerer at gå nogen gadebørn tabt.

I følge Tjek- punkts udtalelse vedrørende stofmisbrug og psykiske lidelser, som er nye problemer gadebørnene kommer med, er man ikke alle steder gearret til at tage hånd herom. I Tjek- punkt har man svært ved at håndtere psykiske lidelser kombineret med stofmisbrug:

" På grund af stofferne ved vi ikke helt hvad vi har med at gøre, er det stofferne der skaber hallucinationer, eller er det en psykisk sygdom? Jeg tror mange af dem er syge og så tager de stofferne for at dæmpe symptomerne " (Kjeld Hansen, Tjek- punkt)

Dette er problemer der ikke er taget højde for i målsætningerne for det specialiserede bydækkende arbejde.

I sagsbehandlingen er der problemer i forhold til at håndtere de komplekse sociale problemer gadebørnene har. Der eksisterer ikke et foranstaltningmæssigt løsningsforslag, der kan rumme de unge, som kommer til udtryk i de mange anbringelser og som bl.a. er årsagen til, at de ender på gaden. De mislykkede anbringelsesforløb, kan også skyldes de til tider mangelfulde § 38 undersøgelser, der bevirker at problematikkerne ikke afdækkes tilstrækkeligt, hvilket kan være en af årsagerne til den store gruppe af gengangere, man i Tjek- punkt oplever via det opsøgende arbejde. Gaderummet imødekommer gadebørnenes problemstillinger og har muligheden for, at hjælpe dem over tid, men bliver bremset i deres arbejde, da der ikke samarbejdes med sagsbehandleren i tilfælde hvor gadebarnet er under 18 år.

De mål og midler der er i arbejdet med gadebørn, har de rigtige hensigter. Dog mangler der for gadeplansarbejderne en ny metode til, hvorledes man håndterer de nye problemer med psykiske lidelser kombineret med stofmisbrug. Vi vurderer desuden at imødekommelsen af de unges andre problemstillinger, ud fra ovenstående barrierer, vanskeliggør den proces der er, fra kontaktskabelsen til den unge, til en egentlig foranstaltningsmulighed.

Københavns kommunes indsats overfor gadebørn er bygget op således, at forskellige steder forvalter mulighederne for at opsøge, skabe kontakt, fastholde, problemløse og foranstalte. Hermed har kommunen skabt en helhedsorienteret indsats for at nå gadebørn. Den røde tråd forekommer umiddelbart i selve indsatsens overordnede struktur og opbygning. Årsagen til at der stadig eksisterer gadebørn i Storkøbenhavn, skal findes i de enkelte led og deres forskellige tilgang til arbejdet med gadebørn, samt hos de unges eget forhold til det sociale system. Det er led der hver især har deres egen metode, ideologier og indfaldsvinkler som sammen i en helhed skal nå gadebørnene. Ledene skal både arbejde indbyrdes sammen, men også sammen med den unge og varetage dennes interesser. Der samarbejdes ikke på tværs i alle ledene i det specialiserede bydækkende arbejde, som indebærer, at en mere kvalificeret indsats over for den unge forhindres. Det er derfor nødvendigt, med bedre koordinering mellem de parter der arbejder med gadebørn og en ændring af den mere regelstyrede tilgang, der kan være til de unge. Vi er vidende om, at et stort bureaukratisk system både tager tid, men også er vanskeligt at ændre på. Det indebærer en omstrukturering og måske ændringer i lovgivningen vedrørende "Børn og unge med særlige behov".

C 6) KØBENHAVNS KOMMUNES FORSLAG TIL FORBEDRINGER I ARBEJDET MED BL.A. GADEBØRN

Vi har lavet noget research som viser, at Københavns kommune har en del forslag til forbedringer i arbejdet med udsatte børn og unge, herunder gadebørn, som vi afslutningsvis kort ønsker at redegøre for.

Københavns kommune er klar med en ny strategi for indsatsen overfor socialt truede børn, unge og deres familier, som bl.a. skal vise vejen i kampen mod den negative sociale arv. Derfor har Københavns Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltning i deres årsberetning for 2003, sendt en ansøgning om satspuljemidler til at opstarte projektet, "Familien i centrum", hvis formål er at inddrage og ansvarliggøre familien og gøre brug af dens egne ressourcer. Der skal arbejdes intensivt med familiens samlede situation f. eks forældrenes misbrug og børnenes skolegang. Derudover skal de udsatte børn støttes i deres nærmiljø (kammerater, institutioner og skolen). Et nyt tiltag der starter op i 2004 er "Unge og misbrug", som er et behandlings- og rådgivningstilbud, som henvender sig særligt til unge misbrugere op til 24 år. Tilbudet skal ligeledes omfatte rådgivning til andre unge, forældre og professionelle, som er i berøring med unge misbrugere. Tilbudet vil bl.a. indeholde afgangstilbud samt tilbud om hjælp til den

unge, til at få en normal tilværelse med voksenkontakt, socialt netværk, uddannelse eller arbejde, en passende bolig og fritidsliv.⁹⁷

Hvad angår den konkrete sagsbehandling i arbejdet med udsatte børn og unge har Københavns kommune følgende mål:

1. Der skal udarbejdes handleplaner i alle børnesager og det skal fremgå, at barnet eller den unge og forældrene har været inddraget i processen, omkring udarbejdelse af handleplanen og dens iværksættelse.
2. Bliver et barn eller en ung anbragt uden for hjemmet, skal kommunen senest 3 måneder efter anbringelse, revurdere handleplanen og derefter med højst 6 måneders mellemrum lave en sådan revurdering.

Gadeplansarbejdet er i Københavns kommunes budget for 2003 blevet opprioriteret. Man ønsker at give børnene og de unge flere positive alternativer til gademiljøet.

I en artikel af d. 28.1.2004 er Socialministeriets Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge, af Københavns kommune blevet bedt om, at analysere Københavns kommunes klubarbejde. Kommunen ønsker at få klarlagt, om der er behov for flere ressourcer, hvis indsatsen over for de udsatte unge skal styrkes. Er der f.eks. penge nok til det opsøgende arbejde?⁹⁸

Som vi nævnte i vores projektbeskrivelse, er der i Københavns kommune stor fokus på skoleområdet. I den forbindelse ønsker man i højere grad, at skolerne skal fokusere på det enkelte barn i bestræbelserne på, at bryde barnets sociale mønster. Uddannelses- og Ungdomsudvalget har besluttet, at pålægge hver skole i København, at udarbejde en plan for arbejdet med mønsterbrydning. Samtidig skal der findes en ny model for tildeling af behovstimer, som er lærernes ekstra timer til en særlig indsats, overfor børn og unge fra ressourcefattige opvækstmiljøer.⁹⁹

Derudover har Københavns kommune jf. pressemeddelelse af 10.1.2004, introduceret en såkaldt "Københavneruddannelse" for ansatte som arbejder med udsatte unge. Uddannelsen skal gøre de ansatte bedre i stand til, at give de unge nogle kvalifikationer som de kan bruge til, at få en mere "normal" tilværelse.¹⁰⁰

⁹⁷ Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens årsberetning 2003 s. 13

⁹⁸ Københavns kommunes artikeldatabase. "Hvad laver de i klubberne?"

⁹⁹ Københavns kommunes artikeldatabase. "Styrket indsats over for udsatte børn"

¹⁰⁰ Københavns kommunes artikeldatabase. "Uddannelse i udsatte unge"

Vi nævnte ligeledes i vores projektbeskrivelse, at der skal iværksættes en offensiv ”10 punkts - plan”, som starter op på Indre Nørrebro. Planen skal fungere som principmodel for andre bydele i København, som i grove træk indebærer et forslag til, en bedre koordinering mellem politikere, socialforvaltningen, SSP – samarbejdet, skoler, klubber, væresteder m.m.¹⁰¹

UNDERSØGELSE - OG METODEREFLEKSIONER

Vi ønskede som udgangspunkt, at lave en brugerundersøgelse, for at inddrage brugernes synspunkter vedrørende deres egne oplevelser, såvel hvad angår deres tidligere erfaringer med det sociale system, som deres holdninger til den nuværende indsats (på det lokale- og specialiserede bydækkende niveau). Dette viste sig ikke at være muligt, hvilket har udelukket en mere specifik brugervinkel i vores opgave, via spørgsmål vi selv ville have stillet. Vi forestillede os endvidere, at benytte os af observation i vores feltarbejde, men løb ind i nogle forhindringer undervejs. For det første skulle vores 4 interviews indpasses i den samme uge, da alle interviews foregik i København. Grundet tid og økonomiske midler, var det os ikke muligt, at tage til København af flere gange. Derudover havde Tjek- punkt, som var et af vores mulige observationssteder, lukket for brugerne i de tidsrum, hvor vi havde muligheden for at lave observation. Vi har dog i vores feltarbejde observeret en smule. I Gaderummet foregik interviewet i et stort lokale, hvor vi sad blandt brugere. Der var derfor rig mulighed for at observere stedet og dets stemning. En ulempe herved var, at nogle spørgsmål ikke syntes etisk korrekt at stille, da brugerne sad lige ved siden af. Der skete under vores ophold i København det uheldige, at en af os første dag blev kørt ned og blev indlagt på hospitalet til observation for hjernerystelse. Det bevirkede, at der kun var en til at lave 2 af vores interviews. Vi havde lavet forarbejdet hjemme fra, lavet spørgsmål og praktiske aftaler med vores interviewpersoner forinden. Vi mener dog, at det kan have forringet kvaliteten i de to interviews, da informationer kan være gået tabt. Det kan være vanskeligt at være interviewer, lyttende og den, der skal stille uddybende spørgsmål på samme tid. Ulykken medførte også, at vores første interview med Døgnkontakten desværre måtte aflyses og i stedet laves som et telefoninterview, efter vores tilbagevenden til Odense.

Vi oplevede i såvel feltarbejde samt ved kontakt til andre relevante fagpersoner, at emnet gadebørn var yderst ømtåleligt. Forstået således, at mange ”døre” blev lukket for os. I vores interview med sagsbehandler Tony Jensen, overværede vi denne ømtålelighed særdeles tydeligt. Dette har bevirket, at der kan stilles spørgsmålstejn ved gyldigheden af dette interview, da han virkede afvisende og tvetydig i sine udtalelser og havde en fremtoning, der ikke gjorde det muligt

¹⁰¹ Københavns kommunes artikeldatabase. ”Aktionsplan for børn og unge på Nørrebro”

at spørge videre ind til gadebørnsproblematikken. Vi finder at vores dataindsamling, på trods af de problemer vi undervejs er løbet ind i, har været medvirkende til at give et "lille billede af den store sammenhæng" Vi har forsøgt så vidt muligt at få kontakt til de fagpersoner, der er tættest på gadebørnene. Selvfølgelig er vi bevidste om, at vi via nogle ekstra vinkler, så som interview eller lignende med f. eks Vilde lærerprocesser, som er det eneste konkrete dagtilbud til bl.a. gadebørn i København, ville kunne give et bredere billede af indsatsen over for gadebørn. Dette viste sig ikke at være en mulighed, da Vilde lærerprocesser har lukket for besøg af studerende m.v. for at koncentrere sig om de unge. Nogle af de evalueringer og rapporter vi har benyttet, er ikke alle af nyere dato, dog har vi gennem feltarbejde erfaret, at situationen omkring gadebørn stort set er den samme, hvorfor vi finder disse kilder brugbare i forhold til de konklusioner vi undervejs har foretaget. Vi har vores feltarbejde været meget fokuseret på, at forklare hvad vores definition af gadebørn indebar, hvorfor vi ikke finder, at der kan være opstået misforståelser der har, kunne influere på vores resultater. Efter endt forløb har vi gjort os nogle overvejelser om, hvilken metodetilgang vi kunne have valgt, hvis ressourcerne var derefter. I forhold til sagsbehandling kunne det være interessant, at adspørge en gruppe af sagsbehandlere, vedrørende sagsgangen og sagsbehandlernes oplevelser med gadebørn, samt sagsbehandlernes - og gadebørnenes indbyrdes forhold. Derudover kunne det være spændende, at nedsætte en fokusgruppe med forskellige relevante personer, som f.eks. sagsbehandlere, gadeplansarbejdere, politikere, og gadebørn, for at få et anderledes helhedsorienteret "nu og her" billede af situationen, hvor alle parter møder hinanden, hvilket lukker op for debat fra alle vinkler.

REVIDEREDE VÆRDIGRUNDLAG

Julie Elmelund Bebe

Efter vores feltarbejde i København har jeg fået bekræftet med mine egne øjne, at der eksisterer gadebørn i Danmark. Vores besøg i Gaderummet satte en masse tanker og følelser i gang som tog tid at bearbejde. Jeg følte en stor begejstring for, at der i København eksisterer et fristed som Gaderummet, men blev også chokeret over de forhold de unge i Gaderummet lever under og hvor mange, der faktisk benytter stedet.

Besøget i Tjek – punkt var yderst foruroligende og tankevækkende. At høre om unge piger helt ned til 14-års alderen, som lever en kummerlig tilværelse med prostitution og misbrug var chokerende og ikke noget jeg troede fandtes i Danmark.

Gadebørnenes erfaringer med sagsbehandlerne, den mistillid gadebørnene har til hele det sociale hjælpeapparat og de mange fejlanbringelser fra socialforvaltningens side, har vist sig at være afgørende faktorer for, at nogle unge falder igennem det sociale sikkerhedsnet og

ender som gadebørn. Jeg har erfaret, at der er en kommunikationsbrist imellem på den ene side, den bureaukratiske socialforvaltning og på den anden side den unge og dennes til tider ustrukturerede og kaotiske liv. De unges mistillid til sagsbehandleren og sagsbehandlerens forhold og opfattelse af den unge mener jeg, er et vigtigt punkt der bør sættes fokus på i fremtiden i arbejdet med gadebørn.

Jeg er glad for at jeg har arbejdet med et emne, jeg intet vidste om da vi startede. De oplevelser og den viden jeg har opnået igennem vores opgave om gadebørn vil helt sikkert blive nyttige i mit fremtidige arbejde som socialrådgiver.

Tanja Skovgaard Fich

Gennem vores projektforsløb er det blevet mig klart, at gadebørnsproblematikken i København er et problem der rummer mange aspekter og mange delproblematikker, som er svære at håndtere for kommunen.

Det har været yderst spændende at arbejde med de konkrete problemstillinger, såvel gadebørnenes personlige problemstillinger, som de professionelles, i deres arbejde med gadebørn. Det har for mig været vigtig at forstå de årsager, der ligger til grund for et barn eller en ungs valg af gaden som tilholdssted. At forstå denne udvikling ud fra et bredt sociologisk, psykologisk og socialt "udviklingsbillede", har givet mig en god forståelse for, at nogle børn og unge kan ende i en så forfærdelig marginaliseret situation. Mange professionelle udøver et flot stykke arbejde og ligger deres sjæl i at hjælpe gadebørnene, men møder en "mur" af højtravende bureaukrati, som til dels forhindrer deres arbejde, hvilket har påvirket mig på et meget personligt plan, der gennem projektforsløbet, har afledt nogle til tider vrede følelser overfor det system, som har pligten til at hjælpe. Det kan på et individuelt plan være svært at forstå og acceptere, at der ikke for alle gadebørn findes den nødvendige hjælp, selvom årsagerne er komplekse og mangesidede. Jeg har erfaret, at det ikke er så lige til, at få et stort og til tider "tungt" socialt system til at tilpasse sig gadebørnenes meget individuelle behov i samarbejde med de professionelle, der er i tæt daglig kontakt med gadebørn. Dette er en vanskelig, men vigtig problemstilling, der har givet mig stof til eftertanke og det kan stadig her efter 4 måneders intensivt arbejde undre mig, at der er børn og unge der af den ene eller anden årsag, ikke har nogen forbindelse til enten forældre eller sociale myndigheder.

KONKLUSION

Vi har gennem vores projektforsløb fået bekræftet, at det ikke kun er i København at der eksisterer gadebørn, men at det kan siges at være et problem der er i storbyer i Danmark, hvor

der er grundlag for at ungdomsmiljøer dannes og kan udfolde sig. Årsagerne til at der er nogle unge der vælger gadetilværelsen er mangesidet. Dels har udviklingen af det senmoderne samfund bevirket, at der pålægges det enkelte individ et større pres end tidligere, da der i det senmoderne samfund er mange valg at tage stilling til. Individet har ikke længere bl.a. traditioner at støtte sig til. Det kan for børn og unge, der skal træffe selvstændige valg, være problematisk hvis de ikke gennem opvæksten har fået den nødvendige tillid med i bagagen, som derfor medfører en usikkerhed. Gadebørn har risikoen for at udvikle en negativ identitet i ungdomstiden, da de grundet ofte massiv omsorgssvigt, ikke har den nødvendige styrke der skal til, for at skabe et positivt selvbillede og dermed en sammenhængende oplevelse, af sig selv og sin fortid. Den negative identitet søges understøttet hos ligestillede i ofte subkulturelle ungdomsmiljøer, der for gadebørnene fungerer som overlevelseskulturer. En anden årsag til at gadebørnene søger de subkulturelle miljøer, skyldes en lang række mislykkede foranstaltninger via deres ofte lange tilknytning til det sociale system, som til sidst forårsager en udstødning og dermed en rekruttering til gademiljøerne.

Gadebørnene har ofte svært ved at bryde deres mønster, da de ikke har de indre ressourcer der skal til, da det først og fremmest kræver en mestring af eget liv, som gadebørnene forårsaget af til dels deres mange mislykkede anbringelser og deres dårlige relationer til voksne, samt at deres nuværende situation er kaotisk, som handler om overlevelse, hvor de har vendt ryggen til alt hvad der har svigtet dem. Københavns kommune har tiltag på forskellige niveauer, der forsøger at afhjælpe gadebørnsproblematikken, dog er der nogle problemstillinger i niveauernes interne og samarbejds mæssige tilgang til gadebørnenes problematikker jf. afsnit C 5, som også Københavns kommune til dels er vidende om, som har bevirket, at der nu er sat endnu større fokus på indsatsen over for bl.a. gadebørn, i forhold til sagsbehandling og skolegang.

LITTERATURLISTE OG BILAG

A. litteraturliste

1. Litteratur

- Mogens Brørup m.fl., "*Den nye psykologihåndbog*" Nordisk Forlag A/S, 2. udgave, 3. oplag 2001. København, Danmark.
- Tine Egelund og Therese Halskov, "*Praksis i socialt arbejde*" Munksgaard, 1. udgave, 1. oplag 1984. København, Danmark.
- Tine Egelund og Lis Hillgaard, "*Social rådgivning og social behandling*" Nordisk Forlag A/S, 1. udgave, 7. oplag 2000. København, Danmark.
- Tine Egelund, "*Beskyttelse af barndommen*" Hans Reitzels Forlag A/S, 1997. København, Danmark.
- Steen Elsborg m.fl., "*Den sociale arv og mønsterbrydere*" Danmarks Pædagogiske Institut 1999. København N, Danmark.
- Anthony Giddens, "*Modernitet og selvidentitet*" Hans Reitzels Forlag A/S, 6. oplag 2002. København, Danmark.
- Anthony Giddens, "*Modernitetens konsekvenser*" Hans Reitzels Forlag A/S 1994. København, Danmark.
- Carsten Yndigejn Hansen, "*Nu trækker vi på samme hammel*" Socialministeriet, 1. udgave, 1. oplag 1999. København, Danmark.
- Carsten Nejst Jensen og Lotte Reinecker, "*Mennesker imellem – nærhed og distance*" Munksgaard, 1. udgave, 2. oplag 1993. København, Danmark.
- Lars Bo Kaspersen, "*Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker*" Hans Reitzels Forlag A/S 1995. København, Danmark.
- Kari Killén, "*Omsorgssvigt er alles ansvar*" Hans Reitzels Forlag A/S 1993. København, Danmark.
- Leif Moustén, "*Identitet og udvikling*" Gyldendals Bogklub, 4. kluboplag 1987. Allingåbro, Danmark.
- Søren Gytz Olesen m.fl., "*Pædagogik i sociologisk perspektiv*" Forlaget PUC, Viborg – seminariet, 1. udgave, 1. oplag 2000. Viborg, Danmark.
- Knud Erik Pedersen, "*Drop afmagten – skab kontakten til usædvanlige unge*" Socialministeriet, 1. udgave, 1. oplag 1999. København, Danmark.

- Per Revstedt, "*Motivationsarbejde*" Hans Reitzels Forlag A/S, 2. udgave 2001. Viby, Danmark.

2. Lovmateriale

- Lov om social service 764 af 26/08 2003 § 35 stk. 1 og 2, § 38 stk. 1 og 2, § 58.
- Vejledning til Lov om social service nr. 4 af 6. jan. 2001

3. Artikler og tidsskrifter

Københavns kommunes artikeldatabase:

- D. 3.11.2003, Familie- og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard, "*Forstærket indsats overfor unge uden job eller uddannelse*".
- D.10.1.2004, Pressemeddelelse i Jyllandsposten, "*Uddannelse i udsatte unge*".
- D. 10.2.2003, Uddannelses- og Ungdomsborgmester Per Bregengaard, "*Styrket indsats overfor udsatte børn*".
- D. 5.2.2004, Familie- og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard og Uddannelses- og Ungdomsborgmester Per Bregengaard, "*Aktionsplan for børn og unge på Nørrebro*".
- D. 28.1.2004, Uddannelses- og Ungdomsborgmester Per Bregengaard, "*Hvad laver de i klubberne?*".
- D. 16.1.2004, Familie- og Arbejdsmarkedsborgmester Bo Asmus Kjeldgaard og Uddannelses- og Ungdomsborgmester Per Bregengaard, "*Hvor er storbyungdommen om 10 år?*".

Gaderummets hjemmeside:

- D. 10.10.2003, Cand.psych. Kalle Birck – Madsen, "*Udstødte unge*".

4. Rapporter og evalueringer

- Jimmi Gade Nielsen og Susanne Pihl Hansen, "*Opsøgende socialt arbejde*", Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge sept. 2000. Hillerød, Danmark.
- Else Christensen og Tine Egelund, "*Børnesager - evaluering af den forebyggende indsats*", Socialforskningsinstituttet 2002. København, Danmark.
- Søren Juul og Bo Ertmann, "*Gadebørn i storkøbenhavn*", Socialforskningsinstituttet 1991. København, Danmark.

- Morten Nissen, "*Projekt Gadebørn*", Dafolo Forlag, 2. udgave, 1. oplag, 2001. Frederikshavn, Danmark.
- Ministerudvalget for negativ social arv og social mobilitet, "*En god start til alle børn*", Socialministeriet 1. oplag, 2003. København, Danmark.
- Ulla Jepsen, "*Drivremmen – statusrapport dec. 2001*". Århus, Danmark.
- Niels Berg m.fl., "*3 ½ års udvikling af børn og unges negative adfærd i Odense*", Serviceforvaltningen/Projekt afsnittet. Odense, Danmark.
- Kalle Birck – Madsen, "*Statusrapport for Gaderummet – Regnbuen*", 2000. København, Danmark.
- Dominique Bouchet, "*Det knuste spejl*", 1999. Ørbæk, Danmark.

5. Årsberetninger m.m.

- Københavns kommunes Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltnings sektorplan for børn, unge og forældre med særligt behov 2003.
- Københavns kommunes Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltnings årsberetning 2003
- Tjek- punkt i tal 2002. www.tjek-punkt.dk
- Ansøgning fra Gaderummet til den sociale sikringsstyrelse, København, om ansøgning om økonomisk støtte i 2002. www.gaderummet.dk
- Døgnkontakten, "*Døgnkontaktens udviklingsplan 2003-2004*", 2002. København, Danmark.

6. Elektroniske medier

www.kk.dk

www.faf.kk.dk/sectorplaner.htm

www.kbhdatabase.dk

www.doegnkontakten.dk

www.tjek-punkt.dk

www.gaderummet.dk

www.odense.dk

www.aarhus.dk

www.socialministriet.dk

www.vildelaereprocesser.dk

www.sfi.dk

7. Interview

Interview med Majlill Skov, socialpædagog i Døgnkontakten, København

Interview med Kjeld Hansen, pædagog i Tjek- punkt, København

Interview med Maya Thisted, psykologi- og samfundsvidenskabsstuderende, ansat i Gaderummet

Interview med Tony Jensen, socialformidler i Børne- og Ungeteam, Indre Nørrebro, København

B. Bilag

Bilag 1:

Mønsterbrydningsprocessen, "*Den sociale arv og mønsterbrydere*" s. 106.

Bilag 2:

Udstødningsfaser, "*Gadebørn i Storkøbenhavn*" s. 51.

Bilag 3:

Vejlednings/henvendelseshenvisninger, "*Døgnkontaktens udviklingsplan*" s. 12.

Bilag 4:

Gengangere i Tjek- punkt, "*Tjek- punkt i tal*" s. 8

Bilag 5:

Interviewguide, Tony Jensen, Børne- og familieteam Indre Nørrebro.

Bilag 6:

Interviewguide, Majlill Skov, Døgnkontakten.

Bilag 7:

Interviewguide, Kjeld Hansen, Tjek- punkt.

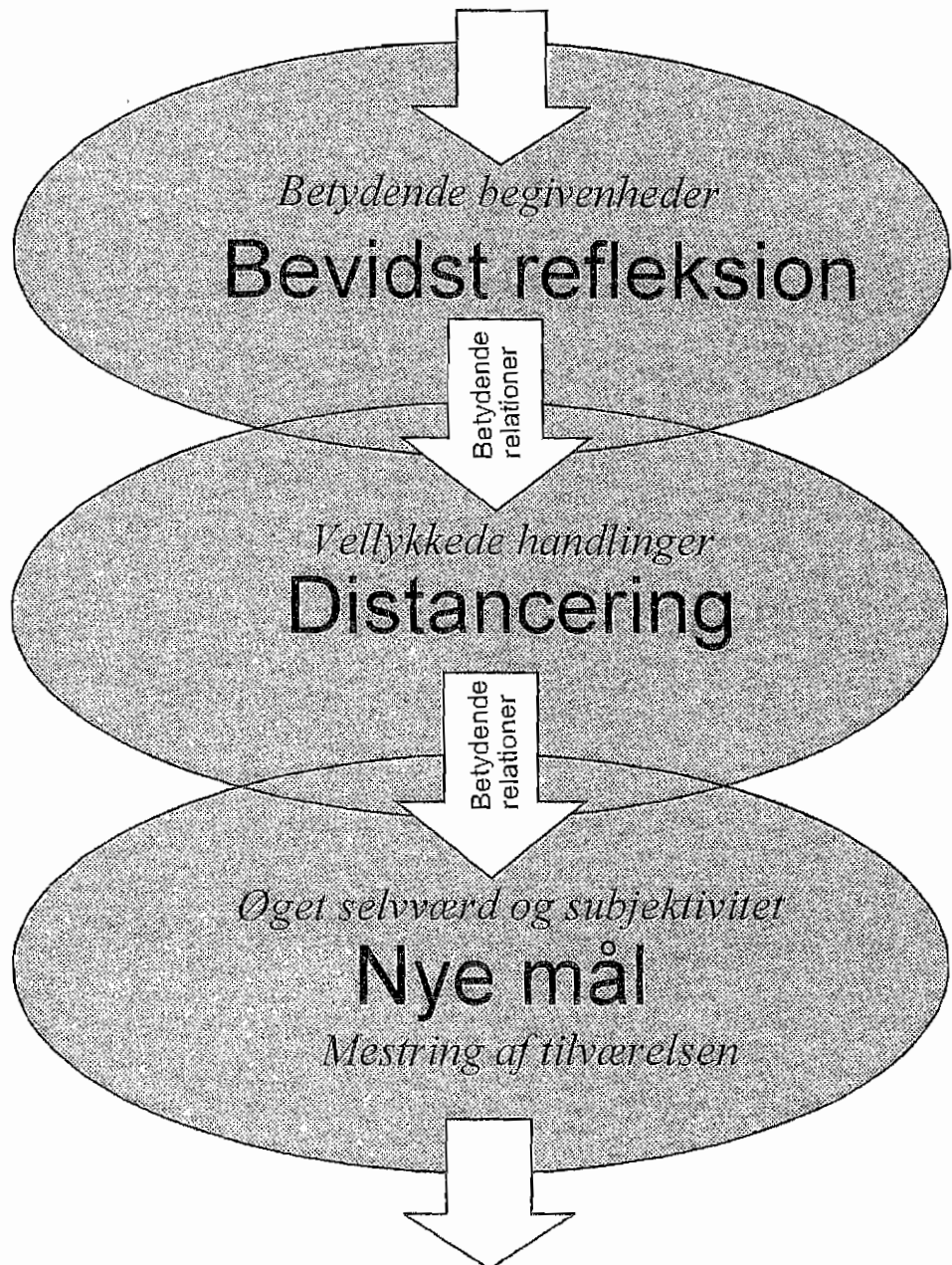
Bilag 8:

Interviewguide, Maya Thisted, Gaderummet.

Bilag 1.

Mønsterbrydningsprocessen

Den sociale arv

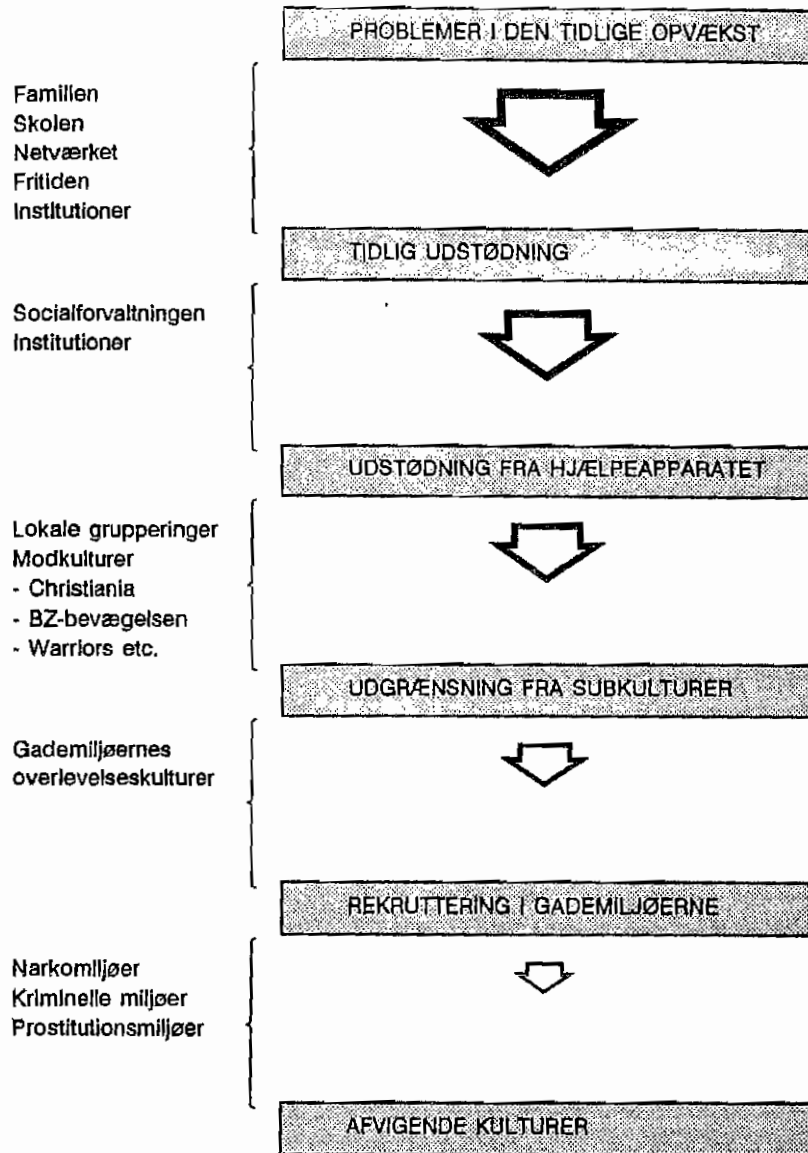

Mønsteret er brudt

Udviklingen mod gadelivværelsen

MILJØ:

UDSTØDNINGSFASER:

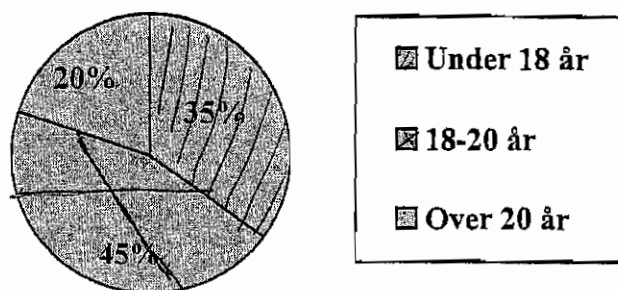
	2001	2000	1999
<i>Sagsforløb:</i>			
Ambulant med økonomi	21	22	27
Ambulant uden økonomi	157	190	184
Ambulant uden økonomi, anonym	16	27	34
Ekstern indskrivning (ophold i hybler)	6	11	7
Intern indskrivning (ophold på DK)	63	80	76
I alt sagsforløb	261	330	328
 <i>Henvendelser i øvrigt:</i>			
Vejledning/henvisning	1095	757	884
 Henvendelser i alt:			
	1358	1087	1212

Som det fremgår af tabellen er der i 2001 blevet registreret flere end 300 vejlednings/henvisningshenvendelser mere end i år 2000, - hvilket kan skyldes, dels at der er flere, der retter henvendelse til Døgntkontakten, og dels at rutinerne omkring registrering af henvendelser er blevet forbedret.

Bilag 4

Antal kontakter fordelt på køn og alder

I den forløbne periode har Tjek-Punkt haft 120 forløb af varierende længde, 59 procent af disse er gengangere³.

Figur 1. Alle kontakter fordelt procentvis på alder (inklusive gengangere)

Som det ses af figur ét, er 80 procent af de unge inden for målgruppen: altså i alderen op til 20 år. 20 procent er ældre: i alderen over 20 år⁴.

Det samlede antal personer over 20 år er faldet markant, og 79 procent af disse forløb er udelukkende råd- og vejledningssamtaler på gadeplan⁵. De resterende 21 procent er unge, Tjek-Punkt har haft kontakt med inden de blev 20 år.

**Interview med Tony Jensen, Børne- og familieteam Indre Nørrebro i
København d. 6/4- 04.**

Dine arbejdsopgaver:

- 1) Hvilken rolle har du i forhold til arbejdet med "gadebørn"?
- 2) Hvilke erfaringer har du gjort dig i dit arbejde med "gadebørn"?
- 3) Hvad var din rolle i det tidligere Projekt Gadebørn?
- 4) Hvilke problematikker ser du i forhold til arbejdet med "gadebørn"?

De unge:

- 1) Hvordan vil du karakterisere de børn og unge der hører ind under kategorien "gadebørn" (baggrund, adfærd, familieforhold, skole og netværk)?
- 2) Hvordan er de unges forhold til det offentlige system? (både personligt men også i forhold til de offentlige myndigheders kendskab til de unge)
- 3) Hvilken "karriere" har de bag sig (tidligere tiltag fra det offentlige)?
- 4) Ser du en ændret udvikling af "gadebørnenes" adfærd? – i så fald hvad mener du kunne være årsagen hertil?
- 5) Har du en fornemmelse af antallet af "gadebørn" i København og har dette antal været stigende i de senere år?
- 6) Er "gadebørnene" sværere at nå end tidligere og mener du, at de tiltag og foranstaltningmuligheder der er på området er tilstrækkelige?
- 7) Har du en fornemmelse af, hvordan succesraten ser ud i forhold til målsætningerne for arbejdet med "gadebørn"?

Samarbejde mellem forskellige instanser:

- 1) Hvor omfangsrigt er samarbejdet mellem Københavns Kommune og de selvejende institutioner, der er i forhold til "gadebørn" og hvad er din opfattelse af det samarbejde, der finder sted?
- 2) Hvordan arbejder Børne – og familie teamet konkret i forhold til "gadebørn"?
- 3) Er der et samarbejde mellem Børne - og familieteam og Døgntakten, Vilde Læreprocesser, Tjek – punkt, Gaderummet og Sjakket? I så fald hvordan fungerer samarbejdet?

Kommunens arbejdsopgaver:

- 1) Hvilke målsætninger har Københavns Kommune for arbejdet med "gadebørn"?
- 2) Hvilken rolle har FAF i forhold til arbejdet med "gadebørn"? (I forhold til den nedsatte styregruppe bestående af Sjakket, Tjek – punkt, Døgnkontakten, Vilde Læreprocesser og repræsentanter fra FAF)
- 3) Hvilken relation er der mellem FAF og Børne- og familieteam?
- 4) Ved du hvad tanken bag det tidligere projekt gadebørns igangsættelse var? (mål, antagelser og politiske beslutninger)

Kommunens håndtering af eksisterende problematikker:

- 1) Hvad gik bydelsforsøget på Indre Nørrebro, der var for nogle år siden, specifikt ud på?
- 2) I forhold til problematikken med "gadebørn" på Nørrebro (oplysninger vi har via artikler fra kommunens hjemmeside), ved du hvordan man i Københavns kommune ønsker at håndtere disse problemstillinger? (Vi kender lidt til 10-punktsplanen. Er der andet?)
- 3) Er det kun på Nørrebro at der er problemer med "gadebørnene", der er svære at håndtere eller er det noget, der også eksisterer i andre bydele?

Interview med Majlill Skov, Døgnkontakten i København, d. 5. april 2004

Døgnkontaktens arbejde

- 1) Hvad var baggrunden for at starte et sted som døgnkontakten?
- 2) Hvordan ser Døgnkontaktens overordnede organisatoriske sammenhæng ud?
- 3) Hvordan etablerer i den nødvendige kontakt til de børn og unge, der hører ind under målgruppen?
- 4) Det etniske konsulentteam gælder det kun i forhold til dem, der arbejder med etniske minoriteter?
- 5) Hvorledes reetableres kontakten til de unges eget hjem?
- 6) Hvordan inddrages de unges netværk i det konkrete udredningsarbejde?
- 7) Hvorledes indstilles til socialforvaltningen og hvordan foregår det videre forløb?
- 8) Hvilke aktivitetstilbud tilbydes de unge i deres fritid?
- 9) Hvilke problematikker kan der være i forhold til arbejdet med "gadebørn"?

Socialrådgiverens funktion

- 1) Hvordan adskiller socialrådgiverens arbejde sig fra f.eks. pædagogens?
- 2) Hvordan ser en typisk dag ud for en socialrådgiver i Døgnkontakten?

De unge

- 1) I forhold til jeres 3 -- deling af brugergruppen, hvilken gruppe benytter sig mest af døgnkontakten?
- 2) Hvor mange af de ca. 300 forløb der er om året, kan karakteriseres som "gruppe 2" unge?

- 3) Hvordan arbejdes der konkret i forhold til de unge og deres familier?
- 4) Hvor lang en periode strækker et forløb sig typisk over?
- 5) Hvad menes med den unges "motivationsfase"?
- 6) Hvad menes med, at den unge kan opholde sig på gaden, indtil der findes en relevant løsning, i forhold til de unge, der ikke ønsker at indskrives i Døgntakten eller akutplacering?
- 7) Har man i Døgntakten en fornemmelse af antallet af "gadebørn" i København og har dette antal været stigende i de senere år?
- 8) Oplever man i Døgntakten en ændret udvikling af gadebørnenes adfærd? – i så fald, hvad mener i kunne være årsagen hertil?
- 9) Hvordan er de unges forhold til de sociale myndigheder – både personligt, men også i forhold til de offentlige myndigheders kendskab til de unge?
- 10) Hvilken "karriere" har de unge bag sig? (tidligere tiltag fra det offentlige)
- 11) Er Døgntaktens målgruppe sværere at nå end tidligere?
- 12) Er de tiltag og foranstaltningmuligheder der er på området tilstrækkelige?

Samarbejdspartnere

- 1) Hvem er døgntaktens samarbejdspartnere?
- 2) På hvilke områder samarbejdes der?
- 3) Hvem samarbejdes der med i forhold til den unges uddannelses og arbejdssituation?

Tværfagligt samarbejde

- 1) Eksisterer der et tværfagligt samarbejde – i så fald i hvilket omfang og hvordan?

Ressourcer

1) Hvilke midler har døgnkontakten til rådighed? (økonomisk)

2) Er Døgnkontaktens ressourcer tilstrækkelige?

Succesrate

1) Hvordan ser succesraten ud i forhold til døgnkontaktens arbejde? (vi er specielt interesserede i børn og unge i "kategori 2")

2) Har Døgnkontakten lavet nogen interne evalueringer/rapporter/opfølgninger i forhold til jeres arbejde/mål med de unge? (i så fald er det noget vi må kigge på? ☺)

Interview med Tjek – punkt i København d. 6. april 2004

Tjek – punkts arbejde

- 1) Er det stadig de samme åbningstider? (mandag, onsdag og fredag 17-21)
- 2) De lejligheder, der er tilknyttet Tjek – punkt hvor tit benyttes de og hvad menes med akut overnatning? (er det en dag, en uge?)
- 3) Den brobygning i forsøger at etablere i forhold til den unge og socialforvaltningen, hvilke problemer kan opstå i forhold til denne?
- 4) I opererer med et motivationsprincip, hvad går det konkret ud på?
- 5) Hvorfor mener i at det er vigtigt for den unge at være aktør i sin egen sagsbehandling?
- 6) Hvordan indstilles til socialforvaltningen og hvordan er det videre forløb?
- 7) Hvilke problematikker kan der være i forhold til arbejdet med Tjek – punkts målgruppe?
- 8) Hvordan ser en typisk dag ud i Tjek – punkt?
- 9) Andre tiltag som minder om Tjek – punkt benytter sig af frivillig arbejdskraft, er der nogen speciel grund til i ikke gør?

De unge

- 1) Hvor mange unge benytter sig af Tjek – punkt – og hvilken aldersgruppe og køn er størst repræsenteret?
- 2) Hvor mange af de unge, der benytter sig af Tjek – punkt har store sociale problemer?
- 3) Hvad bærer de unges forhold til sagsbehandlere og myndigheder generelt præg af?
- 4) Har de oftest mange mislykkede forløb bag sig?

- 5) Hvordan er deres forhold til familie og netværk?
- 6) Har man i Tjek –punkt en fornemmelse af antallet af ”gadebørn” i København, og har dette antal ændret sig i de senere år?
- 7) Oplever i, i Tjek –punkt en ændring i ”gadebørnenes” adfærd – i så fald hvad mener i kunne være årsagen hertil?
- 8) Er Tjek – punkts målgruppe blevet sværere at nå end tidligere?

Samarbejdspartnere

- 1) Hvilke andre initiativer på børn og ungeområdet arbejder Tjek – punkt sammen med?
- 2) Hvordan fungerer samarbejdet?
- 3) Den bestyrelse der er nedsat (Tjek – punkt, Sjakket, Kristelig forening for børn og unge, FAF, Vilde Læreprocesser og Døgntakten) hvad bruges den til?
- 4) Hvor tit mødes bestyrelsen – og hvem har igangsat den?
- 5) Hvilken rolle har FAF i bestyrelsen og hvem er repræsenteret herfra?

Tværfagligt samarbejde

- 1) Er der i Tjek – punkt et tværfagligt samarbejde i forhold til de unge – i så fald hvordan fungerer det?

Ressourcer

- 1) Hvordan finansieres Tjek – punkt?
- 2) Er ressourcerne tilstrækkelige i forhold til behovet for et sted som Tjek – punkt?

Succesrate

- 1) Hvordan ser succesraten ud i forhold til Tjek – punkts arbejde?

2) Har Tjek – punkt lavet nogen interne evalueringer/rapporter/opfølgninger i forhold til jeres arbejde/mål med de unge? (er det noget vi må få indblik i?)

Interview med Maya Thisted fra Gaderummet i København d. 7. april 2004

Gaderummets arbejdsopgaver

- 1) Hvad var baggrunden og ideerne bag at starte et sted som Gaderummet?
- 2) Hvad menes med at Gaderummet bl.a. er et solidaritetsprojekt? (beskrivelse af projektet: Hjemløsepuljen)
- 3) I forhold til de forskellige brugergrupper, hvad menes der med at de kan være støttende over for hinanden? (tager sig af hinanden?)
- 4) En af Gaderummets funktioner er at give plads til ungdomskollektiver, hvad forstås der ved et ungdomskollektiv?
- 5) Når Gaderummet taler om at have en identitetsskabende funktion, hvordan udmønter det sig ?
- 6) Hvad gør i, i tilfælde af, at børn og unge under 18 år henvender sig hos gaderummet?
- 7) De unge der benytter sig af Gaderummet og som er under 18 år, hvilke problematikker kan der være i arbejdet med dem? Er de anderledes end hos de lidt ældre unge?
- 8) Arbejdes der i Gaderummet på opbygning af netværk og kontakt til de unges familier?

De unge

- 1) Er der nogenlunde tal på, hvor mange under 18 år der henvender sig i Gaderummet?
- 2) Er der i Gaderummet en fornemmelse af antallet af gadebørn i København? (under 18 år)
- 3) Er adfærden hos de unge ændret igennem de senere år – i så fald, hvad kunne årsagen hertil være?
- 4) Hvad benytter de unge under 18 år sig primært af, i forhold til det gaderummet har at tilbyde?
- 5) Er det blevet sværere at nå de udsatte og marginaliserede unge? (gadebørn/unge)

6) Er de tiltag og foranstaltningmuligheder der er på området tilstrækkelige, set i forhold til det behov der er?

Samarbejdspartnere

1) Hvem inden for de offentlige myndigheder arbejder Gaderummet sammen med?

2) Gaderummet har et stort forgrenet netværk, også til det civile, hvem er de?

Tværfagligt samarbejde

1) Eksisterer der er tværfagligt samarbejde – i så fald hvordan fungerer det?

Ressourcer

1) Hvilke midler har i til rådighed?

2) Er de ressourcer Gaderummet har tilstrækkelige, set i forhold til behov og arbejdsopgaver?

Succesrate

1) Hvordan ser succesraten ud i forhold til de mål gaderummet har og det arbejde i udfører?

2) I Gaderummets statusrapport fra 2000, ønsker i at få foretaget en ekstern evaluering af de erfaringer i har gjort jer i arbejdet med de unge. Er det en der er blevet lavet – og er det en vi må få adgang til?